78. Tiistaina 15 päivänä kesäkuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus vuoden 1993 kolmanneksi lisätalousarvioksi 1817

Hallituksen esitys n:o 36
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 52—69
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23

Kolmas käsittely:

2) Ehdotukset laiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1830

Hallituksen esitys n:o 38
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

3) Ehdotus laiksi kiinteistön luovuttamisesta Ferenda Oy:lle 1841

Hallituksen esitys n:o 67
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

4) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 53
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21

S.

5) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista 1850

Hallituksen esitys n:o 33
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 11

6) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 293/1992 vp
Toivomusaloitteet n:ot 166/1991 vp ja 49
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12

7) Ehdotus laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta 1854

Hallituksen esitys n:o 35
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5

8) Ehdotus laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta 1861

Hallituksen esitys n:o 47
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 9

9) Ehdotukset laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain 2 ja 4 §:n ja laiksi kaavoitusalueiden jakolain 2 a §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 48
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10

S.

10) Ehdotukset kotieläinjalostuslaiksi ja laiksi eräiden kotieläinten maahan tuonnista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 1861

Hallituksen esitys n:o 46
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11

11) Ehdotus hevostalouslaiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 69
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

12) Ehdotus laiksi valtion audiovisuaalisesta keskuksesta annetun lain kumoamisesta 1862

Hallituksen esitys n:o 45
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4

13) Ehdotukset laeiksi opintotukilain 2 §:n sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta 1863

Hallituksen esitys n:o 68
Lakialoite n:o 40/1992 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

14) Ehdotus sotilasavustuslaiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 28
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12

15) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain 26 ja 43 §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 73
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 13

16) Ehdotus laiksi Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta 1864

Hallituksen esitys n:o 66
Talousvaliokunnan mietintö n:o 20

17) Ehdotukset laeiksi maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta 1868

Hallituksen esitys n:o 55
Toivomusaloite n:o 257
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6

S.

Ainoa käsittely:

18) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 kansainvälistä tekstiilikauppaa koskevan sopimuksen voimassapitämistä koskevan pöytäkirjan voimaansaattamisesta 1868

Asetus n:o 2
Talousvaliokunnan mietintö n:o 22

19) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 Thaimaan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta 1869

Asetus n:o 3
Talousvaliokunnan mietintö n:o 23

20) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 Malesian kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta ..... „

Asetus n:o 4
Talousvaliokunnan mietintö n:o 24

Ensimmäinen käsittely:

21) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 30
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

22) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksen toimittamisesta vuosiksi 1994 ja 1995 ..... „

Hallituksen esitys n:o 64
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13

23) Ehdotus laiksi julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä palveluyksiköissä ..... „

Hallituksen esitys n:o 52
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14

S.

24) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1869

Hallituksen esitys n:o 26
Lakialoite n:o 36/1992 vp
Toivomusaloitteet n:ot 1136, 1224 ja 1312/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14

25) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta 1878

Hallituksen esitys n:o 85
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 7

Esitellään:

26) Hallituksen esitys n:o 84 laeiksi vuodelta 1994 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta, työttömyyskassalain 34 §:n muuttamisesta ja työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

27) Ed. Heikkisen ym. lakialoite n:o 25 laiksi tuloverolain 140 §:n muuttamisesta „

Pöydällepanoa varten esitellään:

28) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laeiksi Joensuun yliopistosta, Tampereen yliopistosta, Turun yliopistosta ja Turun kauppakorkeakoulusta annettujen lakien muuttamisesta (HE 78) 1879

29) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laeiksi peruskoululain 8 ja 85 §:n, lukiolain, iltalukiolain 16 §:n ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta (HE 82) ..... „

30) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 81) ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Backman, Bell von, Huuhtanen, Jouppila, Karhunen, Kuuskoski, Luttinen, Mölsä, Paasio, Rehn E., Ryynänen, Salolainen ja Westerlund.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Westerlund.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Huuhtanen ja Ryynänen sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Westerlund, tästä ja huomisesta päivästä sairauden vuoksi ed. Karhunen ja virkatehtävien vuoksi ed. Salolainen sekä kuluvan kuun 18 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Hautala ja E. Rehn.

Kirjalliset kysymykset

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 237, 243, 248 ja 254. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Kreikan parlamentin varapuhemiehen vierailu

Toinen varapuhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Kreikan parlamentin ensimmäinen varapuhemies Nikos Katsaros seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun varapuhemies Katsarosin ja kreikkalaisvaltuuskunnan tervetulleiksi eduskuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus vuoden 1993 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 36
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 52—69
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokka 24

Luku 01 Ulkoasiainhallinto

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että momentin 87 perusteluissa lausuttaisiin III vastalauseen mukaisesti seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että kehitysyhteistyöosastolle osoitetaan toimitilat valtion hallussa jo olevista tiloista ja että Kanavakatu 4:n uudet toimitilat joko myydään tai vuokrataan ulkopuoliselle taholle."

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut momentin 87 perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 21. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Teollinen kehitysyhteistyö, luku 50 Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa sekä luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 25

Luku 30 Alioikeudet ja pääluokan perustelut, hyväksytään.

Pääluokka 26

Luku 75 Poliisitoimi, hyväksytään.

Luku 97 Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen

Keskustelu:

Ed. Apukka: Herra puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että momentille 26.97.34 otettaisiin lisäyksenä 450 000 000 markkaa.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentille 34 lisättäisiin 450 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 19. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 27

Luku 12 Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että momentilta 01 poistetaan 3 100 000 markkaa, koska tämän vähemmänkin määrärahan pitäisi saatujen selvitysten mukaan riittää asianomaisiin virkajärjestelyihin.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut, että momentilta 01 vähennettäisiin 3 100 000 markkaa III vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 14 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 20. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 14 Asevelvollisen ylläpitomenot, hyväksytään.

Luku 25 Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Koska käsittääkseni tällaiset lisämäärärahat tulisi kattaa budjetin sisäisin siirroin pääluokan osalta, mielestäni tämä määrärahalisäys pitäisi poistaa, elikkä ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että momentilta 16 poistettaisiin 100 000 000 markkaa.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut, että momentille 16 ehdotettu määrärahan lisäys poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 41 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 27 Kiinteistömenot, hyväksytään.

Pääluokka 28

Luku 05 Valtiokonttori, luku 07 Eläkkeet, luku 18 Verohallinto, luku 39 Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle ja luku 50 Rahapaja Oy, hyväksytään.

Luku 52 Tilastokeskus

Keskustelu:

Ed. Apukka: Herra puhemies! I vastalauseen mukaisesti ehdotan, että momentti 21 ja sille merkitty määrärahan lisäys poistettaisiin.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentti 21 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 15. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 54 Pankkitarkastusvirasto, luku 60 Rakennushallinto, luku 80 Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet, luku 81 Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot sekä luku 85 Sitoumusten lunastaminen, hyväksytään.

Luku 92 VTKK-Yhtymä Oy

Keskustelu:

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Meillä ei ole mitään syytä antaa valtakirjaa yksityistää valtiolle tuloja tuovia valtionyhtiöitä. Siksi ehdotan II vastalauseen mukaisesti, että luku perusteluineen poistetaan.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lahti-Nuuttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lahti-Nuuttila ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että luku poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lahti-Nuuttilan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 18. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 94 Kulinaari Ravintolat Oy

Keskustelu:

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! II vastalauseeseen viitaten ehdotan, että luku perusteluineen poistetaan.

Ed. Apukka: Herra puhemies! Kannatan ed. Lahti-Nuuttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lahti-Nuuttila ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että luku poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lahti-Nuuttilan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 18. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokan perustelut, hyväksytään.

Pääluokka 29

Luku 08 Kansainvälinen yhteistyö, luku 10 Korkeakoulut, luku 11 Valtion harjoittelukoulut, luku 19 Muut korkeakoulumenot, luku 39 Opintotuki, luku 43 Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset, luku 60 Valtion ammatilliset oppilaitokset, luku 65 Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset, luku 69 Aikuiskoulutus, luku 88 Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen, luku 89 Tieteen muut menot, luku 90 Taiteen tukeminen, luku 93 Museovirasto ja kulttuuriperinne sekä luku 98 Liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukeminen, hyväksytään.

Pääluokka 30

Luku 31 Hinta- ja tulotuki

Keskustelu:

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että momentin 30.31.41 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta rajasuojan avulla ylläpidettyjen korkeiden tuottajahintojen asemesta viljelijän tulot voitaisiin entistä suuremmassa määrin turvata suoralla tulotuella."

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vähäkankaan ehdotusta.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! III vastalauseen mukaisesti ehdotan, että momentilla 41 olevasta hinta- ja tulotukeen osoitetusta määrärahasta vähennettäisiin 144 700 000 markkaa.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Törnqvist: Herra puhemies! II vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentin 41 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että momentin määrärahojen mitoituksessa otettaisiin todellinen, tiedossa oleva määrärahatarve huomioon jo varsinaisissa talousarvioissa."

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Törnqvistin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vähäkangas ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut momentin 41 perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Ed. Luukkainen ed. U. Anttilan kannattamana on ehdottanut, että momentille ehdotettu määrärahan lisäys poistettaisiin.

Ed. Törnqvist ed. Rajamäen kannattamana on ehdottanut momentin perusteluihin II vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin äänestetään määrärahaa koskevasta ed. Luukkaisen ehdotuksesta ja sitten perusteluja koskevista ed. Vähäkankaan ja ed. Törnqvistin ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Momentin 31.41 määräraha

Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 17. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentin 31.41 perustelut

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Vähäkankaan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 22. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Törnqvistin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Törnqvistin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 21. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 32 Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet

Keskustelu:

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! I vastalauseen mukaisesti ehdotan, että momentin 40 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu suunnittelemasta sellaista talousarvion ulkopuolista rahastoa, josta maksettaisiin mm. maatalouden ylituotannon vientikustannuksia, ja laatii kiireellisesti eduskunnalle esityksen maataloustulolain uudistamisesta."

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vähäkankaan ehdotusta.

Ed. Törnqvist: Herra puhemies! II vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentin 40 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että valtion talouden vaikean tilanteen vuoksi vientituen tarvetta tulisi pikaisesti pystyä vähentämään ja tämän vuoksi vientitukitarpeen budjetoinnissa tulisi ottaa käyttöön varsinaisessa talousarviossa määriteltävä kiinteä määräraha. Vuosittaiset tuotantomäärät tulisi mitoittaa kiinteäksi budjetoidun vientituen mukaisiksi ja muun ylituotannon markkinoinnista vastaisivat tuottajat itse."

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Törnqvistin ehdotusta siitä, että eduskunta edellyttäisi hänen esittämällään tavalla.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että momentilta 30.32.40 vähennettäisiin 428 000 000 markkaa ja että momentin perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin nykyisen maataloustulolain korvaamiseksi uudella lailla, joka suoran tulotuen muodossa kannustaa ekologiseen viljelyyn."

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemiä ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vähäkangas ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut momentin 40 perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Ed. Törnqvist on ed. Rajamäen kannattamana ehdottanut momentin perusteluihin II vastalauseen mukaista lausumaa.

Ed. Luukkainen on ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut, että momentille ehdotettu määrärahan lisäys poistettaisiin ja että momentin perusteluihin hyväksyttäisiin III vastalauseen mukainen lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin äänestetään momentin määrärahasta ja sitten perusteluja koskevista ehdotuksista.

Perustelujen osalta ed. Vähäkankaan ja ed. Luukkaisen ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan. Lopuksi äänestetään erikseen ed. Törnqvistin ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Momentin 32.40 määräraha

Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 39 ei-ääntä; poissa 18. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentin 32.40 perustelut

1) Äänestys ed. Luukkaisen ja ed. Vähäkankaan ehdotusten välillä.

Ed. Luukkaisen ehdotus "jaa", ed. Vähäkankaan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 64 ei-ääntä, 22 tyhjää; poissa 21. (Ään. 12)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Luukkaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 70 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 21. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Törnqvistin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Törnqvistin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 71 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 25. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 33 Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen, hyväksytään.

Pääluokan perustelut

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! III vastalauseen mukaisesti ehdotan, että perustelulausumaksi hyväksyttäisiin: "Eduskunta edellyttää, että hinta-, tulo- ja vientituet on budjetoitava realististen laskentaperusteiden mukaisesti varsinaisissa budjeteissa."

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut pääluokan perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25. (Ään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 31

Luku 24 Tielaitos

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! III vastalauseen mukaisesti ehdotan, että momentilta 77 vähennettäisiin 50 000 000 markkaa. Ei ole mitään järkeä rakentaa teitä, kun liikenne pitäisi saada raiteille.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää järkevää ehdotusta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Teen kaksi erillistä ehdotusta.

Ehdotan, että momentille 31.24.77 merkitään lisäyksenä 4 000 000 markkaa valtatie 8:n paikallisteiden liittymien sekä eritasoliittymän rakentamiseen Laitilan keskustassa.

Edelleen ehdotan samalle momentille lisäystä 7 000 000 markkaa valtatie 9:n eteläisen liittymän ja siihen liittyvien katujärjestelyjen toteuttamiseksi Loimaalla.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laineen ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut, että momentille ehdotettu määrärahan lisäys poistettaisiin.

Ed. Laine on ed. Astalan kannattamana ehdottanut samalle momentille lisäystä

1) 4 000 000 markkaa lisätalousarvioaloitteen n:o 55 mukaisesti ja

2) 7 000 000 markkaa lisätalousarvioaloitteen n:o 56 mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Laineen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laineen 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 37 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Ään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laineen 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 37 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21. (Ään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 168 jaa- ja 9 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21. (Ään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 32 Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen, luku 85 Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin, luku 94 Posti- ja telelaitos sekä luku 99 Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokan perustelut

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! III vastalauseen mukaisesti ehdotan seuraavaa perustelulausumaa: "Eduskunta edellyttää, että seuraavassa lisäbudjetissa osoitetaan riittävästi varoja Vuosaaren metron rakentamiseen sekä Valtionrautateiden radanpitoon."

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut pääluokan perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 81 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21. (Ään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 32

Luku 01 Kauppa- ja teollisuusministeriö, hyväksytään.

Luku 29 Kilpailuvirasto

Keskustelu:

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! I vastalauseen mukaisesti ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta kiinnittää huomiota siihen, että yritysten välinen kilpailu näyttää vähenevän keskittymisen ja monopolisoitumisen takia, ja edellyttää hallituksen valmistelevan pikaisesti esityksen fuusiovalvonnasta mukaan lukien säännökset yritysten jakamisesta useaksi kilpailevaksi yritykseksi."
Tämä tarkoittaa sitä, että siinä ääritapauksessa, jossa monopolin saanut yhtiö käyttää räikeästi väärin asemaansa, se voidaan myös purkaa useaksi yhtiöksi. Jos joku sanoo tämän koskevan myös maidonjalostusta, hän lausuu samalla käsityksensä Valion liiketoiminnan luonteesta.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vähäkankaan tekemää ehdotusta sekä ehdotuksen perusteluja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vähäkangas ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut luvun perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Vähäkankaan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 33 Kuluttajatutkimuskeskus, luku 34 Lisenssivirasto ja luku 38 Mittatekniikan keskus, hyväksytään.

Luku 44 Teknologian kehittämiskeskus

Keskustelu:

Ed. Backman: Herra puhemies! Ehdotan II vastalauseen mukaisesti, että momentille 40 lisättäisiin tutkimukseen ja tuotekehittelyyn 30 000 000 markkaa.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Backman ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentille 40 lisäystä 30 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Backmanin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 49 Kera Oy sekä luku 50 Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen, hyväksytään.

Luku 51 Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet

Keskustelu:

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että luvun 32.51 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta kiinnittää huomiota siihen, että Pohjois- ja Itä-Suomen yritykset ovat sikäli huonommassa asemassa etelämpänä toimiviin yrityksiin verrattuna, että kuljetusmatkat ovat pidemmät ja siten myös kuljetuskustannukset ovat suuremmat. Tätä olosuhteiden eriarvoisuutta on tasoitettava alueellisella kuljetustuella. Eduskunta panee merkille,

että kuljetustuki on esitetty korvattavaksi uudella, ns. yhteyskustannustuella, joka olisi luonteeltaan määräaikaista ja kohdistuisi pääsääntöisesti pieniin ja keskisuuriin, aloittaviin tai kehitysalueelle siirtyviin yrityksiin. Eduskunta korostaa, että aluetuen uudistaminen, jotta se täyttäisi Eta-sopimuksen ja mahdollisen EY-jäsenyyden edellytykset, ei voi merkitä nykyisen kuljetustuen oleellista heikentämistä, huomauttaen, ettei kuljetustukea voida pitää kilpailua vääristävänä. Eduskunta edellyttääkin, että nykyinen kuljetustuki säilytetään voimassa."

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vähäkankaan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vähäkangas ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut luvun perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Vähäkankaan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 63 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 20. (Ään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 52 Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen

Keskustelu:

Ed. Backman: Herra puhemies! II vastalauseen mukaisesti ehdotan momentille 24 otettavaksi lisää pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämiseen 5 000 000 markkaa.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Backman ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentille 24 lisäystä 5 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Backmanin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 85 Ulkomaankaupan edistäminen ja pääluokan perustelut, hyväksytään.

Pääluokka 33

Luku 03 Työttömyysturvalautakunta, hyväksytään.

Luku 17 Työttömyysturva

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan momentille 51 kahta perustelulausumaa III vastalauseen mukaisesti:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo pikaisesti esityksen työttömyysturvalain muuttamiseksi siten, että työtön voi ottaa vastaan lyhytaikaisia työsuhteita myöhempää työttömyysturvaansa heikentämättä."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin opintotukilain ja työttömyysturvalain mukaisten etuuksien yhteensovittamiseksi siten, että työtön voi opiskella täysipainoisesti työttömyysturvaansa heikentämättä aina, milloin hän tosiasiallisesti voi lain tarkoittamalla tavalla ottaa vastaan hänelle tarjottua työtä ja siten olla työmarkkinoiden käytettävissä."

Nämä liittyvät työttömyysturvalakiin, ja olisin toivonut, että ne sen lain yhteydessä olisi hyväksytty. Toivottavasti ne hyväksytään tässä yhteydessä.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemiä ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed U. Anttila ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut momentin 51 perusteluihin kahta III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. U. Anttilan 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 21. (Ään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. U. Anttilan 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 23. (Ään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 18 Sairausvakuutus

Keskustelu:

Ed. Savolainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan II vastalauseen mukaisesti, että momentti 60 ja sille esitetty 250 000 000 markan vähennys poistetaan.

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Savolaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Savolainen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentti 60 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Savolaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 19 Eläkevakuutus, hyväksytään.

Pääluokka 34

Luku 06 Työvoimapolitiikan toimeenpano, hyväksytään.

Pääluokan perustelut

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Maassa on historian suurin työttömyys. Työttömiä on yli 500 000, työttömyysaste yli 20 prosenttia. Hallitus ei lisäbudjetissa ehdota muuta kuin yhden momentin perustelujen muuttamista, ei siis työllisyyteen lisää rahaa.

Herra puhemies! Tästä syystä ehdotan I vastalauseeseen viitaten kahta perustelulausumaa:

1) "Eduskunta toteaa, että työvoimapolitiikasta vastaava valtioneuvoston jäsen ministeri Kanerva ei nauti eduskunnan luottamusta."

2) "Eduskunta toteaa pitkäaikaistyöttömyyden saattavan nousta ensi vuoden loppuun mennessä 190 000 henkilöksi ja nuorisotyöttömyyden nousevan tuntuvasti. Eduskunta edellyttääkin hallituksen ryhtyvän erityisiin toimiin pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorisotyöttömyyden kasvun katkaisemiseksi."

Ed. Apukka: Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Apukan kannattamana ehdottanut pääluokan perusteluihin kahta I vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Laaksosen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 60 ei-ääntä, 15 tyhjää; poissa 21. (Ään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 35

Luku 01 Ympäristöministeriö, luku 15 Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö sekä luku 32 Rakennettu ympäristö ja rakentaminen, hyväksytään.

Luku 40 Asuntohallitus

Toinen varapuhemies: Ensin käsitellään momentti 21 ja sitten luvun perustelut.

Momentti 40.21

Keskustelu:

Ed. Törnqvist: Herra puhemies! Säästö momentin 21 kohdalla ei ole todellista, joten ehdotan II vastalauseen mukaisesti, että momentti ja sille esitetty määrärahan vähennys poistettaisiin lisätalousarviosta.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Törnqvistin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Törnqvist ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että momentti 21 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Törnqvistin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 28. (Ään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luvun 40 perustelut

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että luvun perusteluihin hyväksyttäisiin seuraava tasapuolisuutta korostava lausuma: "Eduskunta edellyttää, että valtionhallinnon saneerauksissa työntekijöitä on kohdeltava tasavertaisella tavalla ja että asuntohallituksen lakkauttamisen yhteydessä irtisanottaville työntekijöille on etsittävä mahdollisuus uuteen työpaikkaan."

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut luvun perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 41 Valtion asuntorahasto, hyväksytään.

Luku 45 Asuntotoimi

Toinen varapuhemies: Luku käsitellään momenteittain.

Momentti 45.53 ja momentti 45.55 hyväksytään.

Momentti 45.60

Keskustelu:

Ed. Jurva: Herra puhemies! Ehdotan momentille 60 lisäyksenä 10 000 000 markkaa henkilökohtaisten asuntolainamaksujen lykkäämisvaltuuksien lisäämisestä enintään 50 000 000 markkaan aiheutuviin kustannuksiin.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Jurvan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Jurva ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut momentille 60 lisäystä 10 000 000 markkaa lisätalousarvioaloitteen n:o 54 mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Jurvan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 25. (Ään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 45.63

Keskustelu:

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! I vastalauseen mukaisesti ehdotan, että momentin 63 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää hallitukselta, että se harkitsee uudelleen korkotukijärjestelmää ja varautuu esittämään asunto-olojen kehittämisrahaston valtuuksien korottamista."

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vähäkankaan ehdotusta.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! III vastalauseeseen viitaten ehdotan momentin 63 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että vuokra-asuntojen tuotannon tukemisen mahdollisten muutosten yhteydessä hallitus huolehtii siitä, että muutokset eivät johda pysyvän vuokra-asuntokannan vähenemiseen vaan että pysyvien vuokra-asuntojen rakentaminen ja ylläpitäminen maassamme jatkuu vuokra-asuntojen tarpeen huomioon ottaen."

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää ehdotusta.

Ed. Törnqvist: Herra puhemies! II vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentin 63 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että vuokra-asuntojen korkotukeen varattuja määrärahoja tulee voida käyttää asuntorahaston kautta lainoitettavan uustuotannon ja peruskorjausten lisäämiseen, mikäli korkotuen avulla ei synny arvioitua vuokra-asuntotuotantoa."

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Törnqvistin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vähäkangas ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut momentin 63 perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.
Ed. Törnqvist on ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentin perusteluihin II vastalauseen mukaista lausumaa.
Ed. U. Anttila on ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut momentin perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Vähäkankaan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Törnqvistin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Törnqvistin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 33)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. U. Anttilan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 26. (Ään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 36

Luku 01 Kotimaisen velan korko ja luku 03 Ulkomaisen velan korko, hyväksytään.

Esitellään tulot.

Osasto 11

Luku 19 Muut veronluonteiset tulot, hyväksytään.

Osasto 12

Luku 29 Opetusministeriön hallinnonala, luku 32 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala sekä luku 39 Muut sekalaiset tulot, hyväksytään.

Osasto 15

Luku 02 Valtion nettolainanotto, hyväksytään.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön toiseen ponteen sisältyvään ehdotukseen lisätalousarvioaloitteiden n:ot 52—69 hylkäämisestä.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma hyväksytään.

Esitellään yleisperustelut.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen viitaten ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa, jossa kosketellaan hallituksen virheellistä talouspolitiikkaa, sen virheellistä työllisyyspolitiikkaa, joka johtaa laman syvenemiseen, ja jossa erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että arvonlisäverojärjestelmästä, joka on ajateltu toteutettavaksi vuoden 94 alusta, luovuttaisiin.

Ed. Apukka: Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! III vastalauseen mukaisesti ehdotan kahta perustelulausumaa.

1) "Eduskunta edellyttää hallituksen jatkossa toteuttavan budjetoinnin lakisääteisiä perusteita, mm. hallitusmuotoa, siten, että tiedossa olevat hankinnat, suunnitelmat ja tarpeet tulee budjetoida kunkin vuoden varsinaiseen talousarvioon. Lisäbudjetit tulee varata vain odottamattomia, mutta pakollisia määrärahoja varten."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii keskipitkän tähtäyksen säästöohjelman, jossa oikeudenmukaisesti kohdennettujen säästötoimien avulla katkaistaan valtion velkaantumiskierre."

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemiä perustelulausumaehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Apukan kannattamana ehdottanut yleisperusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Ed. Luukkainen on ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut yleisperusteluihin III vastalauseen mukaisia kahta lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 65 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 37. (Ään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 35. (Ään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 37. (Ään. 37)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön kolmanteen ponteen sisältyvät ehdotukset lisätalousarvion julkaisemisesta ja soveltamisesta hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 38
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvistä ehdotuksista, jotka koskevat pöytäkirjojen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Koska toisessa käsittelyssä päätetyt kolme lakiehdotusta muodostavat asiallisesti sellaisen kokonaisuuden, ettei mitään niistä voida saattaa voimaan yksinään, ehdotan meneteltäväksi siten, että päätös kaikista lakiehdotuksista tehdään yhdessä samalla kertaa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa herra puhemies! Suomi on saanut odottamattoman hyvän mahdollisuuden harkita uudestaan Euroopan talousaluesopimusta. On oikeastaan itsestäänselvää, että kansanedustajia kiinnostaa tämä kysymys, koska suurtyöttömyyden kannalta Euroopan talousaluesopimus ratkaisevalla tavalla ...

Puhuja on tuonut puhujakorokkeelle muovikassin, minkä johdosta huomauttaa

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, pyydän, että edustaja poistaa pussin puhujakorokkeelta.

Puhuja: Käytän sitä havaintovälineenä hetken kuluttua. Siellä on eräitä demonstraatiovälineitä.

Toinen varapuhemies: Ed. V. Laukkanen, kehotin poistamaan sen pussin puhujakorokkeelta.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Voinko ottaa nämä yksittäiset näyte-esineet?

Toinen varapuhemies: Kaikki pois puhujakorokkeelta! Edustaja saa sen jälkeen jatkaa puhettaan.

Puhuja: (Ed. Vähänäkki: Kirpputori on Hietalahdessa!) — Ed. Vähänäkki voi vähän odottaa. — Arvoisa herra puhemies! Olen todella puhumassa vakavasta asiasta, koska suurtyöttömyys, 500 000 ihmistä, on niin syvä yhteiskunnallinen ongelma, että luulisi, että se kaikella vakavuudella kiinnostaa jokaista kansanedustajaa.

Toisekseen, mikäli Suomi pysyy valitussa integraatioratkaisussa, ei ole mitään toivoakaan, että tässä suhteessa saataisiin mitään olennaista muutosta. Tätä tosiasiaa ei voi muuttaa edes se, että presidenttiehdokas Ilaskivi on julistanut, että kuuden vuoden kuluttua ei ole työttömiä Suomessa.

Olen syvästi tutkinut sitä kysymystä, mistä Suomen työttömyys voisi johtua. Tarkoituksenani oli hieman demonstroida eli havainnollistaa esitystäni, mutta ymmärsin niin, että arvoisa puhemies ei tätä havainnollistamista salli, mutta teen sen luonnollisesti kahdella esineellä, jotka edelleenkin ovat hallussani.

Joka tapauksessa ajatteluni on se, että ensinnäkään en missään tapauksessa halua syyllistää ketään. Täällä on jatkuvasti käyty kipeätä kamppailua siitä, syyllistetäänkö nyt ja syytetäänkö jotakuta. Mutta itse tarkastelen sitä asiaa siitä näkökulmasta, että jos meillä on potilas, joka on kuolemansairas, mutta me emme tiedä, mikä häntä vaivaa, niin lääkäri, joka pitkällisten tutkimusten jälkeen toteaa, että se on pieni aivokasvain, joka on syynä siihen, että potilas

pian menehtyy, nähdäkseni ei syyllistä mitään eikä hän ole ilkeä, jos hän löytää syyn. Aivan samalla tavalla väitän, että on olemassa syitä, miksi meillä on 500 000 ihmistä työttömänä, ja jollei mitään tehdä, tilanne vain pahenee. Siinä mielessä en todellakaan halua syyllistää ketään. Mutta kuten sanottu, ajattelen, että on arvokasta etsiä niitä todellisia syitä.

Oppositio joskus esittää, että kun pääministeri Aho tuli valtaan, sen jälkeen velkaantuminen oli niin ja niin suurta. Mutta minusta on selvää, että maailma ei ole sellainen syyn ja seurauksien laki, että tietyn henkilön valtaantulo aiheuttaisi tiettyjä asioita sinänsä.

Kuten sanottu, olen löytänyt nämä eräät havainnolliset esimerkit oikeastaan kotoani. Minulla olisi ollut tuossa hyvä paita, sellaisena varsin kelvollinen. Ajattelin hieman saksia sitä paitaa osoittaakseni, kuinka ikään kuin paidan ruumiinavauskin osoittaisi, että paita sinänsä on hyvä. Se on halpa paita, mutta siinä on yksi totaalinen vika: se on paita on "Made in Portugal". Tämä on yksinkertainen selitys sille, että Suomessa tekstiiliteollisuus ei pärjää. Jos Suomessa ostetaan paitoja, jotka on tehty Portugalissa, on itsestäänselvää, että työpaikka on siellä eikä Suomessa.

Toisaalta minulla on solmio kaulassani, jota myös ajattelin esitellä vähän, koska tämä solmio on sinänsä aivan hyvä. (Puhuja riisuu solmionsa) Täällä lukee, että tämä on sataprosenttista ...

P u h e m i e s (koputtaa): Tämä ei ole demonstraatiota varten, ed. V. Laukkanen!

P u h u j a : Arvoisa herra puhemies! Joka tapauksessa puhun solmiostani, joka on päälläni. Se on sataprosenttista silkkiä. Siinä lukee Pierre Gardin. Virkistän hieman muistiani. Täällä lukee "Pierre Gardin Paris" ja tämä on "Made in Italy". Mitä tekemistä tällä italialaisella solmiolla ja Suomen talousongelmilla on keskenään? Se yksinkertainen asia, että jos me ostamme solmioita, jotka valmistetaan Italiassa, niin me kuljetamme täältä maasta työpaikkoja Italiaan ja joudumme myös lähettämään sinne rahat, koska me ostamme italialaisen solmion.

Aivan samalla tavalla olisimme voineet ottaa pienen soman lelun, jonka hinta on vain noin 5 markkaa, pieni krokotiilinpoikanen. Siinä on 20 osaa, ja se on varsin toimiva lelu. Mitä tekemistä tällä lelulla on Suomen talousongelmien kanssa? Vastaus on siinä, että tämä pieni, esimerkiksi thaimaalainen lelu maksaa vain 5 markkaa ja sen jälkeen kukaan Suomessa ei kykene valmistamaan lelua, joka tekisi kauppansa. Tästä johtuu, että me ostamme siis thaimaalaisia leluja ja samanaikaisesti ne ihmiset, jotka haluaisivat valmistaa suomalaisia leluja, joutuvat työttömiksi. Eikö tämä ole kenenkään muun mielestä vakava kehitys kuin minun?

Tässä on kädessäni myös kuulakärkikynä, jolla varmasti hieman saan havainnollistaa, uskoisin niin. Kirjoitan tällä tässä samassa yhteydessä. Ostin sen juuri aamulla Tampereen rautatieasemalta. Tämä on komea. Tässä lukee Finland, Suomen lippu. Ja kun ostin sen, niin myyjä kovasti vakuutti, että on hyvä kynä ja näitä viedään ulkomaille. Kun tarkkaan tutkin kynää, saatoin havaita, että kynä on tehty Italiassa. Se maksoi Suomessa 13,50 markkaa, ja se kulkeutuu aikanaan takaisin Italiaan. Mutta minä vain kysyn, onko ympäristön kannalta ja Suomen talouden kannalta mitään järkeä siinä, että Suomessa ainoa kynä, joka oli myytävänä, oli italialainen kynä.

Arvoisa herra puhemies! Tätä luetteloa voisi jatkaa. Voisin aivan hyvin puhua texasilaisista grillihiilistä, saksalaisista takkapuista, argentiinalaisista laseista, kiinalaisista polkupyöristä, japanilaisesta elektroniikasta, autoista, saksalaisista kakkupohjista, kanadalaisista luistimista, kissan- ja koiranruoista, jotka tulevat Saksasta jne. Me tiedämme, että kukkalapiot tulevat Taiwanilta ja grillit tulevat Taiwanilta. Ja jos menemme hieman hard ware -puoleen, niin ne tuotteet tulevat hyvin paljon Japanista. Vastaavasti soft ware -puolella, josta täällä tosin väitettiin, että Suomi olisi siinä kilpailukykyinen, tänä päivänä Intiassa käytetään erittäin paljon ohjelmoijia hyväksi, suomalaiset tuottajat siis käyttävät hyväksi intialaisia ohjelmoijia. Värikynät ovat luonnollisesti Italiasta, koska sieltähän tämä kuulakärkikynäkin tulee.

Mitä tästä sitten aiheutuu? Tästä aiheutuu väistämättä, siitä ei nähdäkseni kannata kiistellä, se kylmä tosiasia, että Suomessa ei ole työtä ihmisille. Meillä on 500 000 ihmistä työttömänä, enkä todellakaan ole kuullut täällä yhtäkään sellaista ehdotusta, joka millään uskottavalla tavalla voisi tarjota jotakin parannusta tähän asiaan.

Tämä kehitys siis johtuu työvoiman ja pääomien vapaasta liikkuvuudesta, mihinkä Suomi on nyt vuosikymmenien aikana yhä enemmän sitoutunut, ja siinä mielessä olemme varsin kohtalokkaalla paikalla, koska tästä eteenpäin joko Eta-sopimuksen kautta me ikään kuin sinetöim-

me tämän valitun integraatiolinjan tai sitten me viimeistään tällä hetkellä peräännymme tästä kehityksestä.

Tätä kehitystä voi havainnollistaa myös sillä, että esimerkiksi suomalainen hyvin menestyvä kondensaattoriyritys valmistaa tuotteita maailmanmarkkinoille. Mitä se tekee? Sillä on 200 työntekijälle töitä. Mitä tämä tuore tai hyvin menestyvä yritys Suomessa tekee? Se hankkii sata työntekijää Indonesiasta ja sata työntekijää Malesiasta eli sijoittaa tehtaat sinne.

Jos vielä palaamme tähän lelutehtaaseen Thaimaassa, niin voisimme tietysti sanoa, että onhan se hauskaa, että saa 5 markan leluja lapsille, mutta tämän kuvan kääntöpuoli on huomattavasti karumpi. Me tiedämme, että maailmanhistorian tuhoisin onnettomuus lelutehtaassa sattui juuri Thaimaassa, jossa työskenteli yhdessä tehtaassa 2 000 työntekijää. Kaksisataa näistä kuoli, ja uutiset kertoivat, että nämä kaksisataa, pääasiassa naisia ja lapsia, olivat lukitut tietylle suljetulle osastolle. Siellä he tekivät töitä, kun tuli yllätti heidät, ja he kuolivat, koska mitään varauloskäytäviä, mitään paloturvallisuusjärjestelmiä, mitään sellaista ei lainkaan ollut. (Ed. Varpasuo: Mitä tekemistä tällä on Etan kanssa?) — Täällä ed. Varpasuo ei vielä tunnu ymmärtävän, mitä tekemistä tällä on Etan kanssa. (Ed. Ollila: Ei ollenkaan tekemistä!) Tällä on se ratkaiseva merkitys, että Suomi hakee tänä päivänä ratkaisua siihen, aikooko Suomi taloudellisesti integroitua Eurooppaan ja Euroopan talousalueen sopimuksen alkulauseessa eli preambulassa todetaan: "Sopimusosapuolet, Suomi mukaan luettuna, ovat vakaasti päättäneet edistää maailman laajuista kaupan vapauttamista ja yhteistyötä markkinatalouden pohjalta." Ed. Varpasuo, vastaan siis kysymykseenne: Tämän sopimuksen hyväksymisellä Suomi on päättänyt edistää maailman laajuista kaupan vapauttamista. Tämä tarkoittaa, että me voimme tulevaisuudessa yhä enemmän, jos me hyväksymme tämän sopimuksen, ostaa thaimaalaisia leluja.

Asian kääntöpuoli on vain siinä, että ensinnäkin on järkyttävää ihmisten riistoa, jos me ostamme tällaisia 5 markan leluja, koska lapset säälittävissä olosuhteissa pitkiä työpäiviä tehden ja minimaalisin sosiaalisin oikeuksin ovat valmistaneet niitä leluja. (Ed. Varpasuo: Ei Eta ole vielä edes voimassa!) Jos me menisimme sen tehtaan myymälään, niin minä haluaisin nähdä, kuinka moni arvon kansanedustajista todella ostaisi näitä thaimaalaisia leluja sieltä ehkäpä 2 markan kappalehintaan.

Voi tietysti sanoa, arvoisa herra puhemies, että tämä on liian pientä, koska se yksikkö, jota tarkastelen, maksaa vain 2 markkaa. Mutta yhtä hyvin tämä yksikkö voidaan kertoa miljoonalla ja voidaan lisätä vielä 5 000 toista yksikköä, ja sen jälkeen me pääsemme summiin, joissa ei nopea insinöörikään yllä oikeaan lopputulokseen.

Ajan sitä takaa, että me emme näe ikään kuin kokonaisuutta, kun me vain hyväntuulisina ostamme texasilaisia grillihiiliä tai kiinalaisia polkupyöriä. Kuitenkin tämä kokonaisuus, johon siis Euroopan talousaluesopimus lyö ikään kuin ehdottoman sinettinsä siitä, miten kansanedustajat suhtautuvat taloudelliseen integraatioon, on ratkaisevan tärkeä.

Etan myötä on selvää, että me menetämme itsenäisyyttä. Tähän asti olen aika paljon ajatellut, että Eta olisi siinä mielessä todellakin kurinalainen sopimus, että me hyväksymme vain tietyn asian ja sen jälkeen me emme ole sidottuja mihinkään muuten. Voin auliisti myöntää, että esimerkiksi ed. Aittoniemi on korostanut enemmän itsenäisyyden menetystä jo Etan myötä kuin itse olen tehnyt. Mutta nyt kun olen tarkastanut asiaa hieman lisää, on aivan totta, että lainsäädännölliset muutokset, jotka tehdään Eta-sopimuksen jälkeen, ovat poikkeuslaatuisia verrattuna perinteiseen sopimusmalliin. Nimittäin jos EY muuttaa lainsäädäntöänsä, joka kuuluu Eta-sopimuksen alaan, niin Suomella ei ole perinteistä mahdollisuutta joko hyväksyä uusi sopimus tai säilyttää vanha ns. status quo -asema, vaan Suomella on vain se mahdollisuus, että joko Suomi hyväksyy uuden sopimuksen tai vanhan sopimuksen ne määräykset väistyvät ja kumoutuvat, jotka ovat ristiriidassa uuden sopimuksen kanssa, mutta Suomi ei voi sanoa, että me jäädytämme tälle tasolle tämän Eta-sopimuksen. Tämä tietää olennaista itsenäisyyden ja päätäntävallan menetystä.

Toisaalta täällä todella täytyy ymmärtää se, että tämä taloudellinen integraatio, niin kuin ulkomaankauppaministeri Salolainen sanoo, ei suinkaan ole ollut riippuvaista siitä, että tietyt kirjainyhdistelmät hyväksytään täällä Suomessa, tai totta puhuen sillä on se merkitys, mutta aikoinaan Suomi on jo hyväksynyt Gatt-sopimuksen ja myös Efta-sopimuksen eli Suomi on harjoittanut vapaakauppaa, ja sen tuhoisat jäljet ovat tänään jo kaikkien näköpiirissä. Miksi meillä olisi 500 000 ihmistä työttöminä, ellei

maailmantaloudessa ja tässä kansainvälisessä kilpailussa olisi tapahtunut dramaattinen kolmannen erän muutos, jossa Suomi alkaakin olla putoaja, sen sijaan että se nousisi? (Ed. Rinne: Kotimarkkinat ovat romahtaneet, siitä se johtuu!)

Voi sitten tietysti kysyä, mikä on olennainen ero, jos tarkastelisimme esimerkiksi jalkapallojoukkuetta, IBM:n yritystä ja kansallisvaltiota Suomea. Voi hetken miettiä, mitä eroa olisi näillä asioilla. Vastaus on minusta yksiselitteinen: Jalkapallojoukkueessa ja IBM:n yrityksessä kukaan henkilö ei saa toimia tätä jalkapallojoukkuetta tai yritystä vahingoittavalla tavalla, mutta kansallisvaltio Suomessa jokainen kansalainen, jos tämä ratkaisu hyväksytään, entistä enemmän saa toimia siten, että hän tosin itse rikastuu, mutta Suomi kansallisvaltiona romahtaa. Tässä on ratkaiseva ero. (Ed. Rinne: Jos joudutaan vilttiketjuun!)

Me olemme menossa sellaista ratkaisua kohden, jossa yksilöt saavat täydellisen vapauden toimia riippumatta siitä, mikä on kansallisvaltion kohtalo. (Ed. Vähänäkki: Täysjäseneksi heti, kun päästään!) Tätä minusta ei voida missään tapauksessa hyväksyä. Meillä on esimerkiksi rikoslaissa määräys, joka sanoo, että vieraan valtion päämiehen loukkaus on kiellettyä. Minkä takia? Siksi, että se loukkaus voi vaarantaa Suomen kansallisia intressejä. Mutta aivan samalla tavalla, jos me hyväksymme sen, että suomalaiset yritykset siirtävät Venäjälle tehtaansa, ne loukkaavat Suomen kansallisia oikeuksia, koska perustuslaissa jo lähdetään siitä, että työvoima on erityisessä suojeluksessa. (Ed. Metsämäki: Niin on pääomakin!) Mutta miten työvoima voi olla erityisessä suojeluksessa, jos täällä voidaan laittaa jokin firma seisomaan ja siirtää vaikka 200 työpaikkaa Venäjälle? Tässä ei ole mitään sellaista logiikkaa, jota pitäisi edellyttää. (Ed. Rinne: Suojeluksesta on nähty, mistä se on!)

Ajatellaan, mikä olisi vaihtoehto, koska sitä aina peräänkuulutetaan. Väitetään, että ei ole mitään vaihtoehtoa. On vain yksisuuntainen tie, jota Suomen pitää kulkea kiltisti. Se vaihtoehto on se, että Suomi pyrkii aikaisempaa suurempaan itsenäisyyteen ja omavaraisuuteen. Suomi kieltäytyy sellaisesta kansainvälisestä kaupasta, joka rappeuttaa ja romahduttaa Suomen. Suomi ei voi kilpailla Thaimaan kanssa, ylipäätänsä Aasian maiden talouksien kanssa, jos työvoimakustannukset siellä liikkuvat 1 markasta 5 markkaan tunnilta ja samanaikaisesti johtuen Suomen korkeasta sosiaaliturvasta työvoimakustannukset täällä ovat noin 70 markkaa tunnilta. Tämä on mahdoton yhtälö, ja Suomen täytyy tehdä tietoinen ja selkeä valinta. Ellei se tee sitä, seurauksena on väistämättä se, että Suomi ajautuu työvoimakustannuksissa hintakilpailuun, joka romahduttaa koko suomalaisen elintason.

Vaihtoehto on siis todella se, että tähän maahan ei tuoda mitään sellaisia tuotteita, jotka täällä voidaan itse valmistaa. Ensinnäkin se tietysti vähentää ristikkäiskuljetuksia tavattoman paljon, mutta mikä parasta, se antaa työpaikkoja suomalaisille insinööreille ja suomalaisille työntekijöille. Se antaa kerta kaikkiaan mahdollisuuden siihen, että meillä värikynistä ja kestokakkupohjista lähtien valmistettaisiin kaikki tuotteet Suomessa. Tämä on se vaihtoehto, joka on parempi vaihtoehto kuin sopimus Euroopan talousalueesta.

Tämä on yksinkertainen John Maynard Keynesin ajatus. Hän sanoi, että kansainvälistä voivat olla tavat ja vieraanvaraisuus, matkat ja monet muut asiat, mutta olkoot kansallista sekä tavarat että pääomat. Kansallisvaltion intressi, että se vaalii omaa intressiään eikä ole pakotettu ostamaan yhtään sellaista tuotetta, mitä se ei itse halua tai minkä se kykenee itse valmistamaan. Tiedän jo etukäteen, mikä on vastaväite. Täällä on paljon niitä, jotka väittävät, että Suomi on niin erinomainen maa, että sen teknologinen kehitys ja koulutus on sitä luokkaa, että se pärjää kovassa kansainvälisessä kilpailussa ja vientinsä avulla voisi rikastua toisten kustannuksella.

Mutta minä en kerta kaikkiaan usko tähän väitteeseen, koska todellisuus se, mitä tänä päivänä näemme maailmassa, puhuu aivan muuta. Ensinnäkin Aasian dynaamiset taloudet kasvavat sellaisella vauhdilla, että viime vuonna niiden talouskasvu oli 7 prosentin luokkaa. Kiinan talouskasvu oli jopa 12,8 prosenttia ja tänä vuonna talouskasvuksi on arvioitu 15 prosenttia, kun sitä vastoin muun maailman talouskasvu oli vain 0,4 prosenttia. Tämä on lohduton kuva siitä, mitä globaalisti tarkastellen maapallolla tapahtuu.

Työttömyys on EY-maissa sitä luokkaa, että 18 miljoonaa ihmistä on työttöminä ja 24 Oecd-maassa on yhteensä 56 miljoonaa ihmistä työttöminä. Minusta tuntuu, että meidän pitäisi herätä aivan kaikella vakavuudella ajattelemaan, mistä on kysymys. Tietysti voi sanoa, että Aamulehdessä oli 18.5. Jacques Delorsin kannanotto, jossa hän sanoo, että hän on käynnistänyt laajan selvityksen Länsi-Euroopan joukkotyöttömyy-

den syiden löytämiseksi. Selvityksessä verrataan mm. kehitystä Yhdysvalloissa, Aasiassa ja Euroopassa.

Tässä on siis tilanne: Tämä merkittävä henkilö Delors aivan näinä aikoina on käynnistämässä komitean tutkimaan, mistä johtuu työttömyys. Mutta tosiasiassa Eurooppahan on jo kauan sitten hävinnyt tässä kansainvälisessä kilpailussa, koska rakenteellinen suurtyöttömyys on jo vuosien ja vuosien ajan tasaisesti kasvanut, eikä minusta ole mitään järkeä odottaa kuilun pohjalle saakka, jotta sen jälkeen alkaisi kysyä, mistähän tämä tasainen hidas romahdus johtuu, vaan tähän olisi pitänyt hakea vastaus jo vuosia sitten.

Arvoisa herra puhemies! Tässä on todella kysymys siitä, että eduskunta vastaa Etan myötä kysymykseen siitä, kuka hallitsee ja kuka määrää Suomea: Onko se markkinavoimat ja rahan valta vai onko olemassa vielä ministereitä, hallituksia ja eduskunta, jotka jollakin relevantilla tavalla voisivat päättää, miten Suomen käy.

Nyt näyttää siltä, että Eta-sopimuksen hyväksyminen johtaa todella siihen, että ensinnäkin kilpailusta tulee äärettömän ankaraa ja se johtaa suuryrityksiin. Moni on ehkä ajatellut, että suuryritykset eivät olisi mahdollisia Euroopan yhteisössä, mutta lyhytkin tutustuminen Euroopan yhteisön lainsäädäntöön osoittaa — tämä tietysti koskee myös Eta-lainsäädäntöä — että valtavat yrityskeskittymät ovat väistämätön seuraus Euroopassa.

Direktiivissä 21 päivältä joulukuuta 1989 yrityskeskittymien valvonnasta todetaan ensinnäkin, että sisäisten rajojen poistaminen on johtamassa ja johtaa suuriin yritystoiminnan uudelleenjärjestelyihin yhteisössä, erityisesti keskittymiin. Ja, mikä ihmeellisintä, sanotaan että tällaista kehitystä on pidettävä myönteisenä, koska se sopii tehokkaan kilpailun vaatimukseen ja sillä voidaan edistää Euroopan teollisuuden kilpailukykyä, parantaa kasvun edellytyksiä ja nostaa elintasoa yhteisössä. Sitten lisäksi tosin todetaan, että on pyrittävä varmistamaan, ettei yrityskeskittymistä synny pysyvää vahinkoa kilpailulle.

Siis jossain tulee se raja, jossa nämä yrityskeskittymät kielletään Euroopan laajuisina, mutta havainnollistan vain sen rajan äärettömyyttä sillä, että artiklassa 1 todetaan: "Edellytyksenä yhteisön laajuisen keskittymän kieltämiselle on mm. se, että kaikkien siihen osallistuvien yritysten yhteenlaskettu, yhteisön alueelta kertynyt kokonaisliikevaihto on yli 5 000 miljoonaa ecua." Eli summa on yli 30 miljardia markkaa. Tämä tarkoittaa vain sitä kauppaa, mikä käydään kotimarkkinoilla eikä lainkaan sitä kauppaa ... (Puhemies: 20 minuuttia!) — Kiitoksia, herra puhemies! — Tämä ei tarkoita lainkaan sitä kauppaa, mikä käydään maailmankaupassa kaikkien Aasian maiden kanssa.

Arvoisa herra puhemies! En voi mitenkään tarpeeksi korostaa ratkaisun tärkeyttä, ja jos haluaisin tai jaksaisin, sitä parhaiten korostaisi se, että puhuisin täällä huomiseen aamuun asti. Tämä on todella vakava kysymys, ja minua huolettaa se, millä helppoudella ja keveydellä tätä kysymystä ollaan ratkaisemassa varsinkin, kun tiedän, että on vain kaksi varsinaista puheenvuoroa pyydetty ja kuitenkin taloudellisesti ajatellen tämä Euroopan talousaluesopimus on historian tärkein ja merkittävin sopimus. Euroopan unionin jäsenyyskin tämän rinnalla on luonteeltaan erilainen, vieläkin vakavampi, sen myönnän, mutta taloudellisesti kaikki olennainen, mitä voidaan vain ajatella, tulee jo tässä Etassa.

Voi tietysti kysyä, miksi ylipäätänsä tällainen ääretön yksimielisyys on olemassa siitä, että Suomen pitäisi mennä Euroopan talousalueeseen. Minusta sitä ei voi selittää mikään muu kuin se, että tämä sopimus on aivan liian massiivinen, että siihen osattaisiin riittävän kriittisesti paneutua ja puuttua. Toisaalta näen niin, että oikeastaan puolueet ovat osittain vastuussa tästä asiasta, koska Etastakin pitäisi olla kansanäänestys. Kansan pitäisi saada sanoa sanansa tässä asiassa, mutta nyt kansan sijaan ovat astuneet puolueet, ja me tiedämme ja minä tiedän, kuinka äärimmäisen helposti tapahtuu niin, että puolueen terävin kärki sanelee ja päättää, mikä on tietyn puolueen linja esimerkiksi tällaisissa integraatiokysymyksissä. Silloin syntyy se valtava vaara, että muutamien puolueiden kärki johdattaa koko Suomen sellaisiin ratkaisuihin, joita Suomen kansa — nyt todella puhun ruohonjuuritasolla niistä ihmisistä, jotka ovat huolissaan työttömyydestä, ovat huolissaan nykykehityksestä — ei ehkä koskaan hyväksyisi. Eta-sopimuksesta olisi siis pitänyt ehdottomasti järjestää kansanäänestys, mutta tämä näyttää menevän aivan kuin läpihuutojuttuna täällä eduskunnassa, ja monet varmasti tuskailevat jo sitä, että Suomen historiassa tapahtuu eduskunnan tasolla puolen tunnin viivytys tässä asiassa puheeni pituuden vuoksi.

Joka tapauksessa haluaisin, herra puhemies, vielä lopuksi painottaa sitä, että puhuin jo viime kerralla tämän jutun toisessa käsittelyssä, että meidän pitäisi nähdä, minkälaisen sopijapuolen

kanssa me olemme tekemässä sopimuksia, koska Euroopan yhteisö ei suinkaan ole mikään sosiaalisekologinen järjestö, vaan sitä ennen kaikkea johtaa tällainen teollisuuden pyöreä pöytä, jossa 48 suurteollisuuden johtajaa sanelee sitä teollisuus- ja kilpailupolitiikkaa, mitä Euroopan yhteisö harjoittaa. (Ed. Vähänäkki: 25 minuuttia!) — 23 minuuttia 30 sekuntia on tarkka aika, ja voin kyllä suositella, että ed. Vähänäkki menee vaikka kahville, jos täällä ei jaksa kuunnella, mutta minä puhun sen, mikä minulla on sanottavaa.

Toisaalta täytyy muistaa, että todellakin tämä Karl Steinhauserin uusi kirja viime vuodelta voimakkaasti puhuu siitä vaarasta, että Euroopan yhteisön taustalla on myös erittäin paljon vapaamuurarien vaikutusta. On selvää, että vapaamuurarit pyrkivät juuri sellaiseen ykseyteen, jossa pieni kansallisvaltio ei ole hyvä yksikkö, vaan este ja hidaste sille ykseyden pyrkimykselle, joka on olemassa. Aikoinaan jopa Robert Schuman ja Monnet, jotka ajoivat EY-arkkitehtuuria, olivat vapaamuurareita.

Arvoisa herra puhemies! Kaiken tämän perusteella todella toistan sen ehdotukseni, että tämä lakiehdotus pitäisi kerta kaikkiaan hylätä jokaisen sellaisen henkilön, joka syvällisesti on huolissaan siitä, että Suomessa ei ole työtä ihmisille. Pitäisi ymmärtää, että tähän kehitykseen ei voida puuttua, jos Venäjällä esimerkiksi saa palkattua korkeatasoisen sihteerin hyvällä englanninkielen taidolla kaikkine työvoimakustannuksineen 20 taalalla kuukaudessa. Kun on tällainen kehitys, on aivan selvää, että vaikka suomalainen yritys voisi pärjätäkin täällä, se mieluummin ehkä siirtää tehtaat Malesiaan ja Indonesiaan, koska sen voitot kasvavat. Kyllä me uskomme, että yksittäiset suomalaiset yritykset voivat pärjätä, mutta täällä eduskunnassa pitäisi kantaa huolta työttömistä varsinkin sen takia, että työttömyys on ilmiselvästi rakenteellista ja pysyvää ja se myös kasvaa, ellei mihinkään muutoksiin kaikella vakavuudella ryhdytä.

P u h e m i e s: Esittikö ed. V. Laukkanen tämän hylkäämistä?

Ed. V. L a u k k a n e n: Herra puhemies! Kyllä esitän sitä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. V. Laukkanen haluaa itsekkäistä syistä pyrkiä siihen, että Suomessa tehtäisiin kaikki, mitä suomalaiset tarvitsevat. Vastaavasti ilmeisesti silloin muut maat toteaisivat, että he eivät tarvitse Suomesta mitään. 40 miljardia paperivientiä häviäisi, 20 miljardia elektroniikkavientiä ja 20 miljardia muuta metallivientiä. Kyllä Suomessa alkaisi olla sitten jo kova työ saada palkkaa maksetuksi niille, jotka tuhertavat suomalaisille lyijykyniä tai leluja, jotka eivät muualle kelpaa. Ei tällä konstilla maailma enää nykyään toimi.

Meidän on pakko olla yhteistyössä jo ympäristön ja teknologian kehityssyistä. Jos näitä tuotteita ei vähitellen tehdä yhdenmukaisiksi, niin että ne toimivat joka maassa samalla tavalla, haaskataan valtavasti luonnonvaroja ja työtä. Maailmassa on kerta kaikkiaan järkevä työnjako niin, että jokaisessa maassa tehdään sitä, mitä parhaiten osataan, ja suomalaiset osaavat aika hyvin tehdä matkapuhelimia ja nykyään jopa tietokoneita, säähavaintovälineitä, sairaanhoitoelektroniikkaa, joissa kaikkialla meillä vienti on kasvanut hurjasti viime aikoina. Miksi ihmeessä me jättäisimme ne tekemättä ja ryhtyisimme tekemään sellaista, mitä me emme niin hyvin osaa?

Jos italialaiset tekevät hyviä solmioita, niin annetaan italialaisillekin jotain työtä, ja minusta on hämmästyttävää ja kristillisen ihmiskatsomuksen vastaista, että mailta, joissa on huonommat mahdollisuudet ja palkat, otettaisiin pois mahdollisuus myydä Suomeen kohtuullisesti jotakin. Koko tuo oppi on mahdottoman itsekästä. Ei kerta kaikkiaan voi ymmärtää, että kristilliseltä suunnalta sellaista esitetään.

Ed. O l l i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En mene teologisiin pohdintoihin ed. V. Laukkasen puheenvuoron johdosta, mutta totean, että on Suomi tieteelliseltä ja taloudelliselta osaamiseltaan erinomainen tai ei, niin tosiasia, aivan kuten ed. Tiurikin totesi, on se, että Suomi ja Suomen talous on hyvin pitkälle viennistä riippuvaista. Yksi keskeinen tekijä tässä on myös se, että meillä on puuraaka-ainetta yli oman tarpeen ja sen viennistä me hyvin pitkälle elämme. Hyvin suuri osa suomalaisesta viennistä suuntautuu tuleviin Eta-maihin.

Mitä tähän kondensaattoritehdasfilosofiaan tulee, niin jos se kondensaattoritehdas on sijoittunut Indonesiaan jo nyt ilman Etan olemassaoloa, niin ei Etalla ole kai sen asian kanssa

yhtään mitään tekemistä? Tässäkin mielessä logiikka ed. V. Laukkasen puheenvuorosta puuttui. Kotimaisen suosinta on sitten ihan eri asia ja sinänsä hyvin tarpeellinen, mutta todellakaan emme me voi siihen lähteä hallinnollisilla määräyksillä. On jokaisen omassa käyttäytymiskulttuurissa, ostaako kotimaisia autoja vai tuoko autoja esimerkiksi Saksasta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulimme äsken kaksi puheenvuoroa, ed. V. Laukkasen hyvin pitkän puheenvuoron ja sitten ed. Tiurin vastauspuheenvuoron. Molemmat alusta loppuun saakka kuunnelleena totean, että ed. V. Laukkasen puheenvuoro oli siinä mielessä erinomaisen hyvä, että se oli omista lähtökohdistaan, niistä lähtökohdista, jotka ed. V. Laukkanen itse esitteli, looginen ja pitäytyi niihin kriteereihin, ihan eri asia, onko kaikista lähtökohdista samaa mieltä, mutta se oli täsmällinen siinä suhteessa.

Sen sijaan ed. Tiuri limboili taas vetämällä, että Eta on yhtä kuin maailma ja maailmankauppa. Silloin, kun tekee näin ison virheen arvioinnissa, silloin siinä ei tarvitse edes paljon kommentoida.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä ensinnäkin tulee vientiin, niin on itsestäänselvää, että kaikki maat eivät voi olla riippuvaisia viennistä, koska kaikki maat eivät voi viedä enemmän kuin tuoda. Tämä on yksi tärkeä lähtökohta.

Toisaalta, ed. Tiuri, te puhutte suhteellisen edun periaatteesta, mutta 200 vuotta sitten vallitsi täystyöllisyys, ja se oli ensimmäinen edellytys sille, että suhteellisen edun periaate on mielekäs. Tänä päivänä, kun on 500 000 ihmistä työttömänä, tuntuu uskomattomalta, kun te voitte unohtaa työttömät ja puhua siitä, että kyllähän me voimme valmistaa radiosondeja ja ne tekevät aina kauppansa. Mutta entä jos meillä onkin 1,5 miljoonaa ihmistä työttömänä ja he eivät tyydy työttömyyteen? Miten te, ed. Tiuri, käsittelette tätä kielteistä kehitystä?

Toisaalta on muistettava, että kristillistä on se, että me emme taloudellisesti velkaannu emmekä romahda, jotta voisimme tukea muita. Mutta tämä nykyinen kehitys johtaa talouden totaaliseen romahtamiseen, ja sen sijaan, että voisimme auttaa muita, me olemme muiden autettavia. Maailmalla kuolee nälkään 40 000 lasta päivittäin, mutta miten me kykenemme auttamaan, jos olemme itse avun tarpeessa?

Mitä tulee kondensaattoritehtaaseen, ed. Ollila, täytyy ottaa huomioon, että puhun myös tulevaisuudesta. Eihän se mitään haittaa, jos siellä nyt on yksi tehdas, mutta tulevaisuudessa ne sata muuta perustettavaa tehdasta voidaan sijoittaa minne tahansa päin maailmaa, missä työvoimakustannukset ovat alhaisimmat, ja tämä on se kielteinen asia.

Mitä tulee kotimaisiin tuotteisiin, ed. Ollila, hidas mutta varma kehitys johtaa siihen, että te ette kohta saa enää kotimaisia tuotteita, haluatte tai ei, koska ne tuotteet valmistetaan rajan takana ja ovat aivan kvasikotimaisia tuotteita.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tämä asia ei ole niin mustavalkoinen kuin näyttäisi, kun kuuntelee ed. V. Laukkasen ja ed. Tiurin puheenvuoroja. On lukemattomia sellaisia tuotteita, jotka ovat nykyaikana niin mutkikkaita ja vaativat niin monia varaosia, jotka valmistetaan eri maissa, että sellaisten tekeminen ja tuottaminen jokaisessa maassa erikseen on täysin epätaloudellista ja epätarkoituksenmukaista. Tietokoneet ovat tyypillisesti sellainen tuote, joita tehtaita ei esimerkiksi Eurooppaan varmaan mahdu kuin pari kolme.

Toinen esimerkki: Suomalainen Tunturi-polkupyörä, joka on melko yksinkertainen tuote, valmistetaan kuitenkin useissa eri maissa. Osat tuodaan ja kootaan vasta Suomessa eikä osien valmistaminen Suomessa olisi mahdollista.

Sen sijaan sen tyyppiset tuotteet kuin solmio, jonka ed. V. Laukkanen mainitsi, jossa käytetään yhtä materiaalia ja joka on muodoltaan aika yksinkertainen, olisi tyypillisesti sellainen, että sitä kannattaisi valmistaa jokaisessa maassa erikseen. Mielestäni ed. V. Laukkasen, joka aika usein puhuu tästä asiasta ja tietyllä tavalla perustellusti, kannattaisi kiinnittää huomiota siihen, että tämä kysymys ei ole tuotteesta riippumaton, vaan riippuu tuotteen mutkikkuusasteesta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Jos palataan hallituksen esityksen sisältöön, niin tässä mutkikkaasta sanamuodosta huolimatta keskeinen asia on se, että kun viisas ja rikas Sveitsi ei lähtenyt Eta-yhteisön jäseneksi, niin tässä tapauksessa myöskin Suomi joutuu maksamaan näille Etelä-Euroopan ns. köyhille maille osan siitä koheesiosummasta, joka Sveitsin osuudesta jäi pois ja joka on noin ehkä 60—70 miljoonaa markkaa vuodessa.

Herra puhemies! Minä en hyväksy tätä asiaa, että maksamme siitä, että pääsemme entistä tukalampiin taloudellisiin olosuhteisiin. Minun kantanihan integraatiokysymyksiin tietysti tiedetään. En halua niitä nyt sen enemmälti selvittää.

Edellä mainitsemani perusteella ja viitaten ulkoasiainvaliokunnan mietintöön jättämääni vastalauseeseen, ehdotan tällä perusteella selkeästi, että lakiehdotukset hylätään.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Silloin kun Eta-asiaa varsinaisesti käsiteltiin eduskunnassa, noin puolet vihreästä eduskuntaryhmästä oli hyvin perusteellisesti perusteltujen näkemysten mukaan sitä mieltä, että sopimusta ei pitäisi hyväksyä. Tässä mielessä tänä aikana ei mikään ole sinänsä muuttunut.

Mitä on tapahtunut, on se, että Sveitsi ei tätä sopimusta hyväksynyt, ja niin tämä asia teknisesti on tullut tänne uudelleen käsiteltäväksi. Tänä väliaikana on lisäksi tapahtunut se, että olemme hyväksyneet valtaosan ns. Eta-laeista, lienee 99 prosenttia tähän hetkeen mennessä. Pidimme Eta-vastaisen pienen ryhmittymän kokouksen, jossa totesimme sen, että pidämme tätä äänestystä teknisenä asiana. Katsomme, että äänestyksen teknisyydestä johtuen emme tässä tilanteessa vastusta sopimuksen hyväksymistä.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Ed. Pulliainen totesi, että tämä on tekninen asia. Varmasti se sitä hyvin pitkälle on ja perustuu siihen, että Sveitsi on jättäytynyt ulkopuolelle. Ed. Pulliainen totesi, että olemme hyväksyneet hyvin paljon Eta-lakeja, mutta voimaantulosäännöshän käsitykseni mukaan niissä on tavallaan siirtyvä eli lait astuvat voimaan silloin, kun Eta-sopimus tulee voimaan.

Herra puhemies! Tästä valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, millä tavoin EY suhtautuu neuvotteluihin. Kylmän rauhallisesti on todettu, että EY:n tiukentuneista neuvottelutavoitteista johtuu se, että Suomi joutuu nyt osallistumaan noin 60 miljoonalla markalla enemmän ns. koheesiorahastoon kuin aikaisemmin on esitetty.

Herra puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Onko nyt esillä tekninen esitys vai muu, siitä muutama kommentti. Sitä sopimusta, joka nyt ollaan hyväksymässä, voidaan luonnehtia tekniseksi, koska siinä on kysymys vain niistä muutoksista, jotka Sveitsin ulosjäänti Etasta aiheuttaa. Mutta kiinnitän huomiota siihen, että hallituksen esitykseen sisältyvät myös lait, jotka lakiesitykset sisältävät kaiken sen, mikä oli esillä edellisellä kerralla — siis ne ikään kuin uudelleen hyväksytään — ja niiden lakien aiheuttamat muutokset. Siis mielestäni tässä tavallaan hyväksytään entinen uudelleen ja siihen entiseen tehdään pieni muutos lakien osalta. Sopimusten osalta on vain se, mikä muuttuu aikaisemmin esillä olleista sopimuksista.

Tästä asiasta vallitsee eduskunnassa erimielisyyksiä, ja se on käynyt jo nytkin keskustelussa ilmi. Omalta osaltani viittaan puheenvuoroon, jonka käytin viime lokakuun 22 päivänä ja jossa perustelin omaa kannanottoani. Se oli eräänlainen äänestysselitys. Viittaan myös puheenvuorooni viime lokakuun 27 päivänä, jolloin tätä asiaa kolmannessa käsittelyssä käsittelin. Oma käsitykseni on, että silloin esittämääni ei ole tarvetta tarkistaa. Mutta en myöskään toista sitä, mitä olen silloin lausunut.

EY-osapuoli on osoittautunut erittäin aggressiiviseksi ja mielestäni myös varsin epäluotettavaksi ja varsinkin lypsäväksi osapuoleksi. Viittaan nyt siihen käsittelysarjaan, joka Etaa koskien on tapahtunut.

Kun äsken viittasin 27. lokakuuta käyttämääni puheenvuoroon, ehkä siitä lainaan neljä johtopäätöstäni, jotka olivat:

1) Eta-sopimuskokonaisuus rajoittaa Suomen täysivaltaisuutta ja siirtää ylikansallisille elimille lainsäädäntövaltaa, toimeenpanovaltaa ja tuomiovaltaa, jotka yhdessä merkitsevät vapaasti valittavan kansallisen liikkumatilan olennaista pienenemistä, eikä eduskunta sen seurauksena enää ole korkeimman vallan haltija Suomessa.

2) Sopimus murentaa eduskunnan ensisijaisen norminantovallan sen seurauksena, että sopimus valtuuttaa tuomioistuimet antamaan tulkinnoillaan sisällön normeille.

3) Sopimus vaarantaa suomalaisten tuomioistuinten riippumattomuuden.

4) Eta-sopimuksen käsittelyn yhteydessä on käynyt ilmi, että erityisesti hallituspuolueet pitävät Eta-sopimusta ensi askeleena EY:n jäsenyyteen. Eikä hallitus ole irtisanoutunut Maastrichtin päätösten hyväksymisestä eikä ole ryhtynyt riittäviin toimiin eduskunnan aseman vahvistamiseksi ja kansalaisten perusoikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi.

Ehkä näihin voisin pari täsmennystä todeta.

Ensinnäkin väitteeni siitä, että Eta-sopimusta hallituspuolueet pitävät astinlautana EY-jäse-

nyyteen saa lisävalaistusta myöskin hallituksen nyt esillä olevan esityksen yleisperusteluista, joiden toisella sivulla oikealla palstalla lausutaan mm. näin: "Koska Eta-sopimusta ei ole voitu toteuttaa alun perin tarkoitettujen sopimuspuolten kesken ja koska kaikkien Efta-valtioiden osallistumiselle Euroopan talousalueeseen voidaan arvioida olevan merkitystä näiden valtioiden yleisen integraatiokehityksen kannalta - -." Tässä mielestäni viitataan yleiseen integraatiokehitykseen, EY-jäsenyyteen.

Toinen täsmennys taikka lisäys, jonka aikaisempiin perusteluihini voisin lisätä, on se, miten hallitus selittää sopimuksen taloudellisia vaikutuksia. Täällä sanotaan, että kun aikaisemmin laskettiin aiheutuvan 110 miljoonaa markkaa menoja vuodessa viitenä vuotena, niin nyt muuttuneen tilanteen johdosta tämä summa nousee 170 miljoonaan markkaan vuodessa. Jos kysymys olisi näin "pienistä" markkamääristä — ehkä tuo pieni kuitenkin täytyy pistää lainausmerkkeihin — niin silloin tällä ei olisi niin valtavan suurta taloudellista merkitystä.

Mutta haluan tässä yhteydessä viitata valtiovarainministeri Viinasen erääseen lausumaan. Nimittäin esittäessäni kirjallisen kysymyksen viime maaliskuun 5 päivänä kysyin valtiovarainministeri Viinaselta ennakkoharmonisoinnin aiheuttamia kustannuksia Suomen taloudelle. Vastauksessaan valtiovarainministeri Viinanen toteaa, että mikäli olisimme säilyttäneet esimerkiksi pankkien vakavaraisuussäännökset aikaisemmin voimassa olleen suuruisina, niin karkean arvion mukaan olisimme säästäneet 7 miljardia markkaa. Myöhemmin tässä vastauksessa puhutaan vielä puolen miljardin markan säästöstä, mikäli vanhat vakavaraisuussäännökset olisivat olleet voimassa tämän kesäkuun 30 päivään saakka. Tässä oli siis kysymys itse asiassa yhden lain, joka noudatti EY-linjaa, aiheuttamasta 7,5 miljardin laskusta, jota ei normaalisti lasketa miksikään EY-kustannukseksi. Mielestäni se tulisi kuitenkin ottaa huomioon.

Kun viime vuoden lokakuussa Eta-sopimuksesta äänestettiin, olin vastustajien joukossa. Kun nyt minun ymmärtääkseni ehdotetaan vielä huonompaa sopimuskokonaisuutta kuin se, mistä silloin oli kysymys, niin en voi muuttaa kantaani. Ja kun nyt käsillä oleva hallituksen esitys lähetettiin valiokuntakäsittelyyn, jo silloin lausuin arvioni siitä, ettei ole edellytyksiä muuttaa käsitystäni.

Lopuksi, herra puhemies, muutaman sanan haluaisin sanoa EY:n asenneilmastosta, joka näkyy siinä, että ensinnäkin kivenkovaa EY-taho vaati, että Maastrichtin sopimus on hyväksyttävä sellaisenaan. Suomen hallituksen mielestä tämä ei ole mikään ongelma, koska hallitus riensi jo varsin varhaisessa vaiheessa ilmoittamaan, että hallitus hyväksyy kaiken sen, mitä Maastrichtissa on sovittu, kysymättä kansalta mitään, kertomalla kylläkin asian eduskunnalle.

Edelleen näyttää olevan meneillään sellainen EY:n suurten jäsenvaltioiden hanke, jolla suuret valtiot haluavat säilyttää määräämisvaltansa ja sitä vahvistaa. Tosin eräs lehti otsikoi, että pieniltä valta on siirtymässä suurille, mutta eihän EY:ssä koskaan valta ole ollut pienillä vaan suurilla se on ollut ennenkin. Nyt vain suuret pyrkivät vahvistamaan valtaansa hankkeilla olevien sääntömuutosten kautta.

Viime aikoina lehdistössä on myös kirjoitettu varsinkin ruotsalaismielipiteenä siitä, että suomalaiset neuvottelijat ovat nostaneet kätensä ylös vallan helposti. Tämä on muuten se käsitys, joka aika lailla monella suomalaisella oli jo Eta-neuvotteluvaiheista. Siksi tällaiseen käsitykseen, vaikka siinä olisi jotakin epätervettäkin naapurimaahan suunnattua kritiikkiä, kannattaa kuitenkin suhtautua vakavasti. Tilastot kertovat myös EY-maiden työttömyyden olevan edelleen kovassa kasvussa. Nämä sekä monet muut näkökohdat varmasti ovat vaikuttamassa siihen, että esimerkiksi Norjassa on erittäin voimakas vastustus EY-virkamiesten ylivaltaa vastaan. Jostakin lehdestä luin kirjoituksen, jossa sanottiin, että Suomi-poika nielee kaiken, kunhan päästään mukaan. Tällainen vaikutelma on ollut.

Lainaan lopuksi erästä ranskalaista raporttia EY-säädöksistä. Tämän lyhyen lainauksen luen STT:n Reuterilta välittämänä. Se kuuluu näin: "Euroopan yhteisön suoltama säädösten tulva tuskastuttaa ranskalaisia. EY:n säännökset hukuttavat alleen Ranskan oman lainsäädännön. Jo puolet ranskalaisten elämää sääntelevistä määräyksistä tulee Brysselistä, kertoo tuore ranskalainen selonteko. Selvityksen mukaan vuonna 1998 peräti 80 prosenttia talouden ja sosiaalialan lainsäädännöstä tulee Ranskaan Brysselin byrokraateilta. Euroopan yhteisöltä meni 30 vuotta siihen, mihin Ranskan valtiolla vierähti kaksi vuosisataa, sanotaan selvityksessä, jonka on tehnyt valtion lainsäädäntöä valvova neuvosto. Selvitys arvostelee kovin sanoin EY-lakien tiukentuvaa otetta ranskalaisten elämästä. EY:n lainsäädännön ryöppyä kutsutaan selonteossa hallitsemattomaksi, sulkeutuneeksi,

käsittämättömäksi, epäselväksi ja paisuneeksi. EY on vuoden 1992 loppuun mennessä suoltanut 22 445 asetusta, 1 675 direktiiviä eli lainsäädäntöohjetta, 1 198 sopimusta ja pöytäkirjaa sekä 185 suositusta. Ranska ei ole juuri voinut vaikuttaa EY:n säännöksiin, selonteko moittii ja huomauttaa, että vain 20—25 prosenttia Brysselin lähettämistä säädöksistä on puolestaan aiheuttanut toimenpiteitä Ranskan hallituksessa ja parlamentissa." Loppu oli mielenkiintoinen. Se osoittaa, että ei Ranskakaan aivan kaikkea sitä, mitä EY ehdottaa, ole ollut valmis nielemään.

Lopuksi haluaisin todeta täällä alkuvaiheessa tapahtuneen keskustelun johdosta, että esimerkiksi mielestäni ed. Tiurin, joka voimakkaasti on EY-jäsenyyden kannalla, puheenvuorossa äsken mielestäni oli hyviä elementtejä. Kyllä minusta kansainvälisen työnjaon noudattaminen on järkevää. Mutta en näe niin, että kansainvälisen työnjaon olemassaolo, joka on luonnollinen, ja kansainvälinen kauppavaihto edellyttäisivät Eta-sopimuksen hyväksymistä, koska sellainen kauppavaihto on olemassa nytkin ja esimerkiksi Suomen voimassa olevat vapaakauppasopimukset tuon tarjoavat.

Herra puhemies! Olen nyt käyttänyt yli 13 minuuttia tämän käsitykseni lausumiseen.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa herra puhemies! Muutama kommentti ensinnäkin ed. Paloheimolle tavaran monimutkaisuudesta. Jos me palaisimme ajassa 30 vuotta taaksepäin, uskoisin, että me kykenisimme valmistamaan ne tuotteet, joilla me elimme ja pysyimme hengissä 30 vuotta sitten, eikä se ehkä olisi niin järkyttävää. Mitä luonnon kannalta tulee tavaran tarpeellisuuteen ylipäätänsä, niin täytyy muistaa, että luonnon kannalta lisääntynyt talouskasvuhan on oikeastaan vain lisääntynyttä jätettä. Siitä ei ole paljon muuta iloa.

Työttömyyteen vielä haluaisin sanoa, että ed. Laine ei kerta kaikkiaan tunnu uskovan sitä, että jos me hyväksymme kansainväliset markkinat ja vapaakaupan, se johtaa väistämättä siihen, että työ tehdään siellä, missä se on halvinta, ja näin Suomi kärsii hirvittävän suuresta työttömyydestä.

Mutta aivan lopuksi todella haluan sanoa, että mielestäni tämä on Suomen talouden historian synkkä päivä ja ainoa lohtu, mikä tässä voi olla, on se, että Eta-sopimuksen 127 artiklan mukaan tämä sopimus voidaan irtisanoa.

Herra puhemies! Minä uskon, että omalla puolellani on yksi tosiseikka, nimittäin se, että pakko johtaa ennemmin tai myöhemmin siihen, että Suomen on pakko perääntyä näissä talouden integraatioratkaisuissa, jotka ovat Suomelle epäedullisia.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vesa Laukkanen puhuu hyvin samantapaisesti kuin Pentti Linkola on puhunut monena vuonna, nimenomaan siinä suhteessa, että hän ehdottaa paluuta aikaisempaan aikaan. Tosin Linkola puhuu ajasta ennen teollistumista. Ed. Vesa Laukkaselle riittäisi 30 vuotta. Toinenkin kohta näyttää olevan hyvin saman kaltainen: että teollisuuden lisääntyminen on ennen muuta jätteitten lisääntymistä. Periaatteellisella tasolla kumpikin kannanotto ovat vihreämpiä kuin vihreiden kannanotot yleensä. Ainoa asia ilmeisesti, joka radikaalisti erottaa ed. Vesa Laukkasen Linkolan ajattelutavasta, on ed. Vesa Laukkasen erittäin kummallinen suhtautuminen väestönkasvuun.

Ed. Korva (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä näen kyllä välttämättömänä sen, että Suomi solmii Euroopan talousaluesopimuksen ja on sitä kautta mukana tässä taloudellisessa kanssakäymisessä. Kuitenkin ed. Laineen puheenvuoron loppuosan tekstiin ja sisältöön haluaisin viitata ja ottaa esille kysymyksen siitä, miten Suomi suhtautuu Euroopan yhteisössä sisälle rakennettuun päätöksentekoon ja myös direktiivitehtailuun ja muuhun byrokratiaan.

Riippumatta siitä, menemmekö Eta-sopimuksen jälkeen Euroopan yhteisön jäseneksi vai emme mene, niin Suomessa suomalaisten neuvottelijoitten ja myös integraatioasioitten hoitajien pitäisi todella ponnekkaasti ryhtyä muitten pienten maitten ja ehkä kaikkienkin Eta-maitten ja Euroopan yhteisön maiden kanssa ajamaan uudenlaista käyttäytymis- ja päätöksentekomallia niin Euroopan talousalueen puitteisiin kuin myös mahdollisesti tuleviin Euroopan yhteisön puitteisiin sen vuoksi, että ellei viime aikojen suunta byrokratiatehtailussa Euroopan yhteisössä muutu, integraatiokehitys tulee johtamaan päinvastaiseen tilanteeseen, kuin mitä kaikki Euroopan maat Suomi mukaanlukien tahtovat. Eli on pakko päästä tällaisesta alistavasta byrokratiasta ja direktiivitehtailusta aivan uudenlaiselle aaltopituudelle yhteisön päätöksenteossa.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. V. Laukkanen ensimmäisessä puheenvuorossaan ilmoitti, että lakiehdotus pitäisi hylätä. Kun sitten

herra puhemies asiaa tarkisti, niin ed. Laukkanen ilmoitti tehneensä hylkäysesityksen tästä laista. Olen sen jälkeen itse tehnyt hylkäysesityksen, jota ed. Vistbacka on kannattanut. Jotta tämä asia ei muodostuisi kovin monimutkaiseksi, niin herra puhemies, minä luovun omasta hylkäysesityksestäni ja ilmoitan kannattavani ed. Laukkasen hylkäysesitystä, mikäli se on hylkäysesitykseksi tulkittu, ja kiitän ed. Vistbackaa oman esitykseni kannattamisesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. V. Laukkanen ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Hyväksytyn menettelytavan mukaisesti on ensin päätettävä kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joilla lainsäädännön alaan kuuluvat, valtiosopimukseen sisältyvät määräykset saatetaan valtionsisäisesti voimaan, ja tämän jälkeen ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäisestä ponnesta, jossa ehdotetaan pöytäkirjojen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Kun käsiteltävinä olevat lakiehdotukset ja pöytäkirjojen määräysten hyväksymisponsi muodostavat yhden kokonaisuuden, ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin tehdään päätös kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista ja että samalla katsotaan vastaava päätös tehdyksi ainoassa käsittelyssä mietinnön ensimmäisen ponnen osalta.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Anttila S-L., Anttila U., Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Heikkinen, Hiltunen, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Järvilahti, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkeaoja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laurila, Lehtinen, Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Luhtanen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Nikula, Nordman, Nyby, Ojala A., Ojala O., Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pura, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Rehn O., Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, Roos T., Rossi, Rusanen, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen ja Wahlström.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Laine, Laukkanen V., Mäkelä, Mäkipää, Suhonen ja Vistbacka.

"Tyhjää" äänestää ed. Puhakka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Andersson, Donner, Gustafsson, Hautala, Helle, Huuhtanen, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kemppainen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Lipponen, Louvo, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Niinistö, Norrback, Näsi, Paakkinen, Paasio, Pokka, Pykäläinen, Rehn E., Riihijärvi, Roos J., Ryynänen, Räty, Salolainen, Savolainen, Westerlund ja Zyskowicz.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 7 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 42. (Ään. 38)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvät ehdotukset katsotaan hyväksytyiksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi kiinteistön luovuttamisesta Ferenda Oy:lle

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 67
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 53
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Vientimaksulailla järjestellään viljelijöiden osallistumista ylituotantoon. Aikaisemmissa käsittelyvaiheissa keskustelu on kiinnittynyt enemmän siihen, millä tavalla vientimaksuun osallistuvat määritellään, kuin siihen, mistä lakiesityksessä on kysymys. Kysehän on tämän hallituksen aikana täysin rauhassa jatkuneen ylituotannon vaikutusten laskun maksamisesta, joka valtion ja veronmaksajien osalta on näkynyt hyvin rajuna samaan aikaan, kun hallitus on iskenyt kiinni sosiaalietuuksiin, ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan ja eläketurvaan.

Esimerkiksi vielä viime vuonna käytettiin valtion vastuuseen ylituotannosta ja maatalouden tukemisesta 9 647 miljoonaa markkaa. Summa tänä vuonna tulee nousemaan myös varsin lähelle. Tosin on vaikea tietysti kaikilta osin sitä määritellä, koska viljatilanne on eri tavalla heijastumassa riippuen siitä, miten hallitus purkaa ylituotantoa ja viljavarastojen käyttökuormitusta.

Tällä hetkellä on Valtion viljavarastossa yli 1 400 miljoonaa kiloa viljaa eli varastot ovat täysin täynnä. Sen lisäksi viljaa on vielä 665 miljoonaa kiloa varmuusvarastoissa. Pelkästään viljan varastoinnin korkokustannukset ovat yli 160 miljoonaa markkaa tänä vuonna. On syytä huomauttaa, että kun uusi sato tulee, niin tilanne kärjistyy, eli vientitarpeet räjähtävät silmille, yrittää hallitus pelata tämän tilanteen kanssa miten tahansa. Tuntuu, että hallituksen ainut toivo on ollut siinä, että tulee kato. On eri asia sitten, onko se järkevää maatalouden ja kansantalouden kannalta sinänsä, että huonon sadon varassa pelataan.

Jatkuvasti valtion talousarvioon on laitettu valtion vientivastuut alakanttiin ja jatkuvasti lisätalousarvioilla on täällä niitä nostettu. Tänäkin päivänä läpäisi äänestyksissä 428 miljoonan markan lisäys valtion vientivastuisiin eli vientitukiin, samaan aikaan kun hallitus käyttää miinusmerkkiä kaikissa muissa pääluokissa.

Tämä edes ei tule riittämään. Valtion viljavarastojen ollessa täynnä ja uuden sadon ollessa edes normaali tulee niin vaikea tilanne, että on pakosta vietävä noin 500 miljoonaa kiloa syksyllä. Siihenkin valtiovarainministeri Iiro Viinanen ja kokoomus nöyrästi esittävät 600 miljoonaa markkaa tulevissa syksyn lisätalousarvioissa, samaan aikaan kun karsitaan muualta. Eli on erittäin vakavaa valtiontalouden kannalta, että tämä kankkulan kaivoon rehuviljalle menevä tuki pyörii entisellä lailla huolimatta kansantalouden tilasta. Tähän kyllä velkarahaa on varaa käyttää. Muuhun tässä yhteiskunnassa sitä ei ole varaa laittaa. Samaan aikaan maksetaan siitä, ettei tuoteta. Tasapainottamismenoihin menee miljardiluokkaa vuodessa rahaa ja maatalouden hinta- ja tulotukeenkin viime vuonna 4 560 miljoonaa. Summa on tänä vuonna varmasti samaa luokkaa.

Kun ajattelee niitä toimenpiteitä, joilla hallitus on tähän reagoinut, niin vähentämiskustannukset pelkästään viljassa ovat olleet viimeisen

kymmenen vuoden aikana 3 552 miljoonaa markkaa, ilman että tällä 3,5 miljardilla markalla on ollut mitään vaikutusta vuotuiseen viljan ylituotantotilanteeseen ja sen valtiontaloudellisiin vaikutuksiin. Vientitukeen on käytetty pelkästään viljassa vuosina 84—92 7 930 miljoonaa markkaa. Toinen puoli tätä tilannetta on tietysti se, että viljelijöiden vientimaksut ovat olleet ennakoimattomia ja rajuja. Ne ovat estäneet sopeutumisen, tilojen kehittämisen. Sen on estänyt tietysti jo maatalousbyrokratia ja luonut kiintiöt, joilla on yritetty estää ylituotannon syntymistä. Mutta myöskin vientimaksut, joilla tuottajat ovat joutuneet osallistumaan ylituotantoon, ovat olleet varsin rajuja.

Tänä vuonna samalla tavalla kuin siirretään valtion vientivastuuta ylivarastoinnilla seuraavalle vuodelle, että näyttäisi vähän kauniimmalta, viljelijöiden vientimaksua pimitetään viljelijöiltä ja tätä vakavaa tilannetta uuden satokauden kynnyksellä. Tänä vuonna vanhojen rästien kanssa viljelijöillä kuitenkin on pakko maksattaa ilmeisesti 1 100 miljoonan markan vientimaksut, mutta siitä siirtyy huomattavia tarpeita myöskin seuraavalle vuodelle.

Tältä osin on mielenkiintoista todeta, että hallituksen sisällä ilmeisesti luetaan pian uudet MTK:n nuotit muutoinkin tämän tilanteen hoitamisesta. Nimittäin vientimaksujen kasvupaine aiheuttaa ilmeisesti niin suuria poliittisia paineita MTK:lle ja keskustalle, että Maaseudun Tulevaisuus, MTK:n pää-äänenkannattaja, antoi hallituksellensa jo ohjeita viime lauantain pääkirjoituksessa todeten, että asetettuja budjettitavoitteita on joustavoitettava tavalla tai toisella. Suomeksi se tarkoittaa sitä, että MTK viestittää hallitukselle, että valtion vientivastuita on ilmeisesti kasvatettava entisestään eli verorahoja käytettävä ylituotantoon, sen sijaan että hallitus pyrkisi millään tavalla noudattamaan edes eduskunnan tahtoa siitä, että rehuviljan hintaa pikaisesti laskettaisiin ja näin puututtaisiin ylituotantoa synnyttävään maataloustulorakenteeseen, jossa tuotantoon sidottu tuki on lähtökohta. Jokainenhan sitä pyrkii rahastamaan, myöskin ulkoministerimme ja monet muut, joilla ei välttämättä täyden päätoimisen viljelijän kaltaiseen tukeen ole mitään tarvetta. Solidaarisuussyistä, jos niitä ymmärtäisivät, jättäisivät ehdottomasti hän ja noin 7 000 hänen kaltaistaan kyllä viljelemättä tässä tilanteessa, ja suora tulotuki suunnattaisiin nuoremmille päätoimisille viljelijöille, kun hintaa alennettaisiin.

Tältä osin tässä lakiesityksessä on siis seurauksista puhe, eikä esityksen hylkääminen johda tietenkään itse maataloustulorakenteen ja maatalouspolitiikan muuttamiseen. Hallitus voisi valtioneuvoston päätöksellä tietysti nostaa viljelijöiden vientimaksua 10 pennillä, 20 penniin kilolta, joten tässä suhteessa ei ole hylkyesityksellä sinänsä itse syihin mitään vaikutusta. Toisaalta saattaisi syntyä suuri vaara siitä, että MTK:n viljelijäsiipi käyttäisi tätäkin tilannetta hyväksi siten, että siirrettäisiin lannoite- ja rehuverojen noston kautta Kotieläin-Suomen rokotukseen lisää paineita, tähän kun MTK:lla on ollut taipumusta aikaisemminkin.

Kaiken kaikkiaan, herra puhemies, haluan korostaa sitä, että viljatilanne on todella vakava. Kaikkien, niin vastuullisten tuottajatahojen kuin poliittisen tahon edustajien, on nyt tunnustettava se, että nykyinen rakenne ei voi olla lähtökohta. Tätä peruskysymystä eivät nimittäin ratkaise budjetin ulkopuoliset markkinoimisrahastot. Ainoastaan valtion budjetista tulevien verorahojen vientitukiosuuksia voidaan ruveta pienentämään. Mutta jos nykyinen ylituotantoon johtava järjestelmä säilyy samana, niin rahathan kerätään tuontimaksuista erilaisten kuluttajahintojen kautta tai sitten entistä rajumman viljelijöiden vientimaksun noston kautta. Eli olivat tulevat ratkaisut mitkä tahansa, nykyistä tilannetta ei tällä tavalla pitäisi siirtää tulevan maatalouspolitiikan syliin ja sen ratkaistavaksi.

Selvästi näkyvät myös ecumetsästyksen tunnukset siinä, että hallitus ei pyrikään EY-neuvottelujen yhteydessä tarkistamaan maatalouspolitiikan rakenteita. Katsotaan, että tulojen saanti EY:stä edellyttää ylituotantoa, mutta silloin jätetään täsmälleen tarkkailematta budjettitaloudelliset vaikutukset, koska joudumme sitoutumaan, oltiin sitten milloin tahansa EY:ssä, koko ajan tähän samaan maksuun ja verovarojen käyttöön. Samoin viljelijät joutuisivat kiintiöiden ja byrokratian ohella entistä rajumpiin vientimaksuihin ja tilojen kehittäminen pysähtyy totaalisesti. Nyt jo Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja pannaan juokseviin menoihin.

Tässä yhteydessä, herra puhemies, on myös keskusteltu jossain määrin suoramyyntikysymyksestä, johon periaatteessa meidänkin taholamme on ollut myönteisyyttä. Kuitenkin ylituotantotilanteen ollessa nykyisen kaltainen on syytä tuoda esille myös toisenlaisia näkökulmia, vaikka periaatteessa suhtautuu myönteisesti 100 sian teurastuksen rajaan tai 50 000:n kiintiöön maitopuolella, että ne eivät siihen saakka osallistuisi, jos tilajalostusta on, vientimaksuihin. On

kuitenkin huolehdittava siitä, että tällä tavalla ei lähdetä kiertämään ylituotantotilanteessa vientimaksuja ja käyttämään tätä spekulatiivisesti hyväksi ja ettei se myöskään johtaisi siihen, että syntyy hukka- ja virheinvestointeja, jotka eivät ole välttämättä pitkän päälle hyvää maaseutupolitiikkaakaan. Tältä osin on syytä käydä tarkemmin keskustelua myös, millä tavalla osana maaseutupolitiikkaa ja maaseudun pienimuotoista elinkeinotoimintaa voitaisiin tilojen yhteydessä olevaa yritystoimintaa kehittää ja miten siihen pitäisi osana maatalouspolitiikkaa suhtautua. Herra puhemies! Se vaatii mielestäni vielä tarkempaa jatkokeskustelua.

Ed. O l l i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Rajamäki vähätteli näiden tasapainottamistoimenpiteiden vaikutusta, totean, että vuonna 1991, jolloin sosialidemokraattinen hallituskausi tässä maassa päättyi, satotaso oli 4 100 miljoonaa kiloa, viime vuonna 2 600 miljoonaa kiloa, ja kyllä oleellinen vaikutus tähän on näillä tasapainottamistoimenpiteillä.

Sitten haluan myös ed. Rajamäelle huomauttaa vaatimuksesta suoran tulotuen välittömästä ja nopeasta lisäämisestä, että sen budjettivaikutukset kannattaisi joskus ed. Rajamäenkin laskea, koska sen jälkeen kyllä kehyksissä pysyminen olisi varmasti huomattavasti nykyistä hankalampaa, ellei sitten lähdetä yksinkertaisesti siitä, mistä ed. Rajamäki saattaa lähteäkin, että samassa yhteydessä maatalousväestön tulotaso romahdutetaan. Mutta siihen ei poliittista tahtoa yleisemmin ole kyllä löytymässä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olisin oikeastaan odottanut, että ed. Rajamäki olisi enemmän kommentoinut vastalausetta, joka on valiokunnan mietinnössä ja koskee suoramyyntiä. Siinä ehdotetaan, että suoramyynti voisi ilman vientikustannusmaksuosuutta tapahtua 1 800 sikayksilöön saakka. Minun mielestäni tällainen ajatus on epäoikeudenmukainen sikäli, että ne, jotka eivät osallistu suoramyyntiin, joutuvat silloin erilaiseen asemaan kuin sellaiset, jotka täyttävät kotimaan markkinat suoramyynnillä, nämä 1 800 sikaa yksikköä kohti. Se on täysin epäoikeudenmukaista, ja uskoisin, että ed. Rajamäki on tästä syystä varmaan huomannutkin tämän ja luopunut näistä ajatuksista. Nämähän eivät ole tietysti ed. Rajamäen vastalauseeseen liittyviä, mutta kuitenkin sosialidemokraattien.

Eihän voi olla mahdollista, että ne, jotka pelkästään täyttävät kotimaan markkinat, eivät osallistu lainkaan vientikustannusmaksuihin ja niitä maksavat pelkästään ne, jotka eivät ole näillä suoramyyntimarkkinoilla ja joiden toimesta tuotettu liha menee pelkästään vientiin. Eikö näin olekin, ed. Rajamäki: epäoikeudenmukaista, jos teidän vastalauseenne olisi toteutunut?

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäki totesi puheenvuorossaan, että vientikustannukset, valtion vientituki ja viljelijöitten maksama vientimaksu, ovat rahaa kankkulan kaivoon. Minusta asia ei ole tällä tavalla. Ihmettelen, että tässä suhteessa ed. Rajamäellä ei ole laajempaa, kansantalouden pohjalta lähtevää näkemystä, kun sosialidemokraatit ja myös ed. Rajamäki itse monessa muussa yhteydessä korostavat kansantalouden näkökulmaa.

On nimittäin niin, että tällä hetkellä rehuviljasta saadaan ehkä 60 penniä kilolta viennissä. Kun meillä on kaikki tuotantoon tarvittavat kiinteät panokset olemassa tiloilla, sekä työvoima että koneet, joille ei ole mitään muuta vaihtoehtoista käyttöä, ja kun lisätuotantoon sisältyvät tuontipanokset ovat kiloa kohti korkeintaan parikymmentä penniä, niin tästä näkökulmasta vientiinkin menevä tuotannon osuus kansantalouden näkökulmasta ei ole ollenkaan huono asia, vaan päinvastoin se tuottaa meille niitä tärkeitä varoja, joilla maksetaan mm. pahasti velkaantuneen kansantalouden korkoja.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki käytti varsin tavanomaista ilmaisua mainitessaan, että on ecujen kiilto silmissä — en muista nyt tarkkaan, miten se oli. Kuitenkin, ed. Rajamäki, meidän on kai rehellisesti itsellemme todettava, että EY:n maatalouspolitiikka on nimenomaan sitä, että jäsenmaat hyötyvät siitä 100 prosentin vientituesta, joka EY:n yhteisillä varoilla maksetaan, mikäli jäsenmaalla on jotain vietävää. Siinä mielessä tilanne on tällä hetkellä suomalaisen viljelijän kannalta varsin ongelmallinen. Kansantaloudellisesti, jos me olemme EY:hyn menossa, mitä en vielä tällä hetkellä usko mutta jos, silloin olisi toki edullista, että meillä olisi jotain vietävää, ja siinä mielessä nykyistä tuotannon tasoa pitäisi säilyttää. Mutta kun se entistä enemmän rokottaa viljelijän tulotasoa, se ei ole viljelijän kannalta mitenkään mielekästä.

Sen sijaan olisi odottanut, että ed. Rajamäki olisi puheenvuorossaan käsitellyt suoramyynnin

markkinointitekniikkaa, koska senhän me valiokunnassa totesimme, että nämä järjestelyt, joita hallitus tässä esittää, ovat tavattoman byrokraattiset ja työläät sen vähän yli 200 000 markan markkinointivastuun keräämiseksi vuositasolla, joka tällä saadaan, kun 25 suoramyyntitilalta ja kotiteurastamolta näitä maksuja kerätään. Olisi todella odottanut, että järjestelmä olisi ollut joustavampi ja käytäntöön soveltuvampi.

Ed. Aittoniemelle haluan todeta, että yrittäjä, joka tekee suoramyyntitilat ja teurastustilat, uhraa jo aika paljon markkinointiin. Sen lisäksi hänelle tulee vielä mainoskulut vuosittain.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. S-L. Anttilalle on todettava, että kyllä MTK tulee EY:ssä pärjäämään. Hyvin samanlaiset ja väärät, ylituotantoon tähtäävät ja voimavaroja hukkaavat järjestelmät molempien mielessä ovat.

Suoramyyntiin on todettava, että juuri tilajalostus sinänsä on hyvin tärkeä asia ja, ed. Aittoniemi, sitä olin ymmärtämässä. Mutta esitin myös kritiikkiä juuri siihen, että on pohdittava, miten pitkälle voidaan ylituotantotilanteessa hyväksyä se, että vapaudutaan täysin vientimaksuista. Kyllä se on asia, jota on syytä pohtia.

Ed. Ollilalle on todettava, että nimenomaan liian korkealla rehuviljan hinnalla rahastaminen on johtanut noin 2—3 miljardin markan niin valtion verovarojen kuin viljelijöiden vientimaksujen hukkakäyttöön. Tähän voitaisiin vaikuttaa nimenomaan hinnan alentamisella. Tästä rahasta löytyy kyllä suoran tulotuenkin pelivaraa myös päätoimisille viljelijöille. On turha maksaa yli 8 000 markkaa hehtaarilta viljan viljelijälle, joka ei sitä päätoimekseen tarvitse.

Ed. Korkeaoja, hölmöläisen hommaa on siinä, että pelkän viljakilon jemmaaminen maksaa koroissa 30 penniä ja varastointikustannukset noin 11 penniä kilo, se tekee yli 40 penniä kilolta. Devalvaatioiden jälkeen saadaan vuoden jemmaamisesta vasta 54 penniä kilolta maailmanmarkkinoilla. Ei tällä tavalla Suomi rikastu.

Ed. Vuorensola: Herra puhemies! Koska olen käyttänyt asiasta puheenvuoron jo ensimmäisessä käsittelyssä, en nyt halua mennä enää maailmaa ja maatalouspolitiikkaa syleileviin asioihin ja ongelmiin, vaan haluaisin nimenomaan keskittyä siihen perusongelmaan, joka minusta tähän lakiesitykseen sisältyy, ja tuoda näkemykseni esille ennen muuta siitä syystä, että se tulee täällä kirjatuksi.

Ongelma, joka lakiesitykseen minusta liittyy ennen muuta, on se, että tällä halutaan nyt saada myös ns. suoramyynti, tilalta myynti, markkinointivastuun piiriin. Ennen muutahan tämä ongelma koskee sianlihaa. Esitys lähtee siitä liikkeelle, että saman tyyppinen lainsäädäntö ulotetaan suoramyyntiin kuin on ns. normaalissa, teurastamoille menevässä kaupassa.

Minusta, jos näin menetellään ja tämän lakiesityksen mukaan nyt lähdetään liikkeelle, se merkitsee sitä, että näille tiloille, joita niin kuin jo aikaisemmin todettiin on 20—25 kappaletta ja joilla kotiteurastusta ja suoramyyntiä on, tulee samalla kertaa punnitusvelvollisuus. Näitä tiloja koskee sen jälkeen myös punnituslaki, ja ymmärtääkseni tämän ammatin harjoittajia koskee myös punnitusvala. Samoin tiloja ja niiden käyttämiä laitteita pitää myös tarkastaa ja vaaita, ja näin ollen lainsäädäntö tulee koskemaan myös laitteita, joilla punnitusta suoritetaan. Samoin tiloille tulee myös esityksen mukaan ilmoitusvelvollisuus kuukausittain siitä, kuinka paljon ne ovat eläimiä suoramyyntinä myyneet. Tämä on minusta se kierros, joka byrokraattisesti tulee aivan väistämättä mukaan tähän järjestelmään. Minusta tuntuu ihmeelliseltä, että aiheutetaan tällainen byrokratian kasvu.

Jos ajatellaan, ettei byrokratia sinänsä maksa kenellekään mitään, se, mikä tässä maksaa, on se, että ilmeisesti ne laitteet, joita tilat välttämättä tarvitsevat punnitukseen, kaiken kaikkiaan koko prosessiin, ovat tiloille hankintana kymmeniätuhansia markkoja. Minusta tuntuu nimittäin siltä, että sellaiset lausunnot, joita ikävä kyllä virkamiehet ovat antaneet punnituslaitteista, eivät tiukan paikan tullen tule pitämään. Virkamiehet näyttävät lähtevän liikkeelle siitä, että ruho voidaan punnita kokonaisena, puolikkaana tai paloina. Lisäksi asiantuntijalausunnoista saa sen käsityksen, että sillä ei ole mitään väliä, minkälainen vihtorinvaaka on käytössä.

Minulla on se käsitys, että jos tulee tiukka paikka, asia on paljon, paljon juridisempi kysymys esimerkiksi valitustapauksen yhteydessä kuin arvaammekaan, siinä vaiheessa, kun syntyy, jos syntyy, sellainen paikka. Minusta lainsäädännössä täytyy ottaa tämäkin huomioon, jos näin käy. Tällainen tilannehan voi syntyä miten tahansa, niin kuin hyvin arvaatte, ihmisten yhteistoiminnassa, ei se ole mikään mahdottomuus, näistä on esimerkkejä vaikka kuinka paljon.

Kun puhutaan rahasta tämän esityksen osalta nimenomaan koskien sianlihan punni-

tusta, niin tässä on todella kysymys tulovaikutuksena valtiolle noin 230 000—240 000 markasta per vuosi. Tämän vuoden aikana suunnilleen puolet siitä eli 120 000 markkaa sen tulovaikutus olisi valtiolle. Minusta olisi saattanut olla fiksumpaa, että tätä ei olisi nyt säädetty, vaan olisi pyritty sellaiseen lainsäädäntöön, joka myös käytännössä pelaa ja toimii, vaikkapa ensi vuodenvaihteesta lähtien.

Nimittäin jos olen oikein lukenut lakiesityksen, siellä puhutaan siitä, että mm. 100 000:n tai 50 000 litran rajan, joka sinne on otettu mukaan ja jota markkinointivastuu ei koske, laskenta on kuitenkin vuosittainen. Jos se nyt lähtee puolesta vuodesta liikkeelle, niin se edellyttää esimerkiksi sitä, että jotkut säännökset pitää luoda siihen, että mistä ajankohdasta lähtien laskenta alkaa ja millä periaatteella. No, tämä nyt ei välttämättä tietysti kovin suuri ongelma ole.

Herra puhemies! Minun mielestäni koko asia olisi pitänyt hoitaa seuraavalla tavalla. Näitä tiloja, jotka nyt suoramyyntiä harjoittavat, koskee samalla tavalla kuin teurastamoja lihantarkastus. Se merkitsee sitä, että eläinlääkäri tarkastaa teurastetut ruhot, lyö niihin leiman, ja näin ollen ne tulevat siinä yhteydessä luokiteltua ja lihalle annetaan lupa päästä markkinoille. Tässä yhteydessä ei olisi kovin monimutkaista, että samainen eläinlääkäri, joka niitä leimoja hakkaa, laskisi myös ruhojen lukumäärän ja markkinointivastuu määriteltäisiin ruhojen lukumäärän perusteella vaikkapa niin, että sovittaisiin, että markkinointivastuu on per ruho noin 20—25 markkaa. Se vastaa suunnilleen sitä tasoa, mikä nyt vastuuna suoramyyntitiloille tulee, per ruho. Minusta tämä olisi huomattavan paljon yksinkertaisempi ja järkevämpi järjestelmä, erittäin vähän byrokraattinen, ei vaatisi minkäänlaista valvontaorganisaatiota, koska valvonta jo kohdistuisi lihantarkastukseen.

Tämä olisi äärimmäisen helppoa ja järkevä, ja toisekseen tällä markkamäärätasolla voitaisiin, jos niin haluaisimme, myöskin jossain määrin suosia suoramyyntiä, tai jossemme sitä halua, voisimme sitä rangaista. Kuinka vain, mutta se tapahtuisi kieltämättä keskiarvoperiaatteen mukaan. Minusta siinä ei tapahtuisi mitään vääryyttä markkinointivastuussa. SDP:n vastalauseessa puhutaan mm. siitä, onko kyseessä vientituotanto vai ei, mutta kyllä se on ihan veteen piirretty viiva, mikä on vientituotantoa ja mikä ei, ei sitä pysty erottamaan. Näin ollen minusta vastuun pitää olla kaikille kohdistuva ja tasoltaan suunnilleen samanlainen. Minusta tämä menettely, jonka esitin, olisi ollut mallina järkevin tapa toteuttaa.

No, ehkä teistä jotkut odottavat tämän puheen jälkeen sitä, että esitän, että laki hylättäisiin ja katsottaisiin asiaa uudelleen. Nyt kuitenkaan en tee sitä, yksinomaan siitä syystä, että olen kyseisestä asiasta käynyt ministerin kanssa keskusteluja useana päivänä, viimeksi tänään ja hän on antanut ymmärtää — etten nyt vain sano ylisanoja — että onhan tässä pikkuisen hassu laki tulossa. Hän on luvannut kuitenkin, että tämän vuoden aikana asia otetaan uudelleen valmisteluun ja käsittelyyn ja ensi syksynä annetaan uusi lakiesitys, jolla tilannetta yksinkertaistetaan ja korjataan. Näin ollen nyt tärkeätä on antaa viesti suoramyyntitiloille siitä, etteivät ne lähde välttämättä kalliisiin laitehankintoihin tässä vaiheessa.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Vuorensolan kanssa aivan samaa mieltä siitä, että tämän tyyppistä järjestelmää ei pitäisi nyt toteuttaa. Siinä mielessä avaimet ovat hallituksella, koska hallitus presidentin esittelyssä päättää siitä, millä tavalla ja mistä ajankohdasta laki tulee voimaan. Siinä mielessä pitäisin välttämättömänä, että viljan vientikustannusmaksun osalta tämän lain voisi pistää voimaan, mutta jättää jatkovalmisteluun maidon ja sianlihan suoramyyntiä koskevat markkinointivastuut. Se on ainoa kestävä keino tätä asiaa hoitaa. Nimittäin jos laki tulee nyt voimaan, silloin vaa'at ym. järjestelmät hankitaan ja on enää turha uutta järjestelmää rakentaa.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin ilmoitan yhtyväni ed. Vuorensolan esittämään kritiikkiin. Pidän aika hämmästyttävänä sitä, että valiokunnan lausunnosta huolimatta valtiovarainvaliokunnassa asiaa käsiteltäessä ei ole käytännönläheistä menettelyä voitu katsoa toteuttamiskelpoiseksi. Tässä selvästi tuntuu siltä, että tämä on nimenomaan tällainen kirjoituspöydän takana tehty käytännön elämälle vieras järjestelmä, hyvin byrokraattinen ja vaikea. Yhdyn siihen ajatukseen, minkä ed. S-L. Anttila totesi, että lain voimaansaattamismenettelyllä virhe pitäisi korjata.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin sinällään yhtyä siihen, että suoramyynnin ongelmat pitäisi hoitaa pois ja nimenomaan ministeriön suunnassa asia niin

valmistella. Maatalousvaliokunnan mietinnössähän nämä ongelmat on todettu, mutta mietinnössä ei ole suoraa käytännön pykäläratkaisuehdotusta. Ed. Vuorensolan ehdotus ruhokohtaisesta vientivastuusta tai maksun perimisestä ruhokohtaisesti on sinällään uusi malli. Totean kuitenkin, että valtiovarainvaliokuntakin on tähän mietintöön nimenomaan kirjannut lausuman siitä, että ongelmia on olemassa, ja edellyttää, että ministeriö selvittää ongelmat ja tuo asiasta esityksen eduskuntaan, jotta suoramyynti voisi tapahtua mahdollisimman joustavasti.

Ed. Malm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan vain todeta, että valtiovarainvaliokunnan verojaostossa keskusteltiin aika paljon näistä ongelmista ja tästä tulevasta byrokratiasta. Tilanne siellä oli se, että — ainakin minä ymmärrän sen näin — maa- ja metsätalousministeriön virkamies ei ole valmis antamaan meille muutosesitystä tai mallia tähän uuteen systeemiin ja jaostossa ei ollut ollut mahdollisuutta sitten viedä muutosta läpi. Olen samaa mieltä kuin ed. Ala-Nissilä, että maa- ja metsätalousvaliokunta on esittänyt mallin, joka ei ole saman kaltainen kuin se malli, jonka ed. Vuorensola on esittänyt.

Ed. Lahikainen: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssämme laki maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta, ja näen, että se on kovin epäoikeudenmukainen tiloilta tapahtuvaa suoramyyntiä kohtaan juuri siitä syystä, että myöskin nämä tilat joutuvat pulittamaan vientikustannusmaksua, näkisin jopa niin, että toisten puolesta.

On todella harmi, että hallituksella ei ole haluakaan ohjata maatalouspolitiikkaa sellaiseen suuntaan, joka kannustaisi todelliseen yrittäjyyteen. Edelleen ollaan luomassa erilaisia byrokratioita ja holhousjärjestelmiä, jotka estävät aidon yritystoiminnan ja tässä tapauksessa suoramyynnin harjoittamisen. On oikeustajun vastaista periä vientikustannusmaksua tiloilta, jotka ovat tehneet suuria taloudellisia uhrauksia tuotteidensa jatkojalostuksessa ja markkinoinnissa, koska tilalla tuotteensa jatkojalostavat ja myyvät pienyritykset eivät harjoita vientiä, johon tarvittaisiin valtion tukea tai hinnanerokorvauksia.

Tässä hallituksen esityksessä on tiloilta tapahtuva sianlihan jatkojalostustuotteiden myynti saatettu vientikustannusmaksun piiriin myöskin. Siinä todetaan, että vain 100 sian teurastus vapauttaisi vientikustannusmaksusta. Sehän tarkoittaisi käytännössä sitä, että todellisia mahdollisuuksia kannattavaan yritystoimintaan ei ole, kun ottaa huomioon, minkälaisia investointeja tämä yritystoiminta vaatii. Kun me tämän tiedämme, niin siitä syystä eriävään mielipiteeseen kirjasimme näkemyksemme siitä, että raja on naurettavan pieni ja siksi halusimme nostaa sen EY-sääntöjen sallimiin rajoihin eli 1 800 sikaan asti, mistä ed. Aittoniemi täällä keskustelussa mainitsi. Sehän tarkoittaa 36 sikaa viikossa, kun se lasketaan viikoittain. Valiokunnan mietinnössä on todettu myöskin se tosiasia, että jo tällä hetkellä meillä on suoramyyntitiloja, joilla teurastetaan 50—100 sikaa viikossa, niin että ei siinä mielestäni ole mitään ihmettelemistä.

Olen harmistunut siitä, että ed. Vuorensola ei tehnyt lain tässä käsittelyssä hylkäysesitystä, ja vielä enemmän olen harmistunut siitä, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa hallituspuolueiden kansanedustajat, jotka tunnustivat tämän ongelman selkeästi, eivät halunneet puuttua siihen juuri tässä kohden. Joissakin muissa asioissa kyllä maa- ja metsätalousvaliokunnassa on kovinkin paljon halukkuutta muuttaa hallituksen esityksiä, mutta ei tässä.

Minun mielestäni vastuun kantavat tästä asiasta hallituspuolueitten kansanedustajat ja hallitus. Toivon, että voimme jatkossa keskustella suoramyynnistä ja tukea tämän kaltaista maatalousyritystoimintaa, mikä tässä keskustelussa on esille noussut.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahikainen puuttui minun mielestäni ihan todelliseen konkreettiseen kysymykseen lähinnä siinä, millä tavoin maaseutu voidaan pitää asuttuna ja elinvoimaisena nimenomaan tiloilla tapahtuvan jalostustoiminnan avulla. Valitettavasti nykyinen lainsäädäntö ja sen perusteella annetut ohjeet ovat sen suuntaisia, että esimerkiksi kotiteurastamoluvan saanti on lähes ylivoimaista. Kyllä niitä muutamia on saatu, mutta erittäin byrokraattista ja vaikeaa se on. Se, että kotiteurastamoja yleensä kohdellaan kaltoin, johtunee siitä, että ministeriössä suositaan keskittynyttä jalostusteollisuutta, ja saattaa olla, että myös MTK:lla on oma osuutensa siihen, koska nimenomaan keskittyneen jalostusteollisuuden ja teurastamoitten osalta on erilaiset maksut ja säännökset kuin kotiteurastamoilla.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan vain yhden asian oi-

kaista ed. Lahikaisen äskeisestä puheenvuorosta. Ed. Lahikainen totesi, että hallituspuolueiden kansanedustajilla ei ollut valiokunnassa halua muuttaa esitystä. Tämä ei pidä paikkaansa. Meidän lausuntomme nimenomaan lähti siitä, että me rakensimme siihen toisen tyyppistä perustetta, sitä 30:tä penniä kilo myydyn lihan mukaan, ja lähdimme silloin siitä, että lihantarkastusmaksu aiheuttaa jo kiloa kohti noin 70 penniä kuluja suoramyyntitilanteessa. Ed. Lahikainen, tässä on vain se ongelma, että lopullinen päätös kuuluu valtiovarainvaliokunnalle ja me vain annoimme siitä asiasta lausunnon. Muuten olen ed. Lahikaisen kanssa aivan samaa mieltä siitä, että enemmän pitäisi tukea tämän tyyppistä omaehtoista yrittäjyyttä, jota maaseudulla nyt on.

Ed. Järvilahti (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lahikainen otti esille kolme asiaa, joihin haluan tehdä pienen muutosehdotuksen tai korjauksen.

Hän totesi ensin, että suoramyynti ei ole vientiä. Näinhän tietysti on, että kun tilalta suoraan myydään lihaa, niin se ei ole vientiä, mutta se kuitenkin omalta osaltaan on tuotantoa, jota mielestäni pitää kohdella tasapuolisesti myös huomioimalla ulkomaan markkinointi.

Toinen asia, jonka hän totesi, oli se, että on tehty suuria investointeja kotiteurastamoihin. Totta kai näin asia on, mutta täytyy myös huomata se, että on myös investoitu suurempiin teurastamoihin. Kyllä sielläkin syntyy kuluja. Ja kuluttajan kannalta asia lienee kutakuinkin sama.

Kolmas asia, jonka myös ed. S-L. Anttila otti esille, oli se, että emmehän me voineet tehdä muutoksia, kun annoimme ainoastaan lausunnon valtiovarainvaliokunnalle.

Totean vielä lopuksi, että maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa oli erittäin paljon hyviä korjausehdotuksia, joita ikävä kyllä valtiovarainvaliokunta ei huomioinut.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Järvilahdelle toteaisin, kun hän puhui siitä, että myös suuret teurastamot ovat investoineet, että täytyy kyllä ihmetellä niitä investointipäätöksiä, joita on tehty esimerkiksi Vantaan teurastamon osalta. Saman suuntainen on tilanne Pohjanmaalla Itikan osalta ja Rovaniemellä, missä nyt lopetetaan. Kyllä sillä puolella mielestäni olisi tarvittu myös järkeä.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta tässä yhteydessä sen, että tuokaan valiokunnan enemmistön tekemä muutosesitys ei meitä tyydyttänyt. Siitä syystä me jätimme eriävän mielipiteemme valtiovarainvaliokunnalle jätettyyn lausuntoon.

Haluaisin vielä todeta näin keskustelun päätteeksi, että näyttääpä keskustapuolueen edustajilla olevan kovin erilaisia näkemyksiä siitä, miten suoramyyntiasia tulisi hoitaa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! On ollut ihan mielenkiintoista seurata tätä keskustelua, jossa edustaja toisensa jälkeen on todennut, kuinka hassu tämä koko lakiesitys on ja kuinka välinpitämätön valtiovarainvaliokunta on ollut maa- ja metsätalousvaliokunnan tekemiin asiallisiin parannusehdotuksiin nähden.

Tässä voi vain todeta sen, että kaikesta päätellen eräs virkamies, nimeltään Seppo Hassinen, on vetämässä koko potin kotiin mutta hyvin kurjalla tavalla, sillä tavalla että kun nyt tuli jotakin ministerille kirjoittaneeksi ehdotuksena, niin pitää siitä kiinni eikä suostu mihinkään muutosehdotuksiin silloin, kun pitäisi asiaa hoitaa. Eli tämä on eräänlainen hassi suoramyyntitilojen ja -tuottajien kannalta. Ja se on varsin kurja juttu, mutta ei ole Satu Hassi kuitenkaan, se on ihan kokonaan muuta, se on teknistä osaamista huippuunsa saakka.

Minusta tässä asiassa pitäisi menetellä juuri niin kuin ed. Sirkka-Liisa Anttila totesi, että viljan osalta tämä homma saatettaisiin käytäntöön, mutta muilta osin ei, niin että ei kävisi niin, että tehdään hukkainvestoinnit näihin laitteisiin ja sen jälkeen tulee vielä lisää miinusta tuottajien tilinpäätökseen tältä vuodelta. Eli tässä viime vaiheessa pitäisi järjen voittaa kovaa vauhtia. Kaikkein parasta olisi ollut se, että koko esitys oli hylätty.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Pulliaiselle, että ei tätä asiaa ja ongelmaa voi virkamiesten syyksi panna. Jos tässä salissa ja niissä valiokunnissa, joissa asiaa on käsitelty, olisi ollut tahtoa hoitaa kysymys, niin olisihan se hoidettu. Täällä puhutaan vain "voitaisiin hylätä", "hylättäisiin" jne. Mielestäni tämä on aika epäreilua.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahikaiselle toteaisin, että minä vain siteerasin ed. Malmin äskeistä

puheenvuoroa, jossa hän ilmoitti, että Hassinen sotki koko homman. Ei muuta.

Ed. Malm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näin ilmoitin ja olen sitä mieltä, että olisi mennyt paljon helpommin, jos virkamies olisi esittänyt meille jonkinlaisen mallin. Haluaisin sanoa, että ei riitä, että jokin valiokunta antaa jonkinlaisen lausunnon tai esityksen. Asia on pakko hoitaa oman puolueen edustajan kautta toisessa valiokunnassakin, tässä tapauksessa verojaostossa.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajat Malm ja Pulliainen käyttäytyvät kuin perinteiset kunnalliset luottamushenkilöt, jotka saavat nimensä siitä, että luottavat. Kyllä täällä joka vaiheessa, niin maa- ja metsätalousvalliokunnassa kuin valtiovarainvaliokunnassakin, jos olisi ollut halua korjata, olisi voitu tehdä päätökset. Näin on tehty ennenkin. Mutta on myönnettävä, että tähän liittyy monenlaisia jännitteitä vientimaksun keräämisen ja kohtaantumisen kannalta. Näin ollen koko asia on liian hätäisesti viety eteenpäin. Ministeri maa- ja metsätalousministeriöstä on tämän pannut liikkeelle, ja hallitus on antanut sen eduskunnalle. Eduskunnassa yli puoluerajojen olemme nähneet, että tämä homma ei ole ihan käsissä. Turha tätä on yksilöidä yhteen edustajaan tai johonkin ministeriön virkamieheen. Ministeri tämän takana ilmeisesti on seisonut, koska ei hänen kanssaan ole muutoksiinkaan päästy.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ainakin se on selvä, että asia aiheuttaa tavattoman suuria ongelmia, jos tämä pistetään maidon ja sianlihan osalta suoramyyntitilanteessa täytäntöön. Siinä mielessä vielä kerran vetoan, että näin ei tehtäisi. Mutta sen sijaan kun puhutaan siitä, kenen syy tämä on, onko tämä virkamiehen syy tai muun, minusta on turha mennä kenenkään selän taakse. Pitkälti tässä on kysymys siitä, että aika oli liian rajallinen. Maa- ja metsätalousvaliokunnassa käsittelimme asiaa viikon liian kauan, koska asiantuntijakuuleminen ja asian mutkistuminen vaativat sen. Sen jälkeen valtiovarainvaliokunnan verojaostolle jäi aivan liian vähän aikaa tähän paneutua. Nyt asia voidaan korjata, kun vain hallitus huolehtii siitä, ettei lakia pistetä täytäntöön kuin viljan osalta, koska kaikki ovat täällä yhtä mieltä siitä, että tässä on ongelma, joka pitää korjata.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Haluan todeta, että ed. S-L. Anttila on siinä oikeassa, että valtiovarainvaliokunnan verojaostolle jäi suhteellisen vähän aikaa käsitellä tätä asiaa, mutta käsitykseni mukaan se käsiteltiin kuitenkin varsin huolellisesti. Tietysti asiaa olisi jonkin verran auttanut se, jos maa- ja metsätalousvaliokunta olisi lausunnossaan tehnyt selvät pykälämuutosehdotukset. Mutta täytyy sanoa, että kun virkamiesten ja tuottajien kanssa keskusteltiin, niin ei asia ollut kovinkaan yksinkertainen ja selviä ratkaisumalleja ei ollut kovinkaan helposti löydettävissä. Enkä aivan vakuuttunut ole siitä, ovatko ongelmat niin suuria. Kun mm. investoinneista keskusteltiin, niin kyllä ne pelot, mitä esitettiin puntareitten ja muitten osalta, mielestäni hyvin pitkälti osoittautuivat virheellisiksi, joten tältä osin mielestäni ne ongelmat ovat tulleet jossain määrin liioitelluiksi.

Tältä osin täytyy myös todeta se, että kun maa- ja metsätalousvaliokunnassa epäiltiin, että säännökset eivät olisi hallitusmuodon mukaisia, niin voidaan sanoa, että ihan kokemuksen perusteella valtiovarainvaliokunnassa saatettiin jo heti todeta, että tässä suhteessa mitään kovinkaan suuria ongelmia ei ole.

Herra puhemies! Haluan vain lopuksi todeta, että kun tässä asiassa varmasti on keskusteltavaa ja kaikkien osapuolten pitäisi päästä saman pöydän ääreen ja ongelmat huolellisesti pitäisi käydä lävitse, niin tämän johdosta valtiovarainvaliokunnassa onkin otettu kantaa, jossa lähdetään siitä, että suoramyyntiongelma pitäisi kokonaisuutena arvioida ja tarvittaessa palata siihen aikanaan.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Tässä keskustelussa on käynyt ilmi nimenomaan erityisvaliokunnan jäsenten ja myös valiokunnan puheenjohtajan taholta, että tämä laki on epäonnistunut. Kun olen kuullut, että ministeriössä valmistellaan parempaa versiota vuoden alussa toteutettavaksi, niin minun mielestäni on aivan järjetöntä hyväksyä tällaista lakiesitystä loppuvuodeksi.

Herra puhemies! Ehdotan, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun arvelen, että ed. Sasi ei ollut kuulemassa sitä, mitä täällä esitin, niin voin ilmoittaa hänelle, että erittäin yksinkertainen malli on olemassa. Kyse on vain siitä, että sitä asiantuntemusta, joka tähän asiaan käytännössä

liittyy, minusta ei ole välttämättä valiokunnassa riittävästi kuunneltu. Näin ollen se lyhyt valmisteluaika, joka teillä oli, minusta ei nyt välttämättä ole paras mahdollinen peruste tämän asian eteenpäinviemiseksi. Minusta tämän tyyppisissä käytännön asioissa pitäisi valmistelu ja kuuleminen ulottaa nimenomaan sinne, missä käytännön toiminta tapahtuu. Se on minusta kaikkein oleellisinta. Pelkästään kirjoituspöydän ääressä ja teoreettisesti ikävä kyllä tämän tyyppiset asiat eivät oikein hyvin onnistu.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämän lain hylkäämiseen ei ole nyt minusta perusteita siitä yksinkertaisesta syystä, että se viljan markkinointimaksu, 20 penniä, tarvitaan voimaan 1.7. Mutta minusta aivan käyttökelpoinen keino on se, jonka olen jo kerran todennut: laki voimaan viljan osalta ja muilta osin uuteen valmisteluun ja uusi esitys syksyllä eduskuntaan.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tässä on todettu, että tämä on hyvin suuressa määrin käytännön asia ja tämä käytännön asia on huonosti valmisteltu ja on huonossa tilassa tällä hetkellä.

Ed. Sirkka-Liisa Anttila totesi, että viljan markkinointimaksun osalta tämä pitäisi voida panna voimaan. Mutta olikohan se nyt vuosi sitten, kun tämä asia hoidettiin sillä tavalla, että valtioneuvosto teki asianomaisen päätöksen ja se hoidettiin jälkikäteen pikavauhtia, kun eduskunta syksyllä kokoontui, niin että tämä malli on käytettävissä nytkin.

Kun tämä keskustelu on osoittanut, kuinka kurja tekele tämä on, niin minä kannatan ed. Vistbackan tekemää hylkäysehdotusta, että päästään äänestää rapsauttamaan.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Omassa puheenvuorossani puhujakorokkeelta halusin tuoda esille sen, että ei tämän hylkääminen ole ratkaisu sen takia, että vientimaksut on joka tapauksessa kerättävä ja viljelijät joutuvat syksyllä varmasti lisääntyneen paineen alaisiksi. Eli itse ydintä ei pitäisi unohtaa. Se on toinen asia, miten suoramyynnin hallinnointi maa- ja metsätalousministeriön piirissä tapahtuu. Kun ed. Vuorensolan terveiset esimerkiksi ministeriön piirissä ovat varmasti vakavasti vastaanotettavissa ja ministeriön piirissä pohditaan tämän soveltamista ja saadaan järkeä nimenomaan soveltamiseen paino- ym. asioissa, niin ei tämän takia tarvitse tätä lähteä hylkäämään, koska ei sillä ylituotantoon vaikuteta yhtään. Kyse on vain viljelijöiltä kerättävästä vientimaksusta eli 10 pennistä mm. viljan osalta. Kyllä minun mielestäni tämä pitäisi tällaisena nyt tällä kertaa laskea kuitenkin läpi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Apukka, Backman, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Enestam, Hacklin, Halonen, Helle, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jokiniemi, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Komi, Korhonen, Korkeaoja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laine, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Linnainmaa, Louekoski, Luhtanen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala A., Ojala O., Ollila, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Polvi, Polvinen, Puhakka, Pura, Rajamäki, Rask, Rauramo, Rehn O., Renko, Rimmi, Rinne, Roos T., Rossi, Rusanen, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen, Wahlström ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Haavisto, Hassi, Jurva, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Paloheimo, Puisto, Pulliainen, Räty, Suhonen ja Vistbacka.

"Tyhjää" äänestää ed. Anttila U.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Andersson, Antvuori, Astala, Aula, Donner, Dromberg, Gustafsson, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jouppila, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Koistinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laukkanen V., Lehtosaari, Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Louvo, Luttinen, Metsämäki, Näsi, Paakkinen, Paasio, Pekkarinen, Pietikäinen S., Pokka, Pykäläinen, Ranta, Rehn E., Renlund, Riihijärvi, Roos J., Ryynänen, Salolainen, Savolainen, Viinanen, Viljamaa, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas ja Westerlund.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 13 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 56. (Ään. 39)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 33
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 293/1992 vp
Toivomusaloitteet n:ot 166/1991 vp ja 49
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Minulle ja aika monelle täällä salissa viime torstai oli pettymyksen päivä. Se oli sitä siksi, että täällä eduskunnassa äärimmäisen täpärästi luvuin 83—82 äänestäen voitti kanta, joka sisällyttää uusittavana olevaan ulkomaalaislakiin ns. turvallisen maan käsitteen. Muutoinkin silloin täällä salissa käyty keskustelu tämän asian yhteydessä oli pääosin mielestäni varsin masentavaa. Keskustelussa ylikorostuivat väärinkäytökset turvapaikan hakijoiden osalta. Tuntui myös siltä, että ainakin eräät edustajat pyrkivät sekoittamaan — en tiedä, tahattomasti vai tahallisesti — ns. itärikollisuuden ehkäisyn ja koko turvapaikkajärjestelmämme toiminnan periaatteet.

Vielä kerran, arvoisa puhemies, haluan korostaa sitä, että turvapaikan hakijoita koskevan lainsäädännön keskeisenä lähtökohtana tulee olla ihmisoikeuksien suojelun. Näin ollen myös turvapaikan hakijoiden riittävän oikeusturvan takaamisen olisi pitänyt olla lakiuudistuksen keskeinen tavoite. Näin ei mielestäni valitettavasti ole.

Ulkomaalaiskeskuksen päällikkö Risto Veijalainen ilmaisi välittömästi tyytyväisyytensä uudistettuun lakitekstiin. Tämä käy ilmi hänen Hufvudstadsbladetille antamassaan haastattelussa, joka julkaistiin 11.6. (Ed. Mäki-Hakola: Hän tuntee vastuuta!) — Ed. Mäki-Hakola huutelee, että Veijalainen tuntee vastuun. Hän ilmeisesti tarkoittaa, että muut, jotka ovat toista mieltä, eivät tuntisi vastuuta. (Ed. Mäki-Hakola: Veijalainen tuntee vastuun!) Mutta, ed. Mäki-Hakola, jos saan jatkaa täältä, niin voin kertoa, että muutkin tuntevat varmasti tässä asiassa vastuunsa.

Ulkomaalaiskeskuksen päällikkö Veijalainen siis kiittelee erityisesti juuri sitä, että tulevaisuudessa voidaan turvapaikan hakijat käännyttää jo muutamassa päivässä rajalta takaisin. Täällä hyväksytty 32 §:n 3 momenttihan mahdollistaa turvapaikan hakijan käännyttämisen rajalta heti turvapaikkahakemuksen nopeutetun käsittelyn jälkeen, jos henkilö tulee ns. turvalliseksi luokitellusta maasta.

Mutta kun tuota Risto Veijalaisen haastattelua lukee pidemmälle, huomaa, että kyseessä onkin aikamoinen ristiriita. Nimittäin Veijalainen myöntää myöhemmin tuossa artikkelissa sen, ettei uusi laki ratkaisekaan vaikeinta ongelmaa eli juuri mahdollista itärikollisuuden tänne tulemista. Hän nimittäin sanoo, että entisestä Neuvostoliitosta tulevien ongelmaa uusi laki ei ratkaise, koska niitä maita ei lasketa ns. turvallisiksi maiksi. Hän myöntää siis, ettei uusi laki estä rikollisten henkilöiden tuloa esimerkiksi Venäjältä tai Eestistä. Kuitenkaan en halua itse nyt nimenomaan, kun olen muita siitä kritisoinut, ottaa näitä negatiivisia esimerkkejä esille, koska on muistettava se, että selvä enemmistö Suomeen saapuvista turvapaikan hakijoista ei ole kotoisin Suomen lähialueilta vaan huomattavasti kauempaa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä me keskustelimme tänään tästä asiasta ja siitä, miten menettelemme täällä kolmannen käsittelyn yhteydessä, kun hävisimme, niin kuin aikaisemmin sanoin, viime torstaina lain sisältöä koskevat ehdotukset täpärästi, kuten totesin. Tämän ryhmäkokouksen jälkeen olemme myös keskustelleet eräiden muiden kansanedustajien kanssa täällä ja nimenomaan olen myös itse saanut tietoa siitä, että monet tahot, mm. pakolaisista huolehtivat järjestöt, katsovat joka tapauksessa nykylain paremmaksi kuin tämän kolmannessa käsittelyssä olevan lain, joten, arvoisa puhemies, ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Siltä varalta, että lakiesitys kuitenkin tässä kolmannessa käsittelyssä hyväksytään, ehdotan myös nimelläni jaettua perustelulausumaa, joka kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa sellaiset ohjeet, joiden avulla turvapaikanhakijat voidaan tehokkaasti tunnistaa. Ohjeiden tulisi noudattaa Unhcr:n julkaisussa 'Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status' esitettyjä menettelytapoja. Rajaviranomaisille annetut ohjeet olisi myös tehtävä julkisiksi."

Se, miksi esitän tätä perustelulausumaa, johtuu siitä, että mm. jo aikaisemmassa keskustelussa mainitsemani Amnesty Internationalin meille kansanedustajille lähettämä kirje tuo ilmi sen, että mm. eräissä tapauksissa rajaviranomaiset ovat välittömästi palauttaneet turvapaikan hakijoita esimerkiksi Helsingin satamasta Tallinnaan siitä huolimatta, että nämä ovat ilmoittaneet olevansa pakolaisia. Jotta vastaavanlainen ei voisi enää jatkossa toistua, on mielestäni hyvin tärkeää, että meillä on nämä selkeät ohjeet, jotka ovat myös julkisia, ja että meidän viranomaisemme, niin rajaviranomaiset kuin muutkin, koulutetaan tunnistamaan ja ohjaamaan näitä turvapaikan hakijoita siten, että heidän oikeusturvansa säilyy.

Ed. Westerlund merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. O. Ojala päätyi siihen, että nykyinen laki on parempi kuin tämä kolmannessa käsittelyssä oleva hallituksen esitys, johon valiokunta on tehnyt merkittäviä turvapaikan hakijan oikeusturvaa parantavia muutoksia. Minusta ongelma on pitkälti siinä, että ne turvapaikan hakijat, jotka ovat todella turvapaikan ja suojelun tarpeessa, eivät välttämättä nykyisellä menettelyllä pääse esille, koska on edelleen väärinkäyttäjiä — sen kaikki myöntävät — ja nykyisessä järjestelmässä väärinkäyttäjiä ei saada sillä tavoin esiin ja heidän käännyttämistään niin nopeasti tehtyä, kuin olisi välttämätöntä. Tämä tilanne johtaa kyllä pitkälti siihen, että ongelma koituu ennen muuta todellisten turvapaikan hakijoiden pulmaksi. He tarvitsevat minusta uudistusta ja koko järjestelmän toimivuus ja hakemusten käsittely niin, että voidaan saada pois väärinkäyttäjät, jotka leimaavat pitkälti nyt koko järjestelmää.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensiksi hieman ihmettelen ed. O. Ojalan logiikkaa, jonka mukaan laki on huono, kun ulkomaalaiskeskuksen johtaja on siihen tyytyväinen. En pidä tällaistą oikein perusteltuna.

Mutta itse lakiesitykseen totean sen, että edelleenkin ed. O. Ojala oleellisimman asian lakiesityksestä selostaa väärin. Hän sanoo, että turvapaikan hakijat käännytetään automaattisesti rajalta takaisin. Sitä lakiehdotus ei tee mahdolliseksi, vaan lakiehdotuksen mukaan edelleenkin kaikkien turvapaikkaa hakeneiden hakemukset käsitellään yksilöllisesti hyvin monipuolisen ky-

selyn ja haastattelun perusteella. Ainoastaan sen lakiehdotus hyväksyttynä tekee mahdolliseksi, että selvästi perusteettomat hakijat voidaan 1—2 päivän kuluessa ilman vastaanottokeskuksiin sijoittumista palauttaa takaisin. Eli minusta oleellisin asia koko ajan muun muassa ed. O. Ojalan puheenvuorossa selostettiin väärin.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Väistö ja Korva, joita pidän kyllä hyvin asiallisina yleensä täällä keskustelussa, eivät kuunnelleet sanatarkasti. Pyydän teitä vaikka pöytäkirjatoimistosta tarkistamaan tekstini. En minä noin väittänyt, että mm. automaattisesti käännytetään pois. En minä käyttänyt sellaisia ilmaisuja, ja muutoinkin on syytä tarkistaa sieltä, mitä puhuin.

Mutta toteaisin nyt sen ed. Väistölle, että en minä pitänyt nykyistä lakia hyvänä. En sanonut myöskään sitä, mutta näistä kahdesta minusta ei ole syytä nyt hyväksyä myöskään tätä lakia, koska nimenomaan monet ovat sanoneet, että juuri tämä kiistelty 32 §:n 3 momentti aiheuttaa niin paljon ongelmia, että mieluummin sitten pidettäisiin vaikka nykyinen laki voimassa.

En minä sanonut, että minusta lakiesitys pitää hylätä, koska ulkomaalaiskeskuksen johtaja Veijalainen pitää lakia hyvänä. Minä totesin vain sen, mitä hän sanoi, eli hän myöntää, ettei niitä epäkohtia mitä täällä tuotiin esille, mm. itärikollisuus lähinaapurimaista, tällä lailla pystytä estämään, vaan he voivat hakea silti turvapaikkaa täältä Suomesta. Eli en minä periaatteesta, vain sen takia että Veijalainen pitää lakia hyvänä, ole sitä mieltä, että laki on huono. Mutta perustelen vain, että ne argumentit, millä te väititte, että laki on hyvä, eivät hänen mukaansa päde tässä.

Ed. U r p i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Väistölle ja ed. Korvalle toteaisin vain sen, että kyllä ed. O. Ojala oli sikäli aivan oikeassa, että lakiesitykseen sisältyy eräs erittäin ristiriitainen pykälä. Se on 32 § ja sen uusi 3 momentti, koska tuon momentin mukainen turvapaikkamenettely johtaa käytännössä siihen, että hakijalla ei ole mahdollisuutta valittaa viranomaisten tekemistä päätöksistä. Nimenomaan tämä kohta, jos mikä, on vastoin kansainvälisiä sopimuksia, mihin myös valiokunnissa eräät asiantuntijat ovat selkeästi viitanneet. Ymmärsin, että nimenomaan tähän ed. O. Ojala kiinnitti huomiota.

Ed. B i a u d e t : Ärade talman! Regeringens förslag till utlänningslag går ut på en betydande skärpning i asylförfarandet med avsikt att utesluta personer från s.k. säkra länder från en ur rättsskyddssynvinkel tillräcklig behandling av deras asylansökan. Utskottsbetänkandet där man försöker klargöra kriterierna för säkra länder är inte ändamålsenligt och resulterar till exempel i att Rumänien är ett säkert land, medan Ungern inte är det.

Jag kan därutöver inte låta bli att känna oro för tillförlitligheten och säkerheten i inrikesministeriets beslut. Detta blir särskilt viktigt i och med att dessa personer som kommer från s.k. säkra länder inte ges chans till besvär.

Det här påståendet är naturligtvis rätt skarpt, men siffrorna från föregående års asylprocess talar för sig. År 1992 erhöll tolv personer asyl på basen av inrikesministeriets beslut. Efter besvär fick ytterligare femton personer asyl. Inrikesministeriet gjorde således flera felaktiga än riktiga asylbeslut. Inrikesministeriet gav 126 personer uppehållstillstånd på grund av behov av skydd. Efter besvär fick ytterligare 135 personer uppehållstillstånd på samma grund. Inrikesministeriet beviljade 336 sökande uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl. Dessa har inte rätt att besvära sig till asylnämnden. Hur många blev kanske därför utan skydd?

Det problem som finns löses inte med detta lagförslag. För att få fast en liten grupp människor som avsiktligt utnyttjar förfarandet är man beredd att riskera dem som flyktingkonceptet verkligen är skapat för.

Haluan lopuksi siteerata ed. Sulo Aittoniemeä, mitä en luullut koskaan elämässäni tekeväni. Hän sanoi eilen viisaasti, että on parempi jättää tuomitsematta vaikka kymmenen syyllistä kuin tuomita edes yksi syytön. Mielestäni tämän pitäisi koskea kaikkia ihmisiä: mustia, valkoisia, suomalaisia ja ulkomaalaisia. Tästä syystä en voi tukea hallituksen esitystä ulkomaalaislaiksi ja kannatankin ed. O. Ojalan hylkäysehdotusta. Samalla kannatan hänen tekemäänsä lausumaehdotusta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Minäkin kannatan tämän toisessa käsittelyssä

päätetyn lakiehdotuksen hylkäämistä ja totean sen, että tämä tekele, mikä syntyi toisen käsittelyn kiperissä äänestyksissä, on hyvin ristiriitainen. Siinä toisaalta on joitakin sellaisia teknisiä parannuksia voimassa olevaan lakiin nähden, jotka ovat ihan asiallisia ja tervetulleita, mutta niiden positiivinen merkitys mitätöityy juuri näillä muutamilla asioilla, mm. tämän kriittisen 32 §:n 3 momentin mahdollistamalla turvallisen maan käsitteellä. Kun asioille on pantava selvä tärkeysjärjestys, niin kokonaisarviointi on ehdottomasti negatiivinen, ja tämä lakiehdotus tulisi hylätä nyt kolmannessa käsittelyssä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kiitän ed. Biaudet'a kauniista sanoista. Melkein olen herkistynyt, mitä harvoin tapahtuu. Mutta, herra puhemies, ensinnäkin haluan todeta tässä vaiheessa, vaikka sitä julkisessa sanassa ei ole käsitelty, että täpärä 83—82 äänestys johtui siitä, että minun anteeksiantamattoman virheeni johdosta ryhmä äänesti tämän lievemmän vaihtoehdon puolesta, vaikka juuri edellisessä äänestyksessä olimme olleet hallituksen esityksen mukaisessa, kaikkein kovimmassa systeemissä. Kun kuitenkin tämä 83—82 tuli taululle, en lähtenyt muuttamaan ja esittelemään tekemääni virhettä, vaan koska yhdelläkin äänellä asia tuli hoidettua, niin silloin se oli aivan niin kuin kuuluukin.

Toisin sanoen, eduskunnan tahto oli toki ihan erilainen, kuin mitä äänestystulos näytti, ja meidän kantamme mukaan sen olisi pitänyt olla vielä kovempi. Eli nyt hyväksyttyyn 32 §:ään tullut sivulause, jossa mahdollistetaan se, että joku vain tulemalla turvallisestakin maasta ilmoittaa, että hänellä on erityisiä perusteita vaatia erityisiä tutkimuksia, tulee vesittämään tietyllä tavalla 32 §:n, mutta hyvä kun kuitenkin näinkin, ja tämä virhe ei sitten kostautunut. Se olisi tietenkin korjattu siinä vaiheessa, mutta se ei ollut tarpeen, koska lopputulos kuitenkin ratkaisi.

Herra puhemies! Minä en tällaisia ponsia katso tarpeellisiksi. Siellä on henkilötuntomerkeistä hyvä pykälä, tarpeellinen ja välttämätön. Tällaisia epäsuoria ponsia, joissa puolet on englannin kieltä, en missään tapauksessa tule hyväksymään, siten kuin ed. O. Ojala ehdottaa; siinä on joku koira haudattuna.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Juuri tuo ajattelu, että jos joku ehdottaa, niin siinä voi olla koira haudattuna, jos joku pyytää apua, voi olla, että hän ihonvärin, kansallisuuden tai kulttuuritaustan vuoksi on muita epäluotettavampi, juuri tämä ajattelutapa, minun mielestäni on ihmisoikeussopimuksen keskeisen sisällön vastainen. Sen vuoksi myös pahoittelen sitä, että hallituksen esityksessä ja valiokunnassa sinänsä eräiden hyvienkin asioiden mittaaminen epäkohtiin nähden, joita tässä epäilemättä on toisen käsittelyn äänestysruljanssin jälkeen, jättää lopputuloksen miinukselle. Tämän vuoksi minun mielestäni on aivan selvä asia, että vastuuntuntoisen, kansalaisia yhdenvertaisessa asemassa pitävän kansanedustajan on pakko äänestää näin muodostunutta lakiesitystä vastaan. Haluan tällä myös painottaa sitä, että on erityisen valitettavaa, että toisen käsittelyn äänestyksissä todennäköisesti poissaolojen ja puhelimessa tai muualla piilopaikoissa olemisten johdosta lopputulos muodostui hyvin täpäräksi eikä sellaiseksi, että olisimme nimi nimeltä tienneet, mitä mieltä todella ihmiset kokonaisuudessaan eduskunnassa ovat.

Arvoisa puhemies! Toivon aikaa parempaa ja siihen mennessä toivon, että nyt tässä äänestyksessä voisimme saada hengähtää helpotuksesta ja äänestää tämän hallituksen esitykseen sisältyvän lakiesityksen kumoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Biaudet'n kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. O. Ojala ed. Biaudet'n kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa sellaiset ohjeet, joiden avulla turvapaikanhakijat voidaan tehokkaasti tunnistaa. Ohjeiden tulisi noudattaa UNHCR:n julkaisussa 'Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status' esitettyjä menettelytapoja. Rajaviranomaisille annetut ohjeet olisi myös tehtävä julkisiksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksesta.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Aula, Björkenheim, Hiltunen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Kemppainen, Kohijoki, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laurila, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Norrback, Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Puhakka, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Alho, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Biaudet, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Louekoski, Luhtanen, Luukkainen, Malm, Muttilainen, Myller, Nikula, Nordman, Nyby, Ojala A., Ojala O., Pietikäinen M., Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Räty, Rönnholm, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vähäkangas ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Andersson, Antvuori, Donner, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Hautala, Heikkinen, Hurskainen, Huuhtanen, Ihamäki, Jouppila, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Koistinen, Kuuskoski, Laukkanen V., Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Louvo, Luttinen, Metsämäki, Morri, Näsi, Paakkinen, Paasio, Pesälä, Pietikäinen S., Pokka, Pura, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Ryynänen, Salolainen, Savolainen, Viinanen, Vuoristo ja Vähänäkki.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 52. (Ään. 40)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. O. Ojalan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 52. (Ään. 41)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy hallintovaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 35
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Laaja ja harvaan asuttu maamme pysyy kauttaaltaan asuttuna ja toimivana vain tehokkaan aluepolitiikan tuella. Jos jäädään markkinavoimien varaan, on aivan selvää, että kehitysalueilta siirtyy siellä jo nyt olevaa yritystoimintaa sinne, missä ovat ns. pääomamarkkinat tässä maassa ja mistä vientiyhteydet päävientialueille ovat lyhyemmät. Uutta tuotantotoimintaa markkinavoimien varassa toimittaessa kehitysalueille ei synny, se on

aivan selvää. Tarvitaan siis ehdottomasti tehokasta aluepolitiikkaa, joka edesauttaa sitä, että meillä on kehitysalueella tuotannollisia yrityksiä ja siten työpaikkoja ja sitä kautta säilytetään yhteiskuntarakenteen toimivuus.

Erittäin tehokasta aluepolitiikkaa on mielestäni valtionyhtiöiden aseman vahvistaminen. (Ed. Louekoski: Eivät investoi ilman energiaa!) Jo nyt ja nimenomaisesti jo nykyisellään valtionyhtiöt muodostavat Lapissa ja Pohjois-Suomessa koko tuotannollisen toiminnan selkärangan. On sanottava, että tällä hetkellä valtio hoitaa erittäin heikosti omia yhtiöitään, näin myös pohjoisen osalta. Rahaa investointeihin ei tule riittävästi. Esimerkiksi meillä Kemissä, Lapissa, on Veitsiluoto Osakeyhtiön turvevoimalahanke. Jotta tuo välttämätön investointi lähtisi käyntiin, joka työllistää ja vahvistaa Veitsiluodon rakennetta, turvaa sen energiaomavaraisuuden ja antaa mahdollisuuden jopa energian myyntiin lähialueille, tarvitaan avustus. Se tuntuu vain olevan kiven takana, omalaatuista kyllä. (Ed. Louekoski: Siirtäkää Pudasjärveltä sinne!) — Ed. Louekoski, jos se minusta on kiinni, tehdään niin. — Siis Kemin turvevoimalahanke on hyötysuhteeltaan aivan ehdottomasti paras, mikä nyt näissä suunnitelmissa on. Hyötyaste on yli 80 prosenttia, kun se näissä muualle suunnitelluissa hankkeissa paljon sitä pienempi.

Aluepolitiikan tehon ja tehokkuuden säilyttäminen on myös käytävien EY-neuvottelujen yksi perimmäisistä kysymyksistä. Jos Bryssel saa tahtonsa läpi, tässä maassa ei harjoiteta tehokasta aluepolitiikkaa, ei varmasti, sillä Brysselin komentohan perustuu markkinaliberalismiin eli siihen ajatukseen, että firmoja ei saa tukea. Firmat käyvät kilpailua, ilman että valtio siihen mitenkään sormiaan väliin työntää tai tukea mihinkään tarkoitukseen antaa. Jos Brysselin tahto tulee toteutumaan, se on sitten varma niitti sille, että aluepolitiikka kuihtuu ja sitä kautta pohjoinen ja itäinen Suomi menettävät tuotantolaitoksiaan, sitten väestöään ja ne autioituvat. Näin tapahtuu nimenomaan aluepolitiikan heikentymisen vuoksi ensin teollisuustuotannossa, mutta totta kai tämä Brysselin komento vauhdittaisi myös maatalouden alasajoa, ja se olisi kehitysalueiden kannalta se toinen kohtalokas niitti. Me tarvitsemme ehdottomasti tehokasta aluepolitiikkaa ja sellaista maataloutta, joka tuottaa meille ne elintarvikkeet, joita me täällä tarvitsemme. Muutoin tämä maa ei pysy kauttaaltaan asuttuna.

Näyttää siltä, että aluepolitiikan tehon heikentämiseen ei tarvita Brysseliä. Siihen näyttää riittävän hyvin kotitekoinen Viikate-Viinanen, joka nyt on ottamassa kuljetustuesta pois 40—50 miljoonaa markkaa, riippuen siitä, mitkä lopulliset summat tulevat olemaan, kun maksatus kuljetustuen osalta pannaan käytäntöön. Tämä on ns. säästölaki, ja säästö kohdistuu siis suoraan kuljetustukeen, jolla tasataan nimenomaan niitä kustannuseroja, joita yritysten välillä on sen suhteen, paljonko tuotteen kuljettaminen päämarkkinoille maksaa paikasta, missä tuotantolaitos sijaitsee. Kuljetustukea siis supistetaan 40—50 miljoonaa markkaa loppuvuoden osalta ja kesken kaiken.

Minä pidän tätä erittäin virheellisenä toimenpiteenä aluepolitiikan osalta, sillä minusta kuljetustuki on erittäin merkittävä, hyvä ja hyvin toimiva aluepolitiikan väline, sillä se on ns. täsmätukea. Se tuottaa varmasti sitä tulosta, mihin se on tarkoitettu, eli se tasoittaa niitä eroja, joita kuljetusmatkoista aiheutuu. Maassammehan on todella pitkät välit ja erot kuljetuskustannusten osalta ovat suuret. Kun leikataan kuljetustukea, hyvin tietoisesti silloin heikennetään aluepolitiikkaa. Kuljetustukea leikataan tilanteessa, jossa yritystukea muutoin tässä maassa voimakkaasti lisätään. Se on jopa yli kaksinkertaistunut viimeisten kolmen vuoden aikana. Muutoin yritystukea paisutetaan, pankkituesta puhumattakaan, mutta aluepolitiikan kannalta tärkeätä kuljetustukea leikataan.

Kun valiokunnan enemmistö vielä muutti hallituksen esitystä siten, että otettiin käyttöön ns. juustohöylä ja vedettiin 25 prosenttia ensimmäisen, toisen ja kolmannen vyöhykkeen tuista pois, niin tämähän vaikuttaa kaikkein kielteisimmin pohjoisen osalta. (Ed. Suhosen välihuuto) — Tässä on jopa sellainen painajainen pelättävissä, että Lapin Kultaakin ruvetaan tekemään jossakin muualla kuin Lapissa, ja se olisi tietysti katastrofi ja kaiken loppu. (Ed. Suhosen välihuuto) — Se on muuten juuri niin ed. Suhonen, että Hartwallin Tornion tehdas on yksi niitä, jotka ovat hyötyneet. Voi sanoa suoraan, että tämän kuljetustuen ansiosta edelleen tehdas on Torniossa. (Ed. Suhosen välihuuto) — Kyllä minä uskon, että ed. Suhonen haluaa Turkuun vaikkapa Lapin Kullan, koska teidän oma oluenne on niin heikkoa; pitää teidän jotain kunnollistakin saada aikaiseksi. (Ed. Seppänen: Ei Aurajoen vedestä mitään kaljaa tule!) — Emmekä usko, että Aurajoen vedestä kannattaa olutta tehdä, ainakaan meidän nimellämme ette saa sitä tehdä, koska se pilaa meidän maineemme.

Joka tapauksessa siis kuljetustuki on erittäin tärkeä nimenomaan pohjoisimman Suomen ja Lapin teollisuuslaitoksille. Sen leikkaaminen ja vielä esitetyssä muodossa on erittäin paha takaisku. Kyllä minä keskustapuoluetta nyt suuresti ihmettelen, että te lähdette mukaan tähän leikkaamiseen. Teidän kannatuksenne tulee pääsääntöisesti kehitysalueilta, jotka nyt ovat kaikilta osin ja kaikissa ratkaisuissa kovimman paineen alla. Tämmöisiin toimiin mennään, kun etelässäkin tilanne on vaikeutunut, mutta pitää kuitenkin nähdä, että suhteellisesti ottaen tilanne on sittenkin kaikkein huonoin pohjoisessa. Vaikka työttömyys koko maassa on laajaa ja pahenee tämän väärän politiikan seurauksena, se on kaikkein pahinta kuitenkin Pohjois- ja Itä-Suomessa, Lapissa ja Kainuussa nimenomaan. Ja sinne nyt tulee tämmöinen isku, joka vielä kohdennetaan kaikkein voimakkaimpana juuri näille alueille esillä olevassa valiokunnan mietinnön mukaisessa ratkaisussa.

Kyllä minä odottaisin, että keskustapuolue, joka ennen on ollut aluepolitiikan puolue SKDL:n, kansandemokraattisen liikkeen, rinnalla, tarkistaisi jollakin lailla kantaansa ja pitäisi kehitysalueiden puolta. Ei tällä tiellä kulkemalla päädytä mihinkään muuhun kuin siihen, että kun nousukausi alkaa, kehitysalueilta siirtyy paljon väkeä tänne Etelä-Suomeen, koska se imuhan jossain vaiheessa syntyy. Ei niin syvää lamaa, etteikö vielä nousuakin tule, mutta se voi olla kaukana. Siinä vaiheessa sitten, jos tällä tiellä jatketaan, syrjäiset seudut tyhjentyvät erityisesti nuoremmasta ja ammattitaitoisesta väestä, eikä ole minkään alueen etujen mukaista sellainen muuttoliike, jota tässä ollaan nyt pohjustamassa aluepolitiikkaa heikentämällä.

Keskustan osalta voi muuten todeta, että te muutoinkin olette myöskin hallitsemienne tuotantolaitosten osalta harjoittamassa omalaatuista aluepolitiikkaa ainakin Lapin näkökulmasta. Normilk vetää pois meijerin Ylitorniolta, Lihakunta ottaa pois teurastamon Rovaniemeltä. Nyt vielä poronlihan jalostuslaitoskin otetaan pois Rovaniemeltä ja kaikkia keskitetään. Eli vaikka osa keskustasta on kriittinen EY:n jäsenyyteen, osa sanoo pitävänsä tiukasti kiinni aluepoliittisista lähtökohdista neuvotteluissa, niin käytännössä keskustan eli Lihakunnan omistamissa laitoksissa ja Valion laitoksissa pannaan jo elintarviketuotantoa maatalousketjun jatkona ns. eurokuntoon kovalla tavalla sitä keskittäen.

Minä en usko, että tässä tilanteessa enää tapahtuu mitään muuta, kuin että nöyrästi tulette painamaan nappia myös keskustan ryhmässä tämän esityksen hyväksymisen puolesta, vaikka se onkin kova isku kehitysalueille. Kuitenkin toivoisin, että jatkossa miettisitte tarkemmin, minne näitä iskuja on vara suunnata. Säästöjäkin pitää suorittaa, niitä pitäisi suorittaa myös yritysmaailman osalta. Mutta niin kuin jo kertaalleen sanoin, muilta osin yritystuki kasvaa, sitä lisätään koko ajan, mutta tätä aluepoliittisesti suunnattua yritystukea eli kuljetustukea leikataan. Kyllä tässä linja on nyt väärä.

Herra puhemies! Minä ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tennilä pani ilmeisen paljon nyt paineita pelkästään keskustapuolueelle ja keskustapuolueen edustajille Pohjois-Suomen ja yleensä aluepoliittisten asioitten hoitamisesta. Kyllä kai siitä pitää lähteä, että kaikki tuntisivat siitä vastuuta.

Lapista valittuna edustajana toki näen tämän alueellisen kuljetustukiasian sellaisena, että paljon mieluummin olisin hyväksynyt hallituksen alkuperäisen esityksen, koska sehän olisi toki toteutuessaan tarkoittanut sitä, että ensimmäisen ja toisen aluepoliittisen vyöhykkeen suhteellinen asema, nimenomaan suhteellinen asema, verrattuna muuhun maahan olisi parantunut. Mutta kun ottaa huomioon poliittiset päätöksentekosuhteet alueittain, on muistettava, että Lapin kahdeksan edustajaa tai vielä Oulun läänin edustajat mukaan lukien eivät näitä asioita pysty yksin hoitamaan. Sen vuoksi haluan nähdä tästä asiasta myöskin myönteisen puolen sillä tavalla, että valiokunnan esittämässä muodossakin kuitenkin ensimmäisen ja toisen vyöhykkeen tukiprosentit säilyvät nykyisellään. Se on minusta pantava hyvin myönteisenä merkille. Toki toinen asia sitten on se, että jos valtiontaloudellinen tilanne menee sellaiseksi, että aluepoliittisia määrärahoja ei pystytä pitämään riittävinä, niin silloin tietysti pitää tämä asia ottaa uudelleen harkintaan.

Minä tulkitsen liikennevaliokunnan mietinnön kantaa sillä tavalla, että tässä nyt on tarkoitettu tähän asiaan palata tarkemmin aluepoliittisen lainsäädännön kokonaisvalmistelun yhteydessä, jolloinka toivon, että erityisesti ensimmäisen ja toisen vyöhykkeen asiat todella otetaan huomioon.

Ed. Rossi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ymmärrän hyvin ed. Tennilän huolen aluepolitiikasta ja kuljetustuesta. Katson kuitenkin, että liikennevaliokunnan kanta on ollut oikea, varsinkin kun tiedetään, että aluejako on aluepolitiikan osalta uudistumassa. Jos kolmas perusvyöhyke olisi tipautettu kuljetustuen parista pois, tavallaan eduskunnan kanta olisi tältä osin ieimannut suuntaa myös tulevalle aluepolitiikalle. Siinä suhteessa kyllä uskon, että ed. Tennilä tietää aivan hyvin myös Itä-Suomen ongelmat ja sen tarpeen, mikä kuljetustuella on. Siinä mielessä tämä esitys turvaa juuri sen, että myös Itä-Suomen suuret teollisuuspaikkakunnat kuten Siilinjärvi, Kuopio ja Varkaus tulevat pysymään kuljetustuen parissa. Näin ollen tuo 25 prosentin vähennys, kun se kesken vuotta toteutetaan, on varmasti myös yrityksille paljon helpompia kestää.

Ed. Tennilä mainitsi myös siitä tilanteesta, että Suomi on EY:n jäsen. Varmaan hän tietää kuten muutkin tiedämme, että Lappi todennäköisesti on eräs suurimpia EY:n eri tukimuotojen hyödyn saajia ainakin suhteellisesti katsottuna.

Lopuksi, herra puhemies, ilman alkoholipoliittista mainontaa puhun Lapin Kulta I:stä. Lapin Kullan oman edustajan mukaan kuljetustuen määrä on 7 penniä per pullo. On valitettavaa, että Alko on poistanut kaksihintalisän, jolloin ei voi ikään kuin jonkun mielestä ehkä paremmasta maksaa vähän enemmän. Näin ollen on muitakin asioita kuin ainoastaan kuljetustuki, jotka voivat vaikuttaa yritysten pärjäämiseen Lapin ja Pohjois-Suomen alueella.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä ihmeteltiin, miksi me panemme nyt niin paljon painetta keskustan suuntaan. Siksi, että kaiken kritiikkini jälkeenkin minä näen niin, että keskustapuolue on sittenkin ainoa toivo vasemmistoliiton ohella siinä suhteessa, kuka tässä maassa voisi kunnollista aluepolitiikkaa noudattaa. Se tietysti perustuu siihen kokemukseen, joka on menneiltä vuosilta ja vuosikymmeniltä. Esimerkiksi kun valtionyhtiöitä pohjoiseen on laitettu vahvasti aluepoliittisin perustein, niin kyllähän SKDL ja maalaisliittokeskusta ovat olleet ne voimat, jotka ovat sitä painetta ja niitä toimia olleet suorittamassa. Sosialidemokraateilla toivon mukaan kanta muuttuu. Minä toivon sitä ja olen joitakin merkkejä nähnyt siitä, että ymmärrystä aluepolitiikkaa kohtaan syntyy. Kokoomuksen suhteen minulla ei ole mitään harhakuvia. Se on hyväosaisten ja eteläsuomalaisten puolue, joka on myös markkinaliberalismin kannalla juuri siten, että ei mitään tukia eikä mitään väliintuloja valtiolta.

Ed. Rossille totean, että kun aluepolitiikkaa harjoitetaan, niin kyllä siinä tietysti se realiteetti on, ettei koko maa miinus Helsinki voi olla kehitysaluetta. Tässähän on tietysti keskustelun paikka, onko kehitysalue patvinut liian laajaksi käsitteeksi, koska kohta koko Suomi on kehitysaluetta. Tämä on tietysti yksi ongelma.

Tällä kertaa ei ole varmaan muuta tehtävissä kuin osoittaa tällä tavoin vastustava kanta. Toivon, että näihin asioihin syvästi paneudutaan, sillä ilman tehokasta aluepolitiikkaa kehitysalue tyhjenee. Siinä ei EY auta yhtään Lappia. Nyt jo sieltä lähtee elintarviketeollisuus pois, sitä keskitetään nimenomaan eurokuntoon.

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! Voimassa oleva laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta on määräaikainen, ja sen voimassaolo päättyy tämän vuoden lopulla. Nyt hallitus perustelee säästötarpeillaan tämän määräaikaisen lain muuttamista vuoden tässä vaiheessa. Kuljetuksia koskevat sopimukset on solmittu koko vuodeksi. Näin ollen myös kuljetusten järjestäjille tulee uusi yllättävä tilanne.

Samoin hallituksen suunnitelmissa on, että koko aluepoliittinen aluejako uudistetaan vuoden 1994 alusta. Näin ollen emme näe mitään perusteita tässä vaiheessa lähteä tekemään periaatteellisia linjauksia sen kummemmin aluepolitiikkaan kuin alueelliseen kuljetustukeenkaan. Näin ollen ehdotamme myös, että lakiehdotus hylätään.

Toinen varapuhemies: Kannattiko ed. Kasurinen ed. Tennilän ehdotusta?

Puhuja: Voi tulkita myös kannatuspuheenvuoroksi.

Toinen varapuhemies: Tulkitaan.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin ed. Tennilä kuin ed. Kasurinenkin ovat olleet täysin oikeassa siinä, että tämä on selkeä, puhdaspiirteinen säästölaki. Mutta tämä laki on sen vuoksi toteutettava vuoden puolestavälistä saakka, että tämän vuoden puolella aiheutuneet kuljetustukikustannukset valtiolle tulevat maksuun ensi vuoden puolella. Jotta ensi vuonna päästäisiin hallituksen säästötavoittei-

siin tässäkin yksittäisessä, sinänsä mahdottoman ikävässä asiassa, niin lainmuutos on tehtävä tämän vuoden puolella.

Juuri sen vuoksi, että kuljetussopimukset on tehty yleensä vuosisopimuksena, valiokunta päätti hallituksen esitystä muuttaa niin, että mahdollisimman vähän järkytettäisiin olemassa olevaa järjestelmää, eli kolmatta vyöhykettä ei pudotettu kokonaan pois kuljetustuen piiristä. Muistutan, että kolmanteen vyöhykkeeseen kuuluvat mm. sellaiset paikkakunnat kuin Muhos, Tyrnävä, Temmes, Liminka, Kiiminki ym. Oulun ympäristön kunnat, lisäksi koko Saimaan altaan kaikki laivauspaikat. Ei voi olla oikein sellainen menettely, että esimerkiksi Kemin satama olisi säilyttänyt kokonaisuudessaan kuljetustuen, kun sen sijaan Oulun satama olisi sen kokonaisuudessaan menettänyt, kun kaikki asiantuntijat sanovat, että merirahdit ovat täsmälleen saman suuruiset, haetaanpa rahti Kemin tai Oulun satamasta.

Oppositio voi tietenkin aina vastustaa jokaisessa valiokunnassa ja jokaisessa yksittäisessä asiassa säästöjä, mutta valiokunta esittää tätä hyväksyttäväksi tavalla, joka kaikkein pienimmät vauriot aiheuttaa.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saari on tietenkin ihan oikeassa, että kolmanteen vyöhykkeeseen kuuluvat nämä kunnat Oulun läänistä. Mutta mikäli luen lakiesitystä tarkoin, niin sehän koskee toiselta vyöhykkeeltä alkavia kuljetuksia. (Ed. M. Laukkanen: Lukekaa mietintöä!) Eikä esimerkiksi Muhokselta ja Tyrnävältä ole sellaisia teollisuuskuljetuksia, jotka tulisivat Oulun tai Raahen satamaan, niin kuin on esimerkiksi Kajaanista, joka kuuluu toiseen vyöhykkeeseen. Näin minä ainakin hallituksen esityksestä luen. (Ed. Ollila: Mietintö on käsittelyn pohjana!)

Toinen asia: Ed. Tennilä on ihan oikeassa siinä, että pahimmille kehitysalueille lakiesitys siinä muodossa, kuin se on valiokunnasta tullut, on huonompi kuin hallituksen esitys. Tämä on syynä siihen, että myös minä kannatan lakiesityksen hylkäämistä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saarelle, liikennevaliokunnan puheenjohtajalle, toteaisin, että kyllä säästöjä joudutaan vaikeassa tilanteessa tekemään, mutta silloin pitäisi aina katsoa kohdentuminen. Jos me menemme yrityspuolelle, niin yritystukiaisia tämän hallituksen aikana eri muodoissa on kaksinkertaistettu. Se, mihin nyt tulee säästö, on kuljetustuki, joka on aluepoliittista tukea. Tätä en pidä oikeana. Muilta osin ei ole perattu eikä katsottu läpi, missä voidaan säästää. Pankkitukeen on annettu blankovaltakirjat. Niin paljon kuin menee, niin menee. Sitten kun tulee säästötarve 50 miljoonaa, niin se otetaan aluepoliittisesta tuesta eli kuljetustuesta pois. Minä pidän vääränä tällaista filosofiaa. Tämä on kuitenkin täsmätukea ja maan tasapainoisen kehittämisen kannalta välttämätöntä tukea.

Ed. Ukkolalle totean, että verrattuna aikaisempaan käytäntöön nyt koko kehitysalue menettää, koska juustohöylä pyyhkii nyt kaikilla vyöhykkeillä. Eli ihan oikein ed. Ukkola tekee, kun hylkää.

Ed. L a h i k a i n e n: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys, jolla pyritään säästämään kuljetusten alueellisesta tukemisesta, on jo valiokuntakäsittelyssä saanut osittain tuomionsa. Tuo kiireellä virkamiestyönä valmisteltu lakiesitys piti sisällään kannanoton koko meidän kuljetustukijärjestelmäämme jopa ennakoiden mm. EY:hyn liittyvää tukipolitiikkaa.

Hallituksen esityksessä ei sen seurauksista ole kannettu laisinkaan huolta. Tässä on jo todettu se, että suurin ongelma olisi koitunut Saimaan alueen rahtiliikenteelle. Esitetyssä muodossaan se olisi merkinnyt kuljetustuen romahtamista käytännöllisesti katsoen lähes kokonaan. Siitä syystä valiokunnassa esitystä parannettiin mm. Saimaan osalta, minkä kiitollisuudella tietysti tuon alueen kansanedustajana voi myönteiseksi asiaksi todeta.

Mutta tässä yhteydessä valittu juustohöyläratkaisu vastaavasti koskee nyt kuitenkin kaikkia maamme kuljetustuen piiriin kuuluvia osia. Siitä syystä tässä muodostuu selkeästi ongelmia. Tässä on jäänyt edelleenkin kokonaan pohtimatta se, millaisia vaikutuksia tällä lailla on eri liikennemuotojen keskinäisiin suhteisiin. Toisin sanoen koko liikennepoliittinen ulottuvuus puuttuu tästä laista. Tästä syystä näen, että tämä asia pitäisi saattaa huolelliseen valmisteluun ja kokonaisyaltaiseen tarkasteluun uudelleen.

Ed. R a s k: Herra puhemies! Minä kannatan ed. Tennilän tekemää lain hylkäysehdotusta.

On käsittämätöntä, että liikennevaliokunnan enemmistö lähti kauppa- ja teollisuusministeriön tuella muuttamaan hallituksen alkuperäistä esitystä. Hallitushan esitti leikkausta alueelliseen kuljetustukeen mutta esitti, että tuki säilytettäi-

siin entisellään ensimmäisellä ja toisella perusvyöhykkeellä. Nyt kun valiokunta lisäsi tuen saajien joukkoon kolmannen perusvyöhykkeen, samalla leikattiin ensimmäisen ja toisen perusvyöhykkeen kokonaistukimäärää. On todettava, että juustohöyläperiaatteella toimien kohdistuu leikkaus suurimpana juuri Lapin alueelle ja nimenomaan sinne, mistä kuljetusmatkat ovat kaikkein pisimmät.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On erinomaisen hyvä, että ed. Lahikainen huomioi todellakin Saimaan alueen ongelman, joka alkuperäisestä hallituksen esityksestä olisi koitunut. Tämä kai nyt tarkoittaa sitä, että ed. Lahikainen käyttäytyy äänestyksessä myös samalla tavoin kuin valiokuntaäänestyksessä eli pitää tärkeänä myös konkreettisessa päätöksentekotilanteessa, että Saimaan vesistöalueen kuljetustuki säilytetään. Siltä alueeltahan tekin tulette.

Herra puhemies! Tämä liittyy olennaisella tavalla ed. Lahikaisen puheenvuoron siihen osaan, jossa hän tarkasteli kuljetustukijärjestelmän merkitystä ja vaikutusta eri kuljetusmuotojen keskinäisiin suhteisiin. Nythän on aivan selvää, että jos Saimaan vesistöliikenteen tuki lopetetaan, kokonaisuudessaan raskas liikenne siirtyy maantielle. Onko se sitten liikennepoliittisesti toivottavaa? Minusta ei. On aivan selvää, että liikennepoliittisesti on toivottavaa, että me tuemme nimenomaan vesiliikennettä, ja olen ymmärtänyt, että myös sosialidemokraatit ovat monissa eri yhteyksissä liikennepoliittiselta kannalta näin tätä asiaa lähestyneet. Sen vuoksi on aivan selvää, että tällainen tukijärjestelmä täytyy nähdä myös ohjausjärjestelmänä. Tässä mielessä parannettu lakiesitys, mikä nyt valiokunnasta on mietinnön muodossa tänne tullut, on ilman muuta parempi kuin hallituksen esitys. Uskon, että myös varkautelainen ed. Rajamäki lämmöllä ottaa valiokunnan mietinnön vastaan.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. M. Laukkaselle, että Saimaan asema parani, mutta ei täysimittaisesti Saimaa säilyttänyt kuljetustukeaan. Siellä ongelmia edelleenkin tulee olemaan juuri siitä syystä, että kesken kauden joudutaan miettimään kuljetusratkaisuja uudelleen.

Mutta samaa mieltä olen siitä ed. Laukkasen kanssa, että suuri keskeinen periaatteellinen kysymys on tässä unohtunut eli se, millä tavoin me ohjaamme kuljetuksia ja liikennettä tässä valtakunnassa. Siihen tulisi mielestäni satsata.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä tukee sitä kompromissia, joka sisältyy valiokunnan mietintöön. Täällä on asiaa ansiokkaasti käsitelty, enkä sen enemmälti puutu sen sisältöön, mutta se on joka tapauksessa parempi ratkaisu kuin hallituksen esitys alkuperäisessä muodossaan, joka olisi tietysti saatettu ajaa täällä läpi. Erityisesti kolmannen vyöhykkeen mukaan ottaminen ja vielä erityisesti Saimaan alueen edut tässä asiassa olivat ne, jotka meillä tuottivat ryhmäkokouksissa ratkaisun. Juustohöylä, joka tässä on purrut, on kuitenkin — vaikka Lapille ja pohjoiselle hankala — kokonaisuus huomioon ottaen sellainen, joka on hyväksyttävissä sillä tavalla kuin täällä on monessa puheenvuorossa tuotu esille.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Mikäli hallituksen alkuperäinen esitys olisi nyt äänestettävänä, minä ehdottomasti äänestäisin sitä vastaan. Niin törkeä oli hallituksen lähtöajattelu, että kolmas vyöhyke pudotetaan pois. Kun se on valiokunnassa sinne lisätty, joskin juustohöylättynä, olen valmis pitkin hampain tässä vaiheessa sen puolesta äänestämään.

Muun muassa Oulun ja Raahen osalta se olisi ollut erittäin suuri isku. Oulusta vietäisiin Veitsiluodon tehtailta samaa sellua kuin Kemistä 10 miljoonan vuositappiolla, jos hallituksen esitys olisi toteutunut, mutta nyt tappioita kuitenkaan ei siinä mitassa tule, ja tämä lakiesitys valiokunnan muuttamassa muodossa joudutaan hyväksymään.

Tämän lain käsittely ja sen antaminen osoittaa semmoisen ison huolen, jonka haluan nyt pöytäkirjattavaksikin puheenvuoroni kautta. Tämä on KTM:n esitys, ja se on läpihuutona tullut valtioneuvostosta. Kun sitä on peräänkuuluttanut, tuntuu siltä, että ei tässä paremmin kuin edellisessäkään hallituksessa aluepolitiikka aivan erityisesti ole kenenkään harteilla. Kun aluepoliittiset lait ovat nyt muuttumassa, kyllä eduskunnan tietenkin täytyisi käydä linjakeskusteluja, mihin suuntaan näitä hommia oikein ruvetaan viemään liikennepoliittisesti ja elinkeinopoliittisesti, ja aluepolitiikka on se yhdysnimi. Jos se viedään diffuusisti, kuka koordinoi ja kenelle se kuuluu? Haluan siinä mielessä olla tietenkin kriittinen, koska tiedän, että tämä keskustelu jatkuu syksyllä, kun uusia lakeja tulee tältä osin.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Ed. Renko puuttui erinomaisen tärkeään asiaan. Olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä. Aluepoliittinen lainsäädäntö samoin kuin kuljetustukilaki ovat määräaikaisia, ja ne päättyvät tämän vuoden lopussa.

Valiokunnassa aika suurta harmistumista herätti se, että hallitus perusteli kuljetustukilain muutosesityksen muotoa säästön lisäksi sillä, että mahdollisesti EY ei tule hyväksymään niin laajaa kuljetustukea kuin meillä on. Me pidimme sitä jotenkin sopimattomana, että meillä jo etukäteen kiirehditään lainsäädännössä laittautumaan siihen asentoon, mitä oletetaan mahdollisesti EY:n meiltä joskus toivovan tai edellyttävän. Se oli yksi peruste, minkä vuoksi valiokunta lakiesitystä muutti niin, että me säilyttäisimme mahdollisimman pitkään oman järjestelmämme, jotta meillä olisi jotain pelimerkkejä neuvotteluissa EY:n kanssa, ettemme kaikkia olisi heittäneet käsistämme pois ennen niitä.

Ed. Saastamoinen: Herra puhemies! Minä olin pyytänyt puheenvuoron äskettäin jo, mutta tämä sähköinen järjestelmä ei nähtävästi toimi.

Herra puhemies! Kansanedustajana koen kauhean tärkeäksi tietynlaisen alueen kansanedustajan roolin. Siitä syystä minun mielestäni on ollut oikein hyvä, että valiokunnassa on hallituksen esitykseen saatu kyseinen muutos.

Mutta minua on tämän keskustelun aikana tavattomasti ihmetyttänyt se, että me Kehä III:n tuolta puolelta olevat kansanedustajat ikään kuin kadehdimme toinen toisiamme. Toisin sanoen, kun nyt Saimaan alue ja muut kolmosvyöhykkeen alueet ovat tulleet tähän mukaan, mielestäni on hämmästyttävää, että me ns. kehitysalueen kansanedustajat käymme keskenämme kiistaa. Niin ei pitäisi olla, koska minä koen, että meidän pitäisi kyllä kaikissa tämän kaltaisissa asioissa olla mahdollisimman yksimielisiä.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Tähän vastauksena totean, että te otatte annettuna sen, mitä Viinanen sanoo, eli leikatkaa ja riidelkää keskenänne. Minkä takia sitten pitää mennä leikkaamaan ja vielä kesken vuoden tätä aluepoliittisesti tärkeätä kuljetustukea? Minkä takia te kehitysalueen kansanedustajana hyväksytte tämän? Nyt kuitenkin sieltä menee rahaa, 50 miljoonaa. Sitä menee kaikilta alueilta, ja pahimmin tietysti tämmöinen leikkuri leikkaa sieltä, mistä on pisimmät kuljetusmatkat, kun se vedetään tällä tavoin. Mutta joka tapauksessa kaikki alueet menettävät. Te otatte annettuna vain sen, mitä Viinanen sanoo. Lopettakaa tämä hallitusnöyryys.

Kyllä minä olen valiokunnan puheenjohtajan kanssa samaa mieltä siinä, että euronöyryys ylipäätään pitää lopettaa. Sitä tässä talossa on hirvittävän paljon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tennilä ed. Kasurisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Anttila U., Aula, Biaudet, Björkenheim, Enestam, Haavisto, Hassi, Heikkinen, Häkämies, Jansson, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kemppainen, Kohijoki, Komi, Korkeaoja, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laivoranta, Laukkanen M., Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, Pietikäinen M., Puhakka, Pulliainen, Renko, Renlund, Rossi, Räty, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Toivonen, Vanhanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Andersson, Apukka, Astala, Bell von, Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Louekoski, Luhtanen, Muttilainen,

Myller, Nyby, Ojala A., Pelttari, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Rönnholm, Saapunki, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Vähänäkki ja Wahlström.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Korva ja Pokka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Antvuori, Backman, Donner, Dromberg, Gustafsson, Hautala, Hiltunen, Huuhtanen, Ihamäki, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Koistinen, Kuuskoski, Lahtinen, Lamminen, Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen P., Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Louvo, Luttinen, Metsämäki, Morri, Mäki-Hakola, Norrback, Näsi, Ojala O., Paakkinen, Paasio, Pesälä, Pietikäinen S., Pura, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Salolainen, Savolainen, Seppänen, Tiuri, Turunen, Törnqvist, Uosukainen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Vuoristo ja Vähäkangas.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 50 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 71. (Ään. 42)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 47
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 9

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain 2 ja 4 §:n ja laiksi kaavoitusalueiden jakolain 2 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 48
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset kotieläinjalostuslaiksi ja laiksi eräiden kotieläinten maahan tuonnista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 46
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus hevostalouslaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 69
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi valtion audiovisuaalisesta keskuksesta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 45
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Viitaten lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä käyttämääni puheenvuoroon sekä oppositioryhmien sivistysvaliokunnan mietintöön liittämään vastalauseeseen ehdotan perusteluissa lausuttavaksi oppimateriaalitoimintojen kehittämisestä seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisiin toimiin oppimateriaalitoimintojen kehittämiseksi niin, että ne keskitetään opetushallitukseen ja Oy Yleisradio Ab:hen."

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Astalan tekemää ehdotusta ja lisäksi viitaten valiokunnan mietinnön vastalauseeseen ehdotan toiseksi lausumaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimiin, joilla turvataan kaikkien alojen oppimateriaalituotannon rahoitus ja luodaan edellytykset oppimateriaalien kehittämiselle."

Lisäksi ehdotan kolmannen lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin, joilla turvataan av-keskuksen henkilöstön uudelleensijoitus."

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tykkyläisen tekemiä ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Astala ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut vastalauseessa olevan 1) perustelulausumaehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Tykkyläinen on ed. Astalan kannattamana ehdottanut vastalauseessa olevien 2) ja 3) perustelulausumaehdotuksen hyväksymistä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Astalan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 81. (Ään. 43)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tykkyläisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 62 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 83. (Ään. 44)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tykkyläisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 65 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 79. (Ään. 45)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotukset laeiksi opintotukilain 2 §:n sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 68
Lakialoite n:o 40/1992 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus sotilasavustuslaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 28
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain 26 ja 43 §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 73
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kansaneläkelakia ehdotetaan tässä muutettavaksi siten, että lainmukaiselle perhehoitajalle ja omaishoitajalle maksettu eläke luetaan tuloksi kansaneläkkeen lisäosaa määrättäessä. Tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä sosiaalivaliokunnassa keskusteltiin siitä, että meillä on tällä hetkellä erittäin tilkkutäkkimäinen järjestelmä siitä, miten tuetaan vammaisia ja vanhuksia. Osa etuuksista maksetaan suoraan vammaiselle tai vanhukselle tai yleensä hoidettavalle ja taas osa etuuksista maksetaan sille, joka hoitaa. Näitä on ainakin seitsemän erilaista etuutta, ja vaikka valiokunta ei laittanut mietintöönsä lausumaa, niin keskustelua kuitenkin käytiin siitä, että koko järjestelmä pitäisi käydä läpi kohta kohdalta ja yksinkertaistaa sitä. Mielestäni on tärkeää tässä yhteydessä nostaa tämä asia esille.

Toinen esitys, joka tässä hallituksen esityksessä on, tai viides lakiehdotus, on erillinen asia. Se koskee Kansaneläkelaitoksen hallituksen jäsenten työeläkkeiden yhteensovittamista. Ne ovat olleet yhteensovitussäännösten ulkopuolella, ja tämä ongelma havaittiin silloin, kun TEL-työntekijäin eläkemaksua määrättiin. Sen johdosta nyt sitten todettiin, että työntekijäin eläkelakia pitää tältä osin muuttaa. Kansaneläkelaitoksen hallituksen jäseniä on kuusi henkilöä, ja tämä tulee suoraan koskemaan eläkkeelle jäävää pääjohtajaa. Mutta mielestäni on väärin arvioida, että tämä lakiesitys olisi tehty nimenomaan sen takia, että pääjohtajan eläkettä voidaan heikentää, vaan tämä on järjestelmän mukainen korjaus, joka on tehty, kun epäkohta on havaittu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 66
Talousvaliokunnan mietintö n:o 20

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Ensin tehdään päätös siitä talousvaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Jos talousvaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos sitä vastoin ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Kaarilahti: Herra puhemies! Vakaan markan puolustaminen kävi Suomen Pankille aivan liian kalliiksi, ja sen seurauksena Suomen Pankin talous joutui kuralle. Ottamatta kantaa siihen, oliko vakaan markan puolustaminen kokonaisedun kannalta tarpeellista vai ei, niin tosiasiallisesti näen, että tämän hallituksen esityksen tullessa voimaan viime kädessä pankkien asiakkaat pankkien maksujen ja taksojen korottamisella joutuvat maksamaan.

Halusin kiinnittää eduskunnan huomiota talousvaliokunnan antamaan mietintöön. Perustuslakivaliokunnalta pyydettiin lausuntoa, ja käsittelimme asiaa ainoastaan valtiosääntöoikeudellisesta näkökulmasta. Valiokunnassa katsottiin, että tämä lakiesitys vedoten myös yleiseen etuun on tarpeellinen. Joustavuutta Suomen Pankille ollaan valmiita antamaan. Keinoja, joita hallituksen esityksessä on, pidettiin valiokunnassa tarpeellisena.

Kuitenkin haluaisin kiinnittää edustajien huomiota talousvaliokunnan muutaman rivin mietintöön. Talousvaliokunta viittaa hallituksen perusteluihin sekä myös perustuslakivaliokunnan lausuntoon säätämisjärjestyksen osalta. Katsoisin kuitenkin, että valiokunnassa, kun käsittelimme asiaa ja annoimme lausuntomme, kiinnitimme erittäin konkreettisesti, tekemättä kuitenkaan yksityiskohtaisia muutosesityksiä, koska katsoimme, että ne kuuluvat talousvaliokunnalle, muutamiin merkittäviin seikkoihin huomiota.

Turvatun omaisuudensuojan kannalta pohjasimme lausuntomme asiantuntijoiden näkemykseen hallitusmuodon 6 §:n kautta, että tämä on perustuslainsäätämisjärjestys mutta ei loukkaa omaisuudensuojaa. Mutta kiinnitimme myös huomiota siihen ja toivoimme sitä, että talousvaliokunta olisi mietinnössään tuonut vastaukset, kun perustuslakivaliokunta kiinnitti erityistä huomiota delegointivaltuuteen sanomalla: "- - varsin laaja valta säännellä vähimmäisvarantojärjestelmää eli sellaista järjestelmää, jonka sisältämä pankkien määräysvallan rajoitus on sinänsä huomionarvoinen omaisuudensuojan kannalta ja jonka siten tulisi olla perusteiltaan laissa riittävän yksityiskohtaisesti säännelty." Ymmärsin, kun mietintöä teimme, että perustuslakivaliokunta tähtäsi siihen, että laissa riittävän tarkasti säännellään delegointivaltuuksista. Talousvaliokunta ei ole kuitenkaan esityksessään näitä puolia tuonut esille.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti myös toiseen merkittävään seikkaan huomiota: muutoksenhakusäännöksiin. Valiokunta katsoi, ettei lakiehdotus sisällä muutoksenhakusäännöksiä eikä niitä ehdotettuun järjestelmään soveltuvasti ole myöskään voimassa olevassa ohjesäännössä. Tämä oli myös valtiosääntöoikeudellisesti melko arveluttavaa, sillä laki antaisi Suomen Pankille toimivallan tehdä sellaisia yksittäisten pankkien vähimmäisvarantoa koskevia säännöksiä, joiden yhteydessä oikeussuojan tarve, sellaisena kuin se tavanomaisesti hallinnollisten ratkaisujen osalta ymmärretään, kuten valiokunnan lausunnossa todetaan, voi johtaa pankkiryhmittymien eriarvoiseen kohteluun. Tätä kysymystä perustuslakivaliokunta myös piti merkityksellisenä seikkana Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan kannalta.

Muun muassa nämä kaksi seikkaa olisi mielestäni talousvaliokunnan pitänyt tuoda mietinnössään esille. Itseäni ainakin arveluttaa olla antamassa delegointivaltuuksia ilman, että talousvaliokunta asiantuntijavaliokuntana olisi mitenkään näihin kiinnittänyt huomiota. Kun talousvaliokunnan puheenjohtaja Louekoski on nyt paikalla, toivoisin, että hän selventäisi edustajille, millä tavalla valiokunta on nämä seikat käsitellyt ja mihin päätökseen valiokunta näiden merkittävien asioiden kohdalla on tullut.

Lisäksi pankkivaltuutettujen valvontamahdollisuuksista olisin tiedustellut mm. pankkivaltuutettujen puheenjohtajalta ed. Mäki-Hakolalta, joka ei nyt näytä olevan salissa. Suomen Pankin valvonta, joka ymmärtääkseni kuuluu pankkivaltuutetuille, on käsitykseni mukaan jälkikäteistä sekä muutoksenhakumahdollisuus puuttuu. Jos se ei puutu, niin minkä säädösten mukaan se mahdollisesti tulee ja on hoidettu? Olisin ilman näitä selvityksiä tänään pyytämässä tämän asian pöydälle, mutta odottelen vastausta esittämiini kysymyksiin.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Asian ollessa ensimmäisessä käsittelyssä salissa täällä oli puolikymmentä paikalle vaivautunutta kansanedustajaa, joille pyrin hyvin selvin sanoin kertomaan, kuinka tärkeästä lainsäädäntöhankkeesta tässä on kysymys. Taisinpa mennä niin pitkälle, että sanoin tätä viikkokausiin tärkeimmäksi lakiesitykseksi, mikä eduskunnassa on ollut käsiteltävänä.

Vasta nyt kolmannen käsittelyn aikana yksi muu kuin talousvaliokunnan jäsen kiinnittää huomiota tämän asian asiasisältöön. Hyvä, että edes tässä vaiheessa.

Ed. Kaarilahti kertoi, kuinka vakaan markan puolustaminen on tullut Suomen Pankille ja valtiollekin aika kalliiksi. Se pitää paikkansa, mutta ei ole pääsyy tämän lakiesityksen antamiseen ja toivottavasti sen pikaiseen säätämiseen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n muodossa.

Sen sijaan Suomen Pankin asema muutoinkin kaipaa sellaista kohentamista, että sillä on, näin sanoakseni, aseita käytettävissä silloin, kun rahamarkkinoilla häiriöt uhkaavat. Sillä täytyy olla sellaisia keinoja, joilla se hillitsee pankkien käyttäytymistä esimerkiksi luotonantajina. Nämä seikat ovat tärkeämpiä kuin se, että Suomen Pankin kannattavuus tällä hetkellä on jossain määrin heikko tai ei ainakaan paras mahdollinen. Yritän tässä valita sellaisia sanoja, etten anna myöskään Suomen Pankin tilasta liian huonoa kuvaa.

Talousvaliokunta tutustui perustuslakivaliokunnan lausuntoon, ja siitä aivan oikein ed. Kaarilahti sanoi, että kolmen eri seikan takia asia näyttää vaativan perustuslainsäätämisjärjestystä. Ed. Kaarilahti nämä syyt jo luettelikin. Talousvaliokunta ne totesi, ja kun talousvaliokunnassa keskustelua käytiin, emme pitäneet tarpeellisena hallituksen esitystä sillä tavalla lähteä muuttamaan, että Suomen Pankille annettavia valtuuksia jollakin erityisellä uudella määräyksellä rajattaisiin. Pidettiin hyvänä, että talletusvelvollisuus vieraasta pääomasta kutakin pankkia kohti voi nousta 5 prosenttiin. Kansainvälisesti tunnetaan paljon korkeampia prosentteja, esimerkiksi Ruotsissa peräti 15 prosenttia. Se on aika kova ase sinänsä. Se on valtuuksien yläraja, ja talousvaliokunnalle kävi kyllä selväksi, että näitä ylärajalla olevia valtuuksia käytettäisiin vain aivan äärimmäisissä poikkeustapauksissa. Talletusvelvollisuus käytännössä liikkunee, silloin kun sitä käytetään, 1, kenties 2 prosentin rajoissa vieraasta pääomasta.

Asian ollessa ensimmäisessä käsittelyssä täällä keskusteltavana kerroin myös hyvin selvin sanoin, että pankit ovat tässä asiassa olleet hyvin eri mieltä Suomen Pankin kanssa, se kävi talousvaliokunnassa täysin selväksi. Pankkien taholta toivottiin täsmällisempiä säännöksiä ja jopa koko lakiehdotuksen hylkäämistä. Lähdettiin pankkien taholla siitä, että tällaisia asioita pitäisi voida sopimuksin hoitaa Suomen Pankin ja valvottavien rahalaitosten kesken. Talousvaliokunnassa asiasta lyhyesti keskusteltaessa todettiin, että parempihan olisi, jos näin tapahtuisi, mutta viime viikkojen tapahtumat sopimusrintamalla ovat osoittaneet, että sopimusta ei synny.

Kun kuitenkin tällaisia valvontamahdollisuuksia tarvitaan Suomen Pankissa ja kun eduskunnan pankkivaltuutetut ovat olleet yksimielisesti tämän lakiehdotuksen säätämisen takana, talousvaliokuntakin lähti siitä, että hallituksen esityksen sanamuodot ja määritelmät riittävät täyttämään ne tarpeet, joita tällaisessa valtuuslaissa tarvitaan. Toistan vielä, että emme tosiaankaan lähteneet muuttelemaan sanamuotoja, jotka noudattavat Suomen Pankin ohjesäännön muitten pykälien tarkkuutta.

Mitä tulee toiseen perusteeseen, että laki pitää säätää perustuslainsäätämisjärjestyksessä, se on ed. Kaarilahden ottama muutoksenhaku. Vähän erikoinen on viittaus tässä yhteydessä ihmisoikeuksien julistukseen tai pankkiryhmien eriarvoisuuteen. Kyllä pankit tietenkin ovat valvottavina eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, mikä siellä taloudellinen tilanne on. Jokin pankki tarvitsee kovempaa ohjausta, jokin toinen tulee toimeen vähemmälläkin.

Silloin kun pankkeja ylipäätänsä tuetaan yhteiskunnan varoin, tuen jakaminen aina vääristää kilpailua ja on omiaan tekemään pankkien aseman eriarvoiseksi. Myönnän tämän auliisti. Jopa valvonta-asioissa saattaa käydä niin, että pankit ovat eriarvoisia. Mutta kyllä meidän täytyy siihenkin luottaa, että Suomen Pankki

yrittää pitää markkinatasapainoa yllä. Pankithan väittävät, että Suomen Pankki itsekin on markkinaosapuoli, mutta kun sille on uskottu Suomessa rahan vakauden vartiointi, on luotettava siihen, että se tätä tehtävää voi ja haluaa hoitaa, ja vielä enemmän on uskottava siihen, että pankkivaltuutetut eduskunnan puolesta ovat tehtäviensä tasalla.

Jos ajateltaisiin edes teoriassa tilannetta, että Suomen Pankin päätöksiin, kun se määrää talletusvelvollisuuksia ja tekee päätöksiä muutenkin rahamarkkinoitten valvonnasta, voisi hakea muutosta, niin kyllä se olisi aika eriskummallinen tilanne. Ei se oikein sovi koko järjestelmään. Kyllä Suomen Pankin rahamarkkinoiden vakauden nimissä antamat päätökset ovat sellaisia, että ei niistä muutosta haeta. Ja mistä sitten haettaisiin muutosta? Korkeimmalta hallintooikeudeltako laillisuusperusteella vai valtioneuvostosta tarkoituksenmukaisuusperusteella? Ja kuka ratkaisisi sitten sen, mikä osa päätöksestä on laillisuusperusteella ja mikä tarkoituksenmukaisuusperusteella tehtävän valituksen aiheena? Minusta niin kuin valiokunnasta ylipäätänsäkin se ajatus tuntui suorastaan hassunkuriselta, että rahamarkkinoilla tehtävät päätökset olisivat muutoksenhaun alaisia. Mutta tässä suhteessa, totta kai, kun järjestelmä poikkeaa normaalista julkishallinnon päätöksenteosta, on selvää, että valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n säätämismuotoa on käytettävä. Näissä suhteissa valiokunta oli täysin yksimielinen.

Mitä tulee pankkivaltuuston harjoittamaan Suomen Pankin valvontaan, siitähän viime aikoina on tullut, voisiko sen nyt niin sanoa, värikkäitäkin kertomuksia. Pankkivaltuutetut ovat aikaisempiin aikoihin verrattuna koolla hyvin usein, vuonna 1992 talousvaliokunnalle kerrotun mukaan peräti 30 kertaa, kun tavallinen kokoustahti edellisinä aikoina on ollut kymmenkunta kokousta vuodessa. Tämä osoittaa mielestäni mm. sitä, että valvonta on jokseenkin välitöntä, jälkikäteistäkin kyllä, ja pankkivaltuutettujen valtuudet ovat tietysti rajalliset ja mahdollisuudet suoranaiseen valvontaan ovat rajalliset. Mutta tällaisella kokoustahdilla ja pankkivaltuutettujen ollessa mukana rahoitustarkastuksen tai pankkivalvonnan puolella ja Valtion vakuusrahaston hallintoneuvostona uskoisin, että pankkivaltuutettujen mahdollisuudet tällä hetkellä välittömään sekä Suomen Pankin että yleensä pankkilaitoksen valvontaan ovat aikaisempaan verrattuna paremmat. On tosin myönnettävä, että kyllä tehtäväkin pankkikriisin aikana on koko lailla toinen kuin se oli silloin, kun pankeilla oli ns. julkinen luotettavuus ja pankkibisnes oli kallionvarmaa.

Vastaisin talousvaliokunnan puolesta ed. Kaarilahdelle, että lainsäädäntöjärjestyksen puolesta asia on hyvin selvä. Pykälän sisältö väljyydeltään on tarkoituksenmukainen. Ja asialla on kiire, ei ole varaa jättää tätä roikkumaan yli kesätauon. Minä vastustan kaikkia asian eteenpäinmenoa hidastavia toimia.

Ed. Korhonen: Herra puhemies! Haluamatta toistaa valiokunnan puheenjohtajaa voin sanoa olevani täysin samaa mieltä hänen kanssaan. Mutta haluaisin kahteen eri seikkaan kiinnittää erityisesti huomiota.

Ensimmäinen on sääntely. Jos lähdetään siitä liikkeelle, että Suomen Pankki hoitaa rahapolitiikkaa, silloin se tarvitsee välineitä sen hoitamiseen. Ehkä päällimmäinen huoli, joka minun mielestäni olisi pitänyt nostaa keskustelun alle, on nimenomaan se, antaako 5 prosenttia tarpeeksi sääntelymahdollisuutta. Se on suhteellisen pieni prosenttimäärä siinä vaiheessa, kun pankkimaailma toivottavasti tervehtyy. Siinä vaiheessa tapahtuu liikkeellelähtö, luotonannon kasvaminen. Riskinä on, että ollaan samassa tilanteessa kuin tällä hetkellä, jos ei ole tarpeeksi voimakkaita välineitä. Tyydyin valiokunnassa 5 prosenttiin, koska se oli tässä vaiheessa ilmeisesti ainoa mahdollisuus, millä siitä päästiin yli.

Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, pankkiryhmien välillä varmasti tulee olemaan erilaisia menettelytapoja. Mutta minun mielestäni pitääkin olla. Sitä varten on välineet, että jos jossakin lähtee kuumenemista liikkeelle, silloin puututaan siihen ja se pystytään hallitusti tekemään tiettyjen menettelytapojen mukaan. Aikaisemmin ollut pelisääntö, johon pankit suostuivat, oli sopimusmenettely, joka ei tällä kertaa käynyt. Kun ei pystytty sopimaan, niin silloin on ainoa keino käyttää lainsäädäntömenettelyä. Jotakin taustalla on oltava, että ajatukset ja toimintamallit eivät taas pääse karkaamaan aivan hillittömiksi.

Ed. Kaarilahti: Arvoisa herra puhemies! Kiitän talousvaliokunnan puheenjohtajaa Louekoskea saamastani selvityksestä. Kuuntelin kyllä ensimmäisen käsittelyn aikana valiokunnan puheenjohtajan esittelyn ja keskustelun. En puheenvuorossani kiistänytkään lain tarpeellisuutta missään nimessä enkä myöskään sen kiireellisyyttä, vaikkakin harkitsin sen pöydälle

pyytämistä. Se johtui siitä seikasta, kuten valiokunnan puheenjohtajakin totesi, että tämä on suuri ja merkityksellinen asia.

Myöskään säätämisjärjestyksen osalta perustuslakivaliokunnan jäsenenä ei mielestäni ole epäselvyyksiä. Ainoa, minkä olisin toivonut talousvaliokunnan mietinnössään uloskirjoittaneen, oli se tavoite, että tällä pyritään kilpailun kohtuutonta vääristymistä estämään. Kuitenkaan lakiesitys ei saa johtaa siihen, että pankit joutuvat epätasa-arvoiseen asemaan ajatellen sitä, että SKOP on käytännössä Suomen Pankin hallussa ja valuuttavarantovelvoite Suomen Pankille voi olla nolla prosenttia, muille monta monta prosenttia. Näihin seikkoihin halusin tässä yhteydessä vielä eduskunnan kiinnittävän huomiota.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minusta ajatus siitä, että Suomen Pankin toimenpiteistä tässä asiassa olisi jokin muutoksenhakumahdollisuus tai valitusmahdollisuus, on absurdi. Pidän tätä järjestelmää kuitenkin markkinavetoisena ja itse asiassa merkittävänä edistysaskeleena Suomen Pankin keinovalikoiman lisäämisessä.

Toisaalta on otettava huomioon, ettei Suomen Pankilta koskaan ole keinoja puuttunut rahamarkkinoiden valvomiseksi. Halua on joskus puuttunut, esimerkiksi 1980-luvun loppupuolella. Silloin oli käytettävissä pankkien hillittömän luotonannon hidastamiseksi mm. revalvointimahdollisuus, jota käytettiinkin sitten liian myöhään, sen lisäksi kassavarantovelvoitteen nostaminen ja vielä mahdollisuus vakavaraisuusprosentin nostamiseen, jota vääränä ajankohtana käytettiin laskusuhdanteen olosuhteissa ja sitä paitsi vielä väärällä tavalla eli kaikille pankeille saman suuruisena. Paikallispankkeja olisi pitänyt tässä asiassa suosia. Kuitenkin kysymyksessä on enemmän poliittinen kysymys ja politiikan harjoittamisen kysymys kuin keinojen puuttuminen.

Mutta tämä keino näinpäin, että pankeille ei makseta mitään siitä, että niiden hillitöntä luotonantoa vähennetään, on joka tapauksessa kansainvälinen kehityssuunta ja oikea. Meidän on toteutettava tämä, vaikka pankit panisivatkin vastaan. Sitä paitsi kaikki pankkiryhmittymät eivät pane edes vastaan.

Ed. M. Laukkanen: Arvoisa herra puhemies! Toivottavasti tämä viimeinen ed. Kaarilahden puhe oli ymmärrettävissä niin, että hän ei ole esittämässä lakiesityksen pöydällepanoa. On aivan niin, kuten ed. Louekoski korosti, että tällä lakiesityksellä on kiire ja tämän kaltainen sääntelyjärjestelmä ja instrumentti Suomen Pankille kiireesti ja nopeasti todellakin tarvitaan. Ei tietenkään ole mikään ihme, että monet pankit tätä vastustavat. On aivan selvää, että viimevuotiset hyvin traumaattisetkin kokemukset pankkirintamalla osoittavat, että tämän tyyppinen instrumentti tarvitaan. Minusta olisi hyvin tärkeätä edetä tällä tiellä: lisää itsemääräämisoikeutta ja välineitä Suomen Pankille. Jos eduskunta on tyytymätön pankin harhoittamaan politiikkaan ja toimintaan, vaihdetaan sitten johtokuntaa. Lähtökohtaisesti ja pitkän päälle olisin antamassa lisää päätösvaltaa Suomen Pankin johtokunnalle.

Mitä tulee muutoksenhakumenettelyyn, minusta voi olla aivan oikein, että eräissä tilanteissa Suomen Pankille tarvitaan mahdollisuus kohdella eri pankkeja eri tavoin. Kuten olemme nähneet viime vuosina, pankkien tilanne on hyvin erilainen ja ne tarvitsevat tietyissä tilanteissa erilaista rahapolitiikkaa. Tässä mielessä yhdyn täysin siihen, mitä ed. Seppänen sanoi. Tämä vaade on hyvin absurdi, aivan samalla tavalla kuin perustuslakivaliokunnan huomautus Euroopan ihmisoikeussopimuksesta. Vaikka asiantuntijat sanovatkin, että siellä yhteisöt ja henkilöt ovat samassa veneessä ihmisoikeussopimuksen suhteen, en pidä sitä kovin merkittävänä tämän lakiesityksen osalta.

Ed. Kaarilahti: Herra puhemies! Ed. Seppänen, joka on pankkivaltuutettu, voinee varmasti selventää toista kysymystä eli pankkivaltuutettujen valvontamahdollisuutta ja sitä, miten pankkivaltuutetut pystyvät seuraamaan Suomen Pankin toimintaa nimenomaan varantovelvoitteiden suuruusperusteita määrättäessä.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Kun tätä talouspoliittista keskustelua seuraa ja toimenpiteitä siinä, joskus tuntuu siltä, että vaikka Suomen Pankin ensisijainen tehtävä on pitää huolta rahapolitiikasta, niin oman kannattavuuden hoitaminen ehkä liiaksikin korostuu eräissä tapauksissa. Ja tietysti ymmärtää pankin johtoa. Mutta pitäisi kuitenkin koko kansantalous ja rahapolitiikka pitää ensi sijalla.

Vastaavasti täytyy sanoa myös valtion osalta, että joskus tuntuu siltä, että finanssipoliittiset toimenpiteet jossakin määrin unohtuvat, kun keskitytään aivan liian paljon pelkästään

oman valtiontaloudellisen tasapainon turvaamiseen tai parantamiseen. Tältä osin täytyy muistuttaa siitä, että tärkeintä on kuitenkin se, että kansantalous kaikkien sen toimijoiden osalta pyrittäisiin pitämään mahdollisimman hyvässä kunnossa.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Mielestäni tässä ei ole kysymys ensisijaisesti Suomen Pankin kannattavuuden parantamisesta. Kysymys on kuitenkin vain muutamista sadoista miljoonista, kun tässä operoidaan Suomen Pankin valuuttavarantoa hoidettaessa ja mahdollisesti markan arvoa puolustettaessa kuitenkin miljardeilla markoilla. Ei tämä siinä mielessä ole keskeinen eikä tärkeä asia.

Mitä tulee ed. M. Laukkasen puheenvuoroon, niin emme me valitettavasti voi erottaa Suomen Pankin johtokunnan jäseniä eduskunnassa, vaikka niin haluaisimmekin, koska he ovat presidentin nimittämiä avoimella kirjeellä ja siihen vaaditaan presidentin myötävaikutusta. Ja kun kysymys on Suomen Pankista, jossa Suomen Pankin johtajat näyttävät yleensä olevan mieluumminkin presidentin kuin eduskunnan luottohenkilöitä, niin tässä tulee hyvin suuria teknillisiä ongelmia.

Mitä tulee nyt käsillä olevan asian johdosta harjoitettavaan valvontaan Suomen Pankin pankkivaltuustossa, niin kyllä minun käsitykseni mukaan tämä on niitä asioita, jotka ovat operationaalisia toimintoja ja jotka eivät ole pankkivaltuuston suoranaisessa valvonnassa kunnolla edes jälkikäteen, koska jos näitä välineitä käytetään, niin ei niitä tulla myöskään perumaan. Se antaa markkinoille hyvin kummallisen signaalin. Tässä ollaan antamassa Suomen Pankin operatiiviseen käyttöön väline, jonka valvonta on käsittääkseni aika vähäistä tosiasiallisesti. Tässä mielessä suuri valta tulee Suomen Pankille.

Kyllä minusta Suomen Pankin johtokuntaa yritetään valvoa. Tänään yritettiin ottaa pois heiltä lomarahat, mutta eivät he mielellään siihen suostuneet, ja asia pantiin pöydälle. Siis pankaapa porvarit omat edustajanne myös kannattamaan tätä aloitetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laeiksi maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 55
Toivomusaloite n:o 257
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy ympäristövaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 kansainvälistä tekstiilikauppaa koskevan sopimuksen voimassapitämistä koskevan pöytäkirjan voimaansaattamisesta

Ainoa käsittely
Asetus n:o 2
Talousvaliokunnan mietintö n:o 22

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 Thaimaan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta

Ainoa käsittely
Asetus n:o 3
Talousvaliokunnan mietintö n:o 23

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Asetus 14 päivältä toukokuuta 1993 Malesian kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta

Ainoa käsittely
Asetus n:o 4
Talousvaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 30
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksen toimittamisesta vuosiksi 1994 ja 1995

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 64
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

23) Ehdotus laiksi julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä palveluyksiköissä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 52
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

24) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 26
Lakialoite n:o 36/1992 vp
Toivomusaloitteet n:ot 1136, 1224 ja 1312/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Tässä on yksi merkittävä eläkejärjestelmien muuttamista koskeva hallituksen esitys tässä tapauksessa koskien yksityistä sektoria eli TEL-, LEL- ja niihin liittyviä järjestelmiä. Hallituksen esityksen tavoitteenahan on se, että pitemmällä tähtäyksellä eläkemenojen säästäminen olisi mahdollis-

ta, sillä tämän hetken arvioitujen lukujen valossa, jos meillä tänä vuonna sosiaalimenot yhteensä, kun lasketaan muutkin kuin valtion menot, ovat lähes 180 miljardia markkaa, niiden arvioidaan tämän vuosituhannen vaihteessa olevan 200 miljardin markan paikkeilla. Eläkemenojen osuus tästä tällä hetkellä on runsaat 66 miljardia, vuosituhannen vaihteessa 81 miljardia ja vuonna 2010 tämänhetkisten laskelmien mukaan jo lähes 120 miljardia.

Tätä taustaa vasten hallitus on valmistellut yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa osana tulopoliittista kokonaisratkaisua eläkelakien muuttamiset, joista tässä on kysymys työntekijäin eläkelain ja siihen liittyvän lainsäädännön muuttamisesta. Mutta tulossa on vielä kuntien ja valtion eläkelakien muuttamiset, jotka perusperiaatteeltaan ovat vielä merkittävämmät säästöjen osalta ja eläkeikien osalta kuin tässä esityksessä, ainakin eläkeikien osalta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa tätä säästämistä on nyt yli kahden vuoden aikana tehty, arviot vaihtelevat 10 miljardista ylöspäin, niin helppoahan se ei tietenkään valiokunnan jäsenille ole ollut riippumatta siitä, ovatko he olleet hallituspuolueen jäseniä tai oppositiossa.

Tämän hallituksen esityksen osalta voidaan todeta lähtökohtaisesti se, että tietysti työmarkkinajärjestöjen mukanaolo tässä ja heidän sopimuksensa on merkittävästi auttanut. Hallitus tuskin olisi yksinään tällaista esitystä tänne tuonut, ja jos olisi tuonutkin, niin sen läpimenomahdollisuudet olisivat paljon huonommat kuin tämän esityksen. Se on myös antanut pohjaa sille käsittelylle, joka sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tämän asian yhteydessä on ollut. Tämä lähtökohtaisuus on ymmärretty ja pidetty tärkeänä sitä, että Suomessa säilyy työeläkejärjestelmä. Se on liittynyt myös käynnissä oleviin EY-neuvotteluihin, joissa väliaikatuloksena on todettu se, että Suomi tämän järjestelmän suomalaisen lainsäädännön pohjalta voi säilyttää. (Ed. M. Laukkanen: Hallitus on siis onnistunut!) — Kyllä se hallituskin jossain onnistuu, kun oikein yrittää.

Tässä esityksessä on yritetty neuvotella eräistä muutoksista erityisesti sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunta antoi lausuntonsa, jossa on tehty mahdolliseksi se, että tähän liittyvä kansaneläkelain muutos voitaisiin jättää lepäämään.

Keskustelun kohteena on ollut ensinnäkin osa-aikaeläke. Valiokunnan jäsenet, puolueisiin katsomatta jos niin rohkenen sanoa, ovat olleet sitä mieltä, että osa-aikaeläkejärjestelmä Suomessa pitäisi tehdä nykyistä houkuttelevammaksi sen takia, että täydellisessä eläkkeelle siirtymisessä tai siinä, että eläkehakemus hylätään, on tällä hetkellä liian jyrkkä ero. Opposition taholta on ehdotettu, että osa-aikaeläkkeen ikäraja olisi hallituksen esityksen 58 vuoden sijasta 57.

Tähän koko ongelmakenttään liittyy myös se valiokunnan yksimielinen lähtökohta, että työelämän ongelmia ei pidä ratkaista työeläkkeiden ikärajoja muuttamalla, työkyvyttömyyseläkejärjestelmää muuttamalla tai osa-aikaeläkejärjestelmää muuttamalla, vaan että työolot on Suomessa tehtävä sellaisiksi, viihtyisämmiksi, terveellisemmiksi, että tilanne ei olisi se, että henkilö tällä hetkellä tullessaan 55 vuoden ikään automaattisesti jättää eläkehakemuksensa. Sellainen työpaikka ei henkisesti eikä fyysisesti voi olla terve, missä näin jokainen työntekijä tekee, kuten aika monella työpaikalla tekee.

Tässä mielessä valiokunta on mietintöön tehnyt tämän parlamentaarisen keinon, joka on mahdollinen, eli ponnen. Se tulee eduskunnan vastaukseen hallitukselle. Tässä ponnessa eduskunta edellyttäisi, että "hallitus yhteistoimin työmarkkinaosapuolten kanssa valmistelee osa-aikaeläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajojen eriyttämistä koskevan esityksen niin, että osa-aikaeläkkeen ikäraja on alempi, pyrkimyksenä eläkejärjestelmän toimivuus ja eläkekustannusten nousun hillintä. Toimiva varhaiskuntoutus sekä työolojen kehittäminen terveellisemmiksi ja viihtyisemmiksi on tärkeää työkyvyn menettämisen ja ennenaikaisen eläkkeellehakeutumisen vähentämiseksi".

Toinen asia, joka on ollut valiokunnassa keskustelun aiheena, on ollut henkilöt, jotka otettaisiin mukaan voimaantulosäännöksen poikkeukseen. Siitä, että 55 vuoden ikäraja olisi ikäluokan 39 sijasta kirjoitettu niin, että siinä olisi mukana myös ikäluokat 40 ja 41, on ollut neuvottelujen kohteena, mutta ministeri Huuhtasen johtamassa keskustelussa, jos niin voidaan sanoa, joka järjestettiin viime viikolla, (Ed. Stenius-Kaukonen: Käskynjakotilaisuudessa!) ei kuitenkaan minkäänlaiseen lopputulokseen päästy. Nyt olenkin esittänyt ministeri Huuhtaselle, joka tällä hetkellä on Ruotsissa, että huomenna vielä tätä asiaa katsottaisiin, jotta vältyttäisiin siltä tilanteelta, että osa tästä esityksestä jäisi lepäämään, koska kansaneläkelain jättäminen tämän uudistuksen ulkopuolelle synnyttäisi verrattain ihmeellisen, epäloogisen tilanteen: Kansaneläkejärjestelmässä olisi erilaiset eläkeiät ja työeläkejärjestelmässä korkeammat. Toivottavasti näissä keskusteluissa, joita hallituspuolueiden edustajat

voivat tukea, päästäisiin tällaiseen pomminvarmaan tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Nämä esitykset eivät ole parannuksia nykyiseen tilanteeseen vaan meidän eläkejärjestelmämme muuttamista. Se, että ihmiset elävät Suomessa tällä hetkellä pidempään kuin vielä 30, jopa 15 vuotta sitten, on tietysti iloinen asia, ja jossainhan sen täytyy vaikuttaa. Kun miesten keski-ikä on selvästi noussut ja myös naisten, työn tekemisen tekeminen ennen kaikkea houkuttelevammaksi, niin kuin tässä hallituksen esityksessä on tehty mm. 60-vuotiaiden osalta, on sinänsä oikea ratkaisu.

Mutta tulevaisuuden osalta se, että eläkekertymäaika — tässä puhun jo jonkin verran julkisen sektorin eläketilanteesta — tulee muuttumaan, tulee merkitsemään ennen kaikkea sitä, että naisten asema työmarkkinoilla tulee heikkenemään. Suomessahan on hyvin paljon keskusteltu siitä, millä tavoin kotona osan päivätyötään tehneet naiset voisivat päästä nykyistä paremmin ansioeläkejärjestelmiin, mutta nyt tässä ehkä liiankin hätiköiden tehdyssä hallituksen valmistelussa julkisen sektorin osaltakin ollaan siirtymässä toiseen suuntaan eli naisten asema tässä suhteessa tulee heikkenemään. Valtion ja kuntien eläkejärjestelmien käsittely tulee varmasti olemaan täällä huomattavasti vaikeampaa kuin tämän asian käsittely.

Vertailun vuoksi voidaan todeta se, että Länsi-Euroopan maissa vakuutusaika yleensä on Suomen 40 vuoden tasoa, joissakin maissa se on alempi, kuten Ranskassa, mutta joissakin myös pidempi. Ranskassa se on 37,5 vuotta, Belgiassa 45, Saksassa 50, Hollannissa 50, Portugalissa 36, Ruotsissa 30 ja Englannissa 20. Kuitenkin on aina muistettava se, että mikään järjestelmä ei missään näistä maista ole samanlainen.

Eläketaso on yleensä myös 60 prosentin tasoa, mutta poikkeuksiakin on. Esimerkiksi Saksassa se on 75, Ranskassa 50, Italiassa 80, Norjassa 60, Ruotsissa 65 prosenttia palkasta, joten Suomi tällä hetkellä vielä on tässä eurooppalaisessa keskitasossa, mutta meidän on muistettava se, että käytännössä tälläkään hetkellä eläketaso ei ole 60:tä prosenttia yksityisellä sektorilla, vaan huomattavasti alempi. Tämänkin uudistuksen yksi ongelma tulee olemaan se, mikä opposition vastalauseessa on tuotu esille, että työntekijän maksaman työeläkemaksun prosentti vaikuttaa vähentävästi, kuten hallituksen esityksessä todetaan: "Kunkin kalenterivuoden työansiosta vähennetään tätä pykälää sovellettaessa kuitenkin määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua työntekijän eläkemaksuprosenttia." Mitä enemmän työntekijä maksaa työeläkemaksua prosentuaalisesti, sitä enemmän se vaikuttaa alentavasti hänen tulevaan eläkkeeseensä. (Ed. Laine: Järjetöntä!) Tämä on nuorten ikäluokkien kannalta hyvin merkittävä asia, ja se tässä sosialidemokraattien ja vihreitten sekä myös vasemmistoliiton vastalauseessa on tuotu esille.

Hallituksen esitys on valiokunnan enemmistön taholta pääasiassa hyväksytty. Sosialidemokraattien ja vihreitten vastalauseessa ovat esillä kolme mainittua muutosta, ja vasemmistoliiton vastalause on näitä laajempi ja puuttuu laajemmin työntekijän eläketurvan heikkenemisen estämiseen.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olipa kerrankin oppositiokansanedustaja Skinnarin puheenvuorossa oikea perustelu näille säästöille, kun hän totesi, että eivät nämä ensi sijassa ole tahallaan tehtyjä säästötoimenpiteitä, vaan kyse on tässä tapauksessa TEL-eläkejärjestelmän toimivuudesta ja yleensä tulevaisuudesta. Sama perustehan on ollut kaikissa niissä 10 miljardissa suunnilleen, joiden verran näiden kahden vuoden aikana sosiaalipuolella on säästöjä tehty. Ei vain tätä perustetta ole opposition kansanedustajan suusta usein kuultu.

Nythän me näemme, mitä te käytännössä teette, kun lakiesityspakettia viedään eteenpäin. Kyllä aika erikoiseksi muodostuu lakipaketti — on syytä korostaa: yksimielisesti kolmikantaneuvotteluissa sovittu — jos yksi osa elikkä kansaneläkkeen mukainen yksilöllinen varhaiseläkeikäraja jää erilaiseksi kuin työeläkejärjestelmissä. Siinä kyllä tulee niin paljon epäoikeudenmukaisuuksia ja väliinputoamisia, että toivoisi oppositiolta siinä suhteessa vastuuta.

Mitä tulee osa-aikaeläkkeen erottamiseen muusta ikärajasta, minusta se on kyllä niin tärkeä asia, että siitä on syytä täältä eduskunnasta yksimielinen tahto ja viesti valmisteluihin viedä, että siihen saataisiin muutos aikaan.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain lyhyesti todeta sen, että tämä joustavaa eläkeikää koskeva lakipaketti on todellakin työmarkkinajärjestöjen kesken tehty sopimus ja siitä on pitkään neuvoteltu, siinä on ollut useita riidan aiheita. Muun muassa osa-aikaeläkeikärajat ja ikäluokat, jotka tulevat näiden muutosten piiriin, ovat olleet neuvottelukysymyksiä. Työmarkkinajärjestöt ovat pitkien

neuvottelujen jälkeen päässeet asiasta yksimielisyyteen, ja me hallituspuolueiden edustajat haluamme antaa suuren arvon sille, että työmarkkinajärjestöt ovat tästä asiasta sopineet.

Jos me ajattelemme tulevaisuutta, niin on erittäin tärkeää, että kun eläkejärjestelmiä on pakko muuttaa, niitä koskevat muutokset voidaan tehdä työmarkkinajärjestöjen kesken tehtävin sopimuksin, koska työmarkkinaosapuolethan ovat juuri niitä, joita nämä lait koskevat, niiden maksajia ja näiden etuuksien saajia.

Siitä syystä mielestämme ei ole mahdollista muuttaa näitä pykäliä täällä eduskunnassa enää. Jos sitten oppositio katsoo, että tämän vuoksi haluaa jättää yhden osan paketista lepäämään, niin oppositio ottaa vastuun siitä, että järjestelmä tulee voimaan epäloogisessa muodossa.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän ed. Kemppaisen syytöstä oppositiota kohtaan perusteettomana. Ainakin itse olen niissä yhteyksissä, kun eläkekysymystä on käsitelty, niin tämän lain kuin aikaisempien lakien yhteydessä, ottanut esiin sen näkökulman, että tämän hetken polttava kysymys on, miten eläkkeet rahoitetaan ja millaiset etuudet tarjotaan ja miten päädytään oikeudenmukaiseen ratkaisuun, ilman että tehdään hätiköityjä johtopäätöksiä.

Arviointityötä tietysti vaikeuttaa se, että selvityksiin, jotka menevät tästä 30—50 vuotta eteenpäin, sisältyy erittäin paljon epävarmuustekijöitä, mutta todellakin kyllä tähän kysymykseen opposition puolella on vastuullisesti suhtauduttu.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Eläkkeelle siirtymisen myöhäistäminen on sinänsä ihan tavoiteltava asia. On parempi, että työntekijät voisivat säilyttää terveytensä ja työpaikkansa ja jatkaa työelämässä nykyistä pidempään. Mutta tässä tilanteessa, kun työolot ovat liian huonot usein, ja tässä tilanteessa, kun meillä on 500 000 työtöntä, ei ole järkevää nostaa eläkeikää. 55—64-vuotiaista, joita on noin 505 000, on jo 290 000 eläkkeellä ja noin 40 000 työttömänä; jää noin 160 000—170 000 henkilöä, jotka ovat vielä työelämässä mukana. Näistä ihmisistä varsin moni on hakenut eläkettä mutta saanut hylkäävän päätöksen työkyvyttömyyseläkehakemukseen ja varsinkin yksilölliseen varhaiseläkehakemukseen. Nämä ikäluokat, siis 30-luvulla syntyneet, joista nyt puhutaan, ovat olleet mukana työelämässä viimeistään 15-vuotiaasta asti.

Jos vaaditaan, että vanhemmista ikäluokista pitäisi päästä nykyistä helpommin eläkkeelle, niin ei se tarkoita sitä, että kaikkien 55-vuotiaiden pitäisi siirtyä eläkkeelle, vaan tulisi antaa mahdollisuus niille, jotka ovat siihen halukkaita ja valmiita ja jotka tuntevat, että eivät enää jaksa jatkaa työelämässä. Näitä, niin kuin sanoin, ikävä kyllä on paljon.

Meillä on samanaikaisesti noin 90 000 alle 25-vuotiasta ja noin 200 000 alle 35-vuotiasta ihmistä työttömänä, pienten lasten vanhempia, perheellisiä ihmisiä, joiden perheen elättäminen on todella suurissa vaikeuksissa, varsinkin kun uhkaa se tilanne, että 500 työttömyyspäivää tulee täyteen ja päiväraha loppuu. Se, että hallitus lupaa maksaa 300 päivää jotain työmarkkinatukea 116 markkaa päivässä, ei paljon tätä tilannetta paranna. Näin ollen tässä tilanteessa olisi paljon järkevämpää, että päästetään ikääntyneemmästä päästä helpommin eläkkeelle, jotta ne työpaikat, joita on, saadaan nuorille.

Me ehdotamme myös tässä vastalauseessamme sitä, että luodaan luopumiseläkejärjestelmä, niin kuin on maatalousyrittäjillä, myös palkansaajille ja muille yrittäjille, niin että 55 vuotta täyttänyt työntekijä tai yrittäjä voi jäädä luopumiseläkkeelle edellyttäen, että tilalle tulee nuorempi työntekijä. Mielestäni ikärajan pitäisi olla 35 vuotta tässä tilanteessa. Tällä tavalla voitaisiin tätä siirtoa suorittaa, ja se olisi varmasti vähiten kipeä tapa. Nyt tavat, joilla ihmiset joutuvat olemaan ilman työtä, ovat paljon kipeämmät, niin kuin jo mainitsin, nuorille, jotka eivät ole saaneet ensimmäistäkään työpaikkaa, ja myös erityisesti nuorille perheille, joissa on pieniä lapsia vielä. On erittäin vaikea ymmärtää, että tämä asia ei ole lähtenyt eteenpäin. Keskustan eduskuntaryhmässäkin on paljon ymmärtämystä ollut tälle asialle, mutta valiokunnan jäsenten keskuudessa vähemmän.

On laskelmin osoitettavissa, että on halvempaa yhteiskunnalle juuri se, että vanhemmasta päästä päästään eläkkeelle ja nuoremmat saavat työtä. Totta kai eläkemenot silloin kasvavat, mutta työttömyyspäivärahasäästöt ovat suuremmat, ja on muistettava, että meillä tälläkin hetkellä nuorille ihmisille maksetaan pienempää palkkaa kuin pitkään työelämässä mukana olleille. Näin ollen säästöjä, juuri niitä, mitä kovasti tavoitellaan, on mahdollista aikaansaada. Ehdotamme siis luopumiseläkejärjestelmän luomista, mutta sen lisäksi ehdotamme tässä vaiheessa,

että yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa ei koroteta, vaan se säilytetään 55 vuodessa.

Juuri saamamme tiedon mukaan kuntien eläkevakuutuksen hylkyprosentti on 48 prosenttia yksilöllisissä varhaiseläkkeissä. Se pitää ykkössijaa. Muut järjestelmät, yksityisen sektorin työeläkejärjestelmät ja kansaneläkejärjestelmät, ovat nekin yli 40 prosentin tasolla. On aivan väärä tapa, että joudutaan käyttämään valtavasti varoja siihenkin, että näitä hakemuksia tutkitaan, käännetään, väännetään ja hylätään. Tältäkin kannalta olisi perusteltua, että on selvät kriteerit, millä eläkkeelle päästään, eikä se jää tällä tavalla harkinnanvaraiseksi. Varsinainen työkyvyttömyyseläke on sitten erikseen.

Vähintä mitä nyt pitäisi tehdä, on se, mitä olemme oppositiossa ehdottaneet hallitusryhmille ja myös hallitukselle, että tässä yhteydessä ainakin vielä 40 ja 41 syntyneet voisivat 55-vuotiaana hakea yksilöllistä varhaiseläkettä. Jos tästä voitaisiin sopia, niin olemme ilmoittaneet olevamme valmiit siihen, että emme äänestä tätä kansaneläkelakia lepäämään.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ei voi sanoa muuta kuin sen, että se on kyllä asiantuntemattoman valiokunnan tekemä lausunto. Perustuslakivaliokuntahan on ottanut kantaa, että ikärajan korottaminen kansaneläkkeissä on toimeentulon lakisääteisen perusturvan heikentämistä ja siksi se laki voidaan äänestää lepäämään, mutta näitä työeläkelakeja ei voida. Olisin toivonut, että ed. Zyskowicz olisi ollut paikalla. Hänhän oli luomassa perustuslakivaliokunnassa sitä linjaa, että perusturvan taso, joka on suojattu, on täyden kansaneläkkeen taso riippumatta siitä, mistä järjestelmästä se maksetaan. Mutta nyt uuden puheenjohtajan johdolla perustuslakivaliokunta onkin ottanut sen kannan, että vain kansaneläke on turvattu. Tämä on aivan erikoinen ratkaisu. On selvää, että jos näissä olisi erilaiset ikärajat, se johtaisi muotopuoleen järjestelmään. Mutta kuitenkin nyt on tulossa tilanteita, että ihmiset joutuvat kokonaan kaikkien näiden etuuksien ulkopuolelle, myöskin työttömyyspäivärahan ulkopuolelle.

Siinä mielessä, vaikka tästä tulee muotopuolijärjestelmä, niin jos ei ikärajaa voida pitää 55 vuodessa ehdotetulla kahdella ikäluokalla, niin tulemme ehdottamaan kansaneläkelain jättämistä lepäämään.

Silloin on tietysti hyvin tarkkaan selvitettävä niille, jotka kansaneläkelain mukaan hakevat yksilöllistä varhaiseläkettä, että on useita tilanteita, joissa sitä ei kannata ottaa, koska kansaneläkkeen yksilöllisen varhaiseläkkeen ottaminen vie kokonaan oikeuden hakea työeläkepuolelta yksilöllistä varhaiseläkettä. Tässä on ns. tulevan ajan säännös, joka voi aiheuttaa sen, että työeläkepuolelta yksilöllistä varhaiseläkettä ei enää voikaan saada.

Tulevan ajan oikeus eläkkeeseen on yksi eläkelainsäädännön kulmakiviä. Sen perusteella määräytyy sekä eläkkeen määrä huomattavalta osin että myös oikeus saada esimerkiksi yksilöllistä varhaiseläkettä. Jos ikärajat ovat erilaiset, niin sinä aikana, kun kansaneläkettä saa, kuluvat ne 360 päivää, joilta ei ole saanut palkkaa tai työttömyyspäivärahaa. Jos ennen kuin eläke alkaa, on kulunut enemmän kuin 360 päivää siitä, kun palkanmaksu on loppunut, ei yksilöllistä varhaiseläkettä voi ollenkaan saada.

Työttömyyspäivärahan saajalla tilanne on taas se, että kun työttömyyspäivärahaa maksetaan vain viitenä päivänä viikossa, niin lauantai ja sunnuntai kuluttavat aina tätä 360:tä päivää. Siitä seuraa taas se, että työttömällä henkilöllä 360 päivää kuluvat loppuun noin 2,5 vuodessa. Me olemme tehneet poikkeussäännöksen siitä, että sillä, joka saa ansioon suhteutettua päivärahaa, ne eivät kulu loppuun ennen kuin 60-vuotiaana.

Tässä tilanteessa, josta nyt puhutaan, tulevan ajan oikeus yksilöllisessä varhaiseläkkeessä saattaa mennä työeläkepuolella, jos kansaneläke otetaan. Sen vuoksi järjestelmä on tietysti muotopuoli. Mutta on tilanteita, joissa tämä on ainoa mahdollisuus, että nämä henkilöt saisivat edes jonkinlaista toimeentuloa. Kun säännökset tuntee, voi myös välttyä siltä, että tulevan ajan oikeus ei mene, kun ei hae liian aikaisin.

Toivoisin todella, että hallitusryhmät olisivat valmiit hyväksymään opposition ehdotuksen siitä, että ikäluokkia, joilla 55 vuoden ikäraja säilyy, otettaisiin vielä muutama mukaan.

Tulevan ajan oikeus aiotaan nyt asettaa vaatimukseksi myös työttömyyseläkkeen saamiselle. Mitä se tarkoittaa? Käytännössä se tarkoittaa sitä, että työttömyyseläkkeen ulkopuolellekin tulee putoamaan yhä useampi työntekijä. Sen lisäksi, että ikäraja on 60 vuotta, niin kun vaaditaan tulevan ajan oikeutta, henkilöltä, joka on ollut pitkään työttömänä, tulevan ajan oikeus on jo karsiutunut. Näin ollen hän ei sitten, kun saavuttaa vaaditun ikärajan, voi enää ollenkaan hakea eläkettä, tai voihan sitä aina hakea, mutta saa ns. juridisen hylyn. Sen vuoksi emme voi hyväksyä niitä ehdotuksia, jotka koskevat työttömyyseläkkeen heikentämistä.

Osa-aikaeläkkeen osalta hallitus ehdottaa 58 vuoden ikärajaa. Puheenjohtaja Skinnari jo kertoi, miten valiokunta on ottanut tähän kantaa. Me olemme yksimielisesti ottaneet kantaa siitä, että osa-aikaeläkkeen ikärajan tulisi olla alempi. En malta olla muistuttamatta siitä, että jo silloin, kun yksilöllistä varhaiseläkettä säädettiin 80-luvun puolivälissä, me ehdotimme, että ikärajojen pitäisi olla toisin päin eli osa-aikaeläkkeessä olisi alhaisempi ikäraja. Mutta näin vain tehtiin, ja vaikka osa-aikaeläkkeet ovat olleet jo vuosia voimassa, niin niitä on vain muutama sata otettu.

Julkisella sektorilla ehdot ovat paremmat. Kun siellä ikäraja on jo nyt 58 vuotta, niin Tampereen kaupungilta, joka on ryhtynyt markkinoimaan osa-aikaeläkettä, kuten kaupungin edustajat sanovat, on 100 henkilöä siirtynyt nyt osa-aikaeläkkeelle. Monen kohdalla tämä on erittäin järkevä ja hyvä ratkaisu. Se on myös työnantajan kannalta järkevä, koska se säästää palkkakuluja. Eläkelaitoksen kannalta se on järkevä, koska se säästää eläkemenoja. Tämä on hyvä ratkaisu. Mutta tiedän, että myöskään kaikkien osa-aikaeläkkeen saajien kohdalla tämä ei ole ollut loppujen lopuksi hyvä ratkaisu. Esimerkiksi siivoojat tekevät nyt osa-aikatyötä joka päivä. Heille ei ole mahdollistettu sitä, että he tekisivät esimerkiksi yhden viikon työtä ja olisivat yhden viikon eläkkeellä, vaan he tekevät joka päivä ja mitä suurimmalla todennäköisyydellä siivoavat yhtä monta koulua ja koululuokkaa kuin aikaisemmin. Tältä osin nämä eivät kaikilta osin ole tyydyttäviä.

Mutta mielestäni osa-aikaeläke on perusteltu järjestelmä. Kaikkein paras olisi, että ikäraja pudotettaisiin 58 vuoteen. Mutta myös 57 vuoden ikäraja, mitä oppositio yhdessä yritti neuvotteluissa ehdottaa, olisi tässä tilanteessa parempi kuin hallituksen ehdottama 58 vuotta. Yksityisellä sektorilla myös osa-aikaeläkkeen saamisen ehtoja parannetaan. Näin ollen siitä tulee myös käyttökelpoisempi malli.

Rouva puhemies! Hallituksen esitys on paksu ja pitää sisällään lukuisan määrän muutoksia ja myös yksityiskohtia. Tässä yhteydessä en käy niitä laajemmin läpi, vaan palaan asiaan toisessa käsittelyssä.

Tässä yhteydessä haluan tuoda esille vain sen, että on erittäin valitettavaa, että tämäkin asia valiokunnassa käsiteltiin niin, ettei yksityiskohtiin ollenkaan haluttu paneutua, vaan ainoastaan todettiin, että tämä on työmarkkinajärjestöjen kesken sovittu eikä meidän tarvitse tästä pilkkuakaan muuttaa. Kuten sanoin pykälät, jotka esitys sisältää esimerkiksi liittyen juuri tulevan ajan oikeuteen, voivat viedä ihmiseltä koko eläkkeen. Sen vuoksi olisi ollut hyvä, että valiokunnan jäsenet edes tietäisivät, mistä he ovat päättämässä. Mutta uskallan sanoa, että useimmat eivät tiedä.

Tiedän, että tämä on erittäin vaikea ja monimutkainen systeemi. Itseltänikin on mennyt vuosikausia, että olen suurin piirtein oppinut hallitsemaan nämä pykälät. Mutta kyllä täytyy voida edellyttää, että kun näitä lakeja säädetään, ollaan myös tietoisia siitä, mitä tehdään, ettei jälkeenpäin aina sanota, ettei tiedetty, mitä tehtiin. Mielestäni työmarkkinajärjestöjen selän taakse näissä asioissa ei voi mennä. Ne eivät voi lakia säätää. Mielestäni on hyvä, että kolmikantaneuvotteluja käydään ja järjestöt tekevät ehdotuksen, mutta eduskunnan tehtävä on käydä yksityiskohtaisesti nämä asiat läpi ja katsoa, mikä on hyvää ja mikä huonoa.

Hallituksen esitys pitää kyllä myöskin sisällään monia parannuksia, juuri sellaisia, joita vuosia olemme olleet vaatimassa, ja siltä osin voi olla tyytyväinen. Mutta kokonaisuuden osalta emme voi olla tyytyväisiä ja tulemme tekemään muutosehdotukset toisessa käsittelyssä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen leimasi koko perustuslakivaliokunnan tästä muotopuolesta lausunnosta, jossa katsottiin, että ainoastaan kansaneläkepuoli voidaan perusturvaa loukkaavana äänestää lepäämään. Mutta siellähän on kolmen valiokunnan jäsenen elikkä edustajien Koskinen, von Bell ja Vistbacka eriävä mielipide, jossa juuri tähän on puututtu: "Työkyvyttömyyseläkkeenä maksettavan yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nostaminen kolmella vuodella merkitsee lakisääteisen perusturvan heikennystä myös silloin, kun on kysymys ansioeläkkeestä kansaneläkkeen täyttä määrää vastaavaan tasoon saakka."

Aiemmin perustuslakivaliokunnan mietinnössä, jossa viitoitettiin tulkintalinjaa lepäämäänjättämismahdollisuudelle, "ulotettiin lakisääteisen perusturvan suoja myös ansioeläkkeisiin" tältä osin. Tässä selvästi poiketaan tuosta tulkintalinjasta valiokunnan enemmistön äänestyspäätöksellä.

"Jos henkilön mahdollisuus saada työeläkelakien mukaista yksilöllistä varhaiseläkettä lykkäytyy kolmella vuodella, hänen perusturvansa heikkenee aivan vastaavasti kuin kansaneläkelain mukaisen varhaiseläkeikärajan muutoksessakin. Kansaneläkejärjestelmän lisäosa ei läheskään kaikissa tilanteissa täytä lakisääteiseen perusturvaan syntyvää aukkoa, kun ikäraja näillä esityksillä myös ansioeläkejärjestelmissä nostetaan."

Tässä kohdassa tuo perustuslakivaliokunnan enemmistön päättelyketju on virheellinen. Toivottavasti jatkossa, kun ilmeisesti joudutaan perusturvaa edelleen tulkitsemaan, korjataan tulkintalinjan virheellisyys, joka tässä tapauksessa on tehty.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron samasta syystä kuin ed. Koskinen. Mielestäni ed. Stenius-Kaukonen on täysin oikeassa, kun hän arvostelee perustuslakivaliokunnan tulkintalinjaa ja siinä tapahtunutta muutosta. Mutta kuten ed. Koskinen sanoi, siellä on kolmen edustajan eriävä mielipide ja myös kahden muun edustajan eli siis yhteensä viiden edustajan eriävä mielipide koskien perustuslakivaliokunnan tulkintalinjaa.

Haluaisin samalla todeta, että kun aiemmin käytetyissä puheenvuoroissa on arvosteltu ikään kuin oppositiota tästä perustuslakivaliokunnan tulkinnasta, niin kyllä vastuussa on tietysti se osa perustuslakivaliokuntaa, joka tulkintalinjan on ratkaissut. Siltä osin olimme tosin yksimielisiä, että kansaneläkelaki kuuluu lepäämään jättämisen piiriin, mutta opposition edustajien joukosta huomattava osa, niin kuin tässä kävi ilmi, oli sitä mieltä, että myös ansioeläkkeet kuuluvat lakisääteisen perusturvan piiriin.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, että käytin ilmaisua perustuslakivaliokunnan lausunto enkä täsmentänyt sitä, että oli tietysti kysymys perustuslakivaliokunnan enemmistön lausunnosta.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta perehtyi tähän joustavaa eläkejärjestelmää koskevaan kysymykseen monien asiantuntijakuulemisten kautta. Siitä huolimatta monet kysymykset jäivät vielä avoimiksi ja myös tulkinnanvaraisiksi. Ennusteet eläkemenojen kehitykseen vaikuttavista tekijöistä vaihtelevat, ja pelkään pahoin, että tässä tilanteessa, kun Suomen talous on lamassa, vaivutaan ehkä liiankin synkkään pessimismiin. Siitä huolimatta olen sitä mieltä, että eläkekysymys on ajankohtainen. On arvioitava tarkkaan, miten työeläkejärjestelmää rahoitetaan ja millaiset etuudet tarjotaan ja toisaalta sitten, miten näitä etuuksia tarjottaisiin tasapuolisesti eri sukupolville.

Tärkeä kysymys tällä hetkellä on myös se, että kun väestöä on paljon työelämän ulkopuolella, onko järkevää, että he ovat työttöminä vai onko ikääntyneiden henkilöiden osalta järkevää, että he olisivat eläkkeellä, mikä olisi monien kohdalta inhimillisempi vaihtoehto. Mielestäni ei ole syytä tarkastella eläkemenoja erillisenä kysymyksenä, vaan on otettava huomioon esimerkiksi työttömyysturvan merkitys juuri näiden ikääntyneiden ihmisten kohdalta.

Saimme sosiaali- ja terveysvaliokuntaan asiantuntijan myös sosiaalimenotoimikunnasta, ja tämän asiantuntijan näkemyksen mukaan sinänsä ei ole lyhyellä aikavälillä suurtakaan merkitystä sillä, onko henkilö työttömyysturvan piirissä vai eläkejärjestelmän piirissä, jos hän joka tapauksessa on jommankumman järjestelmän piirissä. Olennainen kysymys on se, että nämä järjestelmät rahoitetaan eri tavoin eli maksaja on eri taho eläkejärjestelmässä ja työttömyysturvassa. Mutta sinänsä menojen suuruus näiden järjestelmien osalta ei juuri vaihtele. Mielestäni, kun arvioidaan sitä, kuinka kiireellinen tämä uudistus on eri osiltaan, täytyy ottaa huomioon tämäkin näkökulma.

Itse olisin pitänyt parempana sitä ratkaisua, että yksilöllisestä varhaiseläkejärjestelmästä ei olisi tehty näin nopeaa ratkaisua kuin valiokunnan mietinnössä esitetään. Olen muiden valiokunnassa olevien oppositioedustajien kanssa samaa mieltä, että vielä kaksi ikäluokkaa eli vuonna 1940 ja 1941 syntyneet olisi pitänyt ottaa yksilöllisen varhaiseläkkeen 55 vuoden ikärajan piiriin. Tällä lailla olisi voitu pehmentää laman vaikutuksia inhimillisemmällä tavalla.

Olen myös yhtä mieltä siitä, että osa-aikaeläkkeen ikärajan tulisi olla alhaisempi kuin yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan eli 57 vuotta. Valiokunnan ponsilausumahan on velvoitus hallituksen suuntaan, että tätä asiaa tutkittaisiin ja pyrittäisiin etsimään ratkaisu, joka kannustaisi vain osa-aikaeläkkeelle, ei kokonaan eläkkeelle jäämiseen.

Pidän kolmantena keskeisenä kysymyksenä työntekijän eläkemaksun vaikutusta siihen tuloon, josta eläke lasketaan. Mielestäni työnteki-

jän eläkemaksun ei pitäisi vähentää eläkkeen perusteena olevaa tuloa. Tämä kysymys on nimenomaan sellainen, joka koskettaa eri sukupolvia eri tavalla. Nuoremmat henkilöt joutuvat vähentävästä mallista erityisesti kärsimään. Kun otetaan vielä huomioon, että julkisen sektorin puolella on nimenomaan uusien työsuhteiden osalta eläke-etuja heikennetty, on pelättävissä, että nimenomaan nyt vielä nuorille henkilöille kasautuu tämä eläkejärjestelmän heikkous myöhempinä vuosikymmeninä.

Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen esitteli omassa puheenvuorossaan ajatuksen luopumiseläkemallista. Pidän tätä mallia kokeilemisen arvoisena, vaikka en ole aivan varma siitä, että se saisi niin suurta suosiota kuin ed. Stenius-Kaukonen arvioi. Mutta se ei silti estä sitä, ettei tällaista järjestelmää voisi kokeilla. Mahdollista on, että sillä saataisiin ainakin jonkinlaisia siirtymiä aikaan niin, että nuoret pääsisivät töihin ja vanhemmat ikäpolvet eläkkeelle.

Eräs peruskysymys koko eläkeasiassa on myös se, mikä on tosiasiallinen eläkkeellejäämisikäraja ja mistä se oikeastaan koostuu, mitkä ovat tosiasiallisen eläkkeelle siirtymisen ikärajan syyt. Mielestäni on aivan liian suppea-alaista nähdä kysymys niin, että pelkästään eläkeikärajoja nostamalla tämä kysymys voitaisiin jotenkin ratkaista. Jos halutaan nostaa ikärajaa, jolloin ihmiset tosiasiassa siirtyvät eläkkeelle, täytyy pyrkiä kehittämään työelämää niin, että ihmisillä on motivaatiota jäädä tekemään töitä ja että heillä on myös riittävän hyvä kunto niihin työtehtäviin, joissa he työskentelevät. Valiokunta on tähän asiaan jossakin määrin kiinnittänyt huomiota, mutta mielestäni asia olisi voinut saada vielä painavamman merkityksen mietinnössä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen suhtautuu vielä avoimin mielin eräisiin näihin opposition ehdotuksiin ja että voimme vielä hänen kanssaan käydä keskustelun osa-aikaeläkkeen ikärajasta ja siitä, minkä ikäluokkien osalta tämä yveikäraja korotetaan.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttila kuten aikaisemmatkin puhujat kiinnitti huomiota työelämän kehittämiseen siltä osin, että ihmiset pysyisivät työelämässä pidempään työkykyisinä, ja toiveita tähän suuntaan on asetettu. Nyt on kuitenkin valitettavasti todettava sellainen seikka, että viestit työpaikoilta kertovat tänä päivänä aivan muuta: Suomalainen työelämä on kehityksessään taantunut, päinvastoin se on mennyt askeleita taaksepäin. Se on pitkälti johtunut siitä, että kun joka paikassa kiristetään henkilöstöä ja on vähennetty ja yhä pienemmällä ja pienemmällä henkilöstömäärällä pyritään selviytymään samoista tehtävistä, työntekijät työskentelevät voimiensa äärirajoilla. Sillä on kiistatta erittäin suuri merkitys heidän fyysiselle kestävyydelleen, mutta myös henkiselle kestävyydellensä. Toivoisin, että myös tähän asiaan kiinnitettäisiin entistä vakavampaa huomiota, jos me todella aiomme saada tuloksia siihen suuntaan, että ihmiset työelämässä pitempään terveenä kestäisivät.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rimmin vastauspuheenvuorosta on aika hyvä jatkaa.

Eläkepolitiikallahan on tiettyjä kaukotavoitteita. Eläkeiän korottamista on perusteltu sillä, että tilastot osoittavat työntekijöiden terveydentilan parantuneen. Mutta kuten ed. Rimmi totesi, kun saadaan tuoreet tiedot viime vuosien tilanteesta, ne osoittaisivat ehkä toisen suuntaista kehitystä juuri kiristyneen työtahdin johdosta. Nyt ollaan siinä tilanteessa, että olemme käyttäneet pitkäaikaisia aikasarjoja terveydentilasta hyväksemme, kun olemme lähteneet eläkepolitiikan kaukotavoitteita muuttamaan ja pyrkineet korkeampaa yleistä eläkeikää toteuttamaan. Samanaikaisestihan ollaan luopumassa esimerkiksi ammatillisista eläkei'istä kokonaan, jos vielä loputkin esitykset menevät läpi eduskunnassa.

Yleistä eläkeiän nostamista ja sitä kehitystä vastaan mielestäni tarvitaan joustavia eläkejärjestelyjä niitä varten, jotka eivät kuitenkaan kykene työelämässä viipymään niin pitkään esimerkiksi terveydellisistä syistä. Enkä voi edes kaukotavoitteena oikeastaan hyväksyä sitä ajatusta, että yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa korotettaisiin 58 vuoteen, tai sitäkään asiaa, että osa-aikaeläkkeelle pääsemistä ei helpoteta samanaikaisesti, kun kiristyy pääsy muille eläkkeille.

Eläkepolitiikka on tietyssä mielessä ollut aina suhdannepolitiikkaa. Tuntuu, että tällä kertaa se ei kuitenkaan sitä olisi. Jos mietitään esimerkiksi työttömyyseläkkeen toteutumista aikanaan ja sen ikärajoja, niin arvelen sen tulleen hyvinkin silloiseen suhdannetarpeeseen auttamaan työnantajia oikeastaan joukkotoimenpitein vähentämään väkeä työpaikoilta. Sen sijaan tämä ehdotus, joustavaa eläkeikää koskeva lakipaketti siis, toimii tässä suhdanteessa toisin päin. Ei voi olla

järkevää, että 500 000 ihmisen työttömyystilanteessa vaikeutetaan iäkkäiden työntekijöiden pääsyä eläkkeelle millään tavalla. Päinvastoin tulisi helpottaa sitä tässä suhdannetilanteessa, kun joka tapauksessa olosuhteet kaikilla työpaikoilla ovat kiristynyt niin voimakkaasti.

Me tiedämme, että pääsy työkyvyttömyyseläkkeelle ja yksilölliselle varhaiseläkkeelle on myös kiristynyt voimakkaasti viime vuosien aikana. Tätäkin kehitystä on vaikea ymmärtää tässä suhdannetilanteessa, ja jää kysymään, ovatko nämä eläkeratkaisut riittävän irrallaan suhdannenäkemyksistä. En esitä tässä tietenkään mitään suorempaa epäilyä eläkepäätöksiä tekeville tahoille.

Olen ehdottomasti sitä mieltä, että vanhat raihnaiset työntekijät olisi saatava antamaan tilaa nuoremmille työntekijöille, jos he niin haluavat, ja näin tulisi tilaa nuoremmille ihmisille. Ed. Stenius-Kaukosen esitys työntekijöiden luopumiskorvauksesta on tässä mielessä ideana ihan hyvä ja elävä. Taitaa vain olla niin, että kerrankin on tullut esille niin luova ehdotus, että byrokraattienkaan taito ei riitä toteuttamaan käytännön lainsäädännön tasolla niitä ajatuksia. Itse asiassa se kritiikki, mitä olen matkan varrella tätä esitystä kohtaan kuullut, palautuu aina järjestelmäkritiikkiin eikä laisinkaan kritiikkiin itse asian ytimestä, sitä harvemmin on kuullutkaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on minusta huono kohta tämä asia, että osa-aikaeläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja tulee nyt, jos tämä menee läpi tällaisena, samaksi. Olisi ollut äärettömän tärkeätä päästä siihen tilanteeseen, että osa-aikaeläke voitaisiin myöntää aiemmin kuin yksilöllinen varhaiseläke. Tällöin monet niistä anomuksista, joita nyt on tehty yksilöllisen varhaiseläkkeen saamiseksi, olisi voitu tavallaan estää tai ihmiset olisivat eläkkeelle siirtymistä lähteneet harkitsemaan osa-aikaeläkkeen kautta. On mielenkiintoista, että esimerkiksi ed. Kemppainen samoin kuin muissa yhteyksissä on ollut myös lämmin tälle ajatukselle, mutta kuitenkaan ei niin lämmin, että taipuisi opposition kannalle, kun asiaa täällä vielä käsitellään.

Olen hyvin tietoinen siitä, että osa-aikaeläkkeen toteuttaminen työpaikoilla luo myös ongelmia. Ei ole aina helppoa järjestää osa-aikatyötä henkilöille, jotka siirtyvät kokopäivätyöstä osa-aikaeläkkeelle. Oikeastaan se on parhaiten sujunutkin tilanteessa, jossa tehdään projektityötä, jossa ei olla riippuvaisia muun työyhteisön työajoista ja aikatauluista, esimerkiksi neuvotteluaikatauluista, kokousaikatauluista. Mutta uskon, että tässä asiassakin työnantajien luovuus ratkaisee paljon. Ainakin itse olen huomannut omalla paikkakunnallani, että kun on tähän ryhdytty, niin loppujen lopuksi aina ne ratkaisut ovat löytyneet, joten se ei voi olla mikään suurempi ongelma.

Kolmikanta on kaunis sana ja tärkeä toimintaperiaate, jota kunnioitetaan milloin kenenkin toimesta. Tänään hallitusosapuolet ovat lausuneet sitä pilkulleen kunnioittavansa. Olen itsekin sitä mieltä, että yhteiskunnan asioitten hoito sujuu rauhallisemmin, kun kolmikannassa pysyttäisiin. Se sopisi hyväksi ohjeeksi hallitukselle muissakin toimissa, mutta sitä käytetään vain kovin valikoiden. Olen kuitenkin sitä mieltä, että eduskuntakäsittelyn aikana selvät epäkohdat, joita kolmikannassakin saattaa syntyä, pitää kyetä täällä korjaamaan. Olen myös sitä mieltä, että aikaa olisi ollut tässä yhteydessä parantaa tätä kolmikantasopimusta kaikkien osapuolien tyydytykseksi ja välttyä monilta hankaluuksilta, mitä tämän paketin läpimeno nyt voi aiheuttaa. Otan tässä osa-aikaeläkkeen ikärajan yhtenä kysymyksenä esille.

Toisena kysymyksenä on esille ehdottomasti otettava se suhdannepolitiikkaan huonosti soveltuva asia, että YVE:n ikäraja pysyvästi kaikilta nostetaan 55 vuodesta 58 vuoteen. Vähin, mitä suhdannetilanteesta johtuen olisi pitänyt tehdä, olisi ollut vapauttaa kuitenkin tästä säännöstä vuonna 40 ja 41 syntyneet henkilöt. Tämä olisi joka tapauksessa parempi ehdotus kuin se, että nyt tämä lakiehdotus jätettäisiin lepäämään. Se aiheuttaa kyllä myöskin ongelmia.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että tämä lakiehdotus on monin osin perusteltavissa, mutta siellä on niin vaikeita ongelmakohtia, että sitä ei tällaisenaan voida hyväksyä.

Vielä unohdin yhden tärkeän kysymyksen, ja se on työntekijöiden osallistuminen pysyvästi työeläkemaksuihin, joka seikka tulee alentamaan eläkkeiden tavoitetasoa oikeastaan salavihkaa 50 prosenttiin. Tällä tavalla lähestytään sitä jo julkisuudessakin esitettyä haamurajaa, kenties porvarien kaukotavoitetta, eläketason pysyvästä alentamisesta.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Vehkaoja sanoi, että tässä luopumiskorvausaloitteessa on luovuutta, on kyllä sanottava, että ei siinä nyt kyllä kauhean paljon luovuutta ole tarvittu.

Maatalousyrittäjillä luopumiseläkejärjestelmä on olemassa, ja sieltä olen sen suoraan lainannut. Meillähän on joskus 80-luvulla vai oliko se peräti 70-luvun lopussa ollut kokeiltavana tällainen järjestelmä. Nyt vedotaan siihen, että kokemukset silloin olivat huonoja. Eivät ne niinkään huonoja olleet, mutta ei sitä kovin tehokkaasti markkinoitu, jos tätä sanaa tässä yhteydessä on oikeaa käyttää. Siinä yhteydessä ei ollut velvoitetta ottaa toista henkilöä tilalle eikä myöskään työttömyystilanne ollut niin vaikea, kuin se on nyt. Tosin silloinkin oli vaikea työttömyystilanne.

Tämä aloite on kyllä lähtenyt hyvin käytännön läheisistä lähtökohdista. Kun kuuntelee niitä ihmisiä, ovat he työntekijäin tai työnantajain edustajia, jotka käytännön elämässä joutuvat ratkomaan esimerkiksi niitä vaikeita tilanteita, joissa joudutaan yrityksestä irtisanomaan ihmisiä, niin mielestäni inhimillisempi keino on se, että vanhemmasta päästä vähennetään silloin, siis vain silloin, kun toimeentulo näissä tapauksissa on järjestetty. Myöskin niissä tapauksissa, missä irtisanomisiin ei ryhdytä, tämä olisi erittäin järkevää sen vuoksi, että esimerkiksi Nokian Jalkineet -teollisuusyrityksen edustajat sanovat, että ongelma on tällä hetkellä se, että kun tehtaan portti on ollut kaksi vuotta kiinni, niin ei saada normaalia vaihtuvuutta, ei saada kokemusta siirrettyä nuoremmille. Tämä on kyllä myös työnantajien taholta, niiden jotka käytännön elämässä asioita hoitavat, kannatetettu ehdotus. Toivoisi vain, että Helsingin Etelärannan palatseihin ja myöskin työntekijäpuolen palatseihin nämä käytännön kokemukset välittyisivät niin, että he ryhtyisivät kannattamaan järkeviä ehdotuksia.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Hallituksen esitys joustavaksi eläkejärjestelmäksi on todella suuri kokonaisuus. Ed. Stenius-Kaukosen hyvin ansiokkaassa, seikkaperäisessä puheenvuorossa tulivat esiin hyvin monet asiat. Minä puutun vain pariin kohtaan.

Ensinnäkin tässä tilanteessa, kun on maassa puoli miljoonaa työtöntä ja samaan aikaan työntekijät itse osallistuvat ja ovat osallistumassa lähitulevaisuudessa yhä enemmän eläkkeidensä kustantamiseen, ei tahdo mitenkään ymmärtää kukaan sitä, että eläkeikää eri kohdissaan ollaan samaan aikaan nostamassa.

Kaikkein ongelmallisin tästä kokonaisuudesta on juuri yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korottaminen. Jos me ajattelemme ennen vuotta 40 syntyneitä henkilöitä, he ovat todella olleet työssä pitkän rupeaman ja vammautuneet, saaneet paljon kipuja ja sairauksia, joista ilmeisesti kaikkein pahimpia ovat liikuntaelinsairaudet, ja työnteko monilta osin on hyvinkin vaikeata. Nyt perusteluksi on esitetty sitten sitä, että ei ole rahoitusta. Minä olen miettinyt, eikö todella tässä yhteiskunnassa esimerkiksi osata sitä, että kun kuitenkin eläkkeiden rahoitukseen ja myöskin työttömyysturvan rahoitukseen, molempiin, osallistuvat työntekijät itse, niin eikö näiden rahojen yhteensovittamista, yhteenkoplaamista, osata tässä yhteiskunnassa. Olisi yhteiskunnan kokonaisedun ja ihmisten itsensä kannalta huomattavasti parempi, että he olisivat mukana työelämässä kuin työttöminä. Erikoisen vaikeahan tämä tilanne on juuri nuorten ihmisten kohdalla, kun he eivät työelämään pääse kiinni lainkaan.

Mitä tulee ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Rimmi, kaksi minuuttia on kulunut. Kehotan siirtymään puhujakorokkeelle.

P u h u j a : Kiitos, riittäköön tällä kertaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

25) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 85
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 7

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 26) ja 27) asia.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon:

28) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 (HE 78)

29) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 (HE 82)

30) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 81)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.30.

Täysistunto lopetetaan kello 19.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen